

Jaarverslag 2016

Vastgesteld:

Bemmel, 2 juni 2017

Dhr. H.A. Grimmius, Voorzitter College van Bestuur

Goedgekeurd:

Bemmel, 12 juni 2017

Dhr. B.H.T. Roodink, Voorzitter Raad van Toezicht

Voorwoord voorzitter College van Bestuur

Het jaar 2016 is onder meer een jaar van onderwijskundig consolideren geweest. De leerlingeninstroom schooljaar 2016-2017 heeft zelfs iets boven de instroom van het voorgaande schooljaar gelegen. Desalniettemin zal de krimp qua leerlingenaantallen zich de komende jaren gaan inzetten en zal de scholengroep zich hierop moeten gaan voorbereiden. Voorbereiden in de zin van actief laten zien wat voor een mooi onderwijs wij onze leerlingen geven: 'Be good and tell it'. Daarnaast zal ook qua bedrijfsvoering een beroep worden gedaan op beheersing van de exploitatiekosten. Een mooie, gezamenlijke uitdaging!

Ook dit jaar hebben de teams op onze locaties de eerder ingezette onderwijskundige lijn en versterking van de kwaliteit van ons onderwijsaanbod weten vast te houden. Alle onderwijstypen van onze scholengroep beschikken over het basisarrangement.

2016 is daarnaast de bakermat van het 10-14 onderwijs. Met onze PO-instelling Dr. Lammerts van Buerenschool (LvB) en onze VO-instelling Hendrik Pierson College (HPC), beide in Zetten, is in 2016 gestart met de voorbereiding van 'De Overstap'. Een doorlopende leerlijn tussen groep 7 en 8 van de LvB en leerjaar één en twee van het HPC. Een vernieuwend type onderwijs op 'de Zettense' maat!

In financiële zin is het jaar 2016 afgerond met een sterk negatief resultaat. Het eerder begrote resultaat heeft met name de eerste twee kwartalen sterk onder druk gestaan door een 'voor onze scholengroep ongebruikelijk' hoog ziekteverzuim en de daaraan gerelateerde formatieve uitdagingen alsmede de herstelwerkzaamheden aan de functiemix. Het blijkt dat een solide financiële exploitatie zich in negatieve zin kan ontwikkelen indien ingezet wordt op de continuïteit van ons goede onderwijs. In de laatste twee kwartalen heeft de exploitatie zich bij alle locaties weer gunstig ontwikkeld. Echter deze positieve resultaten hebben de negatieve start van 2016 niet kunnen compenseren. Het negatieve resultaat wordt ondervangen vanuit de solide reservepositie van onze scholengroep.

In het kader van 'meervoudig publiek verantwoorden' willen wij met deze Monitor 2016 u als belanghebbende stakeholder en geïnteresseerd lezer inzage geven in de wijze waarop wij de ontvangen middelen en menskracht hebben ingezet om onze strategische- en onderwijskundige doelen in 2016 te bereiken.

Graag nodig ik u uit om via dit bestuursverslag een blik te werpen op onze Scholengroep Over- en Midden-Betuwe. Hebt u nog vragen, opmerkingen, suggesties en/of tips? Laat het ons weten. We staan hier altijd voor open en gaan daarover graag met u in gesprek.

Bemmel, juni 2017

H.A. Grimmius
Voorzitter College van Bestuur

Leeswijzer

Deel 1 Bestuursverslag 2016

In hoofdstuk 1 beschrijven we onze organisatie aan de hand van een organogram, de missie, visie en kernwaarden. Ook komen de strategieën uitgebreid aan bod. De strategieën vormen de rode draad in het dagelijks handelen van de scholengroep.

Het bestuursverslag bevat net als het strategisch beleidsplan domeinen. In hoofdstuk 2 wordt voor u het eerste domein 'Onderwijs' beschreven. Onderwijsprestaties, leerlingenaantal, leerlingenzorg en onderwijsinnovatie worden onder andere behandeld.

Hoofdstuk 3 is gericht op het tweede domein 'Personeel'. Aandachtsgebieden worden geformuleerd en tevens wordt het personeelsbestand duidelijk in kaart gebracht. Het hoofdstuk geeft een zelfreflectie en maakt inzichtelijk welke doelen we onszelf stellen op het gebied van personeel.

Het domein 'Kwaliteit' komt aan de orde in hoofdstuk 4. Hier worden facilitair en ICT-aandachtspunten toegelicht.

In hoofdstuk 5 wordt het domein 'Financiën' behandeld. In dit hoofdstuk wordt verder ingegaan op het 'in controle' zijn, het treasurybeleid en het financieel jaarverslag. In aansluiting op hoofdstuk 5 is in hoofdstuk 6 de continuïteitsparagraaf opgenomen. Hoe ziet de meerjarenbegroting eruit? En wat zijn de belangrijkste risico's en onzekerheden waar we rekening mee moeten houden als scholengroep?

Hoofdstuk 7 staat in het kader van de Raad van Toezicht van de Scholengroep Over- en Midden-Betuwe. In dit hoofdstuk krijgt u een volledig beeld van de samenstelling en meer informatie over onder andere de werkgeverscommissie, audit commissie en de werkwijze van de Raad van Toezicht.

Ook de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad (GMR) heeft als stakeholder een aandeel in het bestuursverslag. In hoofdstuk 8 beschrijven zij de samenstelling, werkwijze en de onderwerpen van gesprek van het afgelopen jaar.

Tot slot treft u in dit bestuursverslag veel overzichtelijke tabellen aan. Op deze manier hebben wij geprobeerd de informatie zo duidelijk mogelijk aan u te presenteren.

Deel 2 Jaarrekening 2016

In deel 2 is de jaarrekening 2016 van de Scholengroep Over- en Midden-Betuwe opgenomen.

Inhoudsopgave

Deel 1 Bestuursverslag

Hoofdstuk 1 Algemeen	8
1.1 Organogram en voedingsgebied.....	8
1.2 Het strategisch perspectief.....	9
1.3 Maatschappelijke betrokkenheid.....	11
1.4 Klachten.....	11
Hoofdstuk 2 Onderwijs	12
2.1 Investeren in onderwijs.....	12
2.2 Onderwijstijd.....	12
2.3 Onderwijsprestaties.....	13
2.4 Toelatingsbeleid.....	16
2.5 Aantal leerlingen.....	16
2.6 Leerlingenzorg.....	20
2.7 Onderwijsinnovatie.....	23
2.8 Samenwerkingsverbanden.....	33
Hoofdstuk 3 Personeel	34
3.1 Personeel en organisatie.....	34
3.2 Aandachtsgebieden 2016.....	34
3.3 Opbouw personeelsbestand.....	35
3.4 Leeftijdsopbouw.....	36
3.5 Bevoegdheden.....	36
3.6 Verzuim.....	37
3.7 Aandachtsgebieden en bereikte resultaten 2016.....	39
Hoofdstuk 4 Kwaliteit	42
4.1 ICT.....	42
4.2 Aandachtsgebieden en bereikte resultaten ICT.....	43
4.3 Aandachtsgebieden ICT 2017.....	44
4.4 Facilitaire zaken.....	44
4.5 Aandachtsgebieden en bereikte resultaten Facilitaire zaken.....	45
4.6 Aandachtsgebieden Facilitaire zaken 2017.....	46
Hoofdstuk 5 Financiën	48
5.1 Financiën algemeen.....	48
5.2 Financieel beleid.....	48
5.3 Aandachtsgebieden en bereikte resultaten Financiële zaken.....	49
5.4 Treasury.....	51

5.5 Financieel jaarverslag 2016	52
Baten	55
Lasten	55
Hoofdstuk 6 Continuïteitsparagraaf	57
A. Gegevensset	57
B. Overige rapportages	62
Hoofdstuk 7 Raad van Toezicht	65
7.1 Algemeen	65
7.2 Werkgeverscommissie	67
7.3 Auditcommissie	67
7.4 Standaard Werkwijze van de Raad van Toezicht	67
7.6 Zelfevaluatie	68
7.7 Een professionele Raad van Toezicht	68
7.8 Overleg met de GMR	68
Hoofdstuk 8 Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad	69
8.1 Samenstelling	69
8.2 Doel en werkwijze	69
8.3 Vergaderingen	69
8.4 Onderwerpen van gesprek	70
8.5 Ondersteuning	71
8.6 Facilitering	71
Hoofdstuk 9 Adresgegevens	73

Deel 2 Jaarrekening 2016

Hoofdstuk 1 Grondslagen van de balans per 31 december 2016 en staat van baten en lasten 2016	77
Hoofdstuk 2 Balans per 31 december	80
Model A: Balans per 31 december 2016, vergelijkende cijfers per 31 december 2015.....	80
Hoofdstuk 3 Staat van baten en lasten	82
Model B: Staat van baten en lasten jaar 2016, vergelijkende cijfers jaar 2015	82
Hoofdstuk 4 Kasstroomoverzicht	84
Model C: Kasstroomoverzicht jaar 2016, vergelijkende cijfers 2015	84
Hoofdstuk 5 Toelichting op de balans	86
Model D: Toelichting op het eigen vermogen	91
Voorstel bestemming van het resultaat	93
Model G: Verantwoording subsidies.....	98
Hoofdstuk 6 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen.....	100
Hoofdstuk 7 Toelichting op de staat van baten en lasten.....	102
Hoofdstuk 8 Overige gegevens	110
8.1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	110
Hoofdstuk 9 Verplichte toelichting.....	114
9.1 Model E: Verbonden partijen	114
Verbonden partij met belang in bevoegd gezag	114
9.2 Segmentatie.....	115
9.3 WNT-verantwoording 2016 Scholengroep Over- en Midden-Betuwe	116
Bijlage 1: Toelichting aansluiting vergelijkende cijfers 2015	119

Deel 1

Bestuursverslag 2016

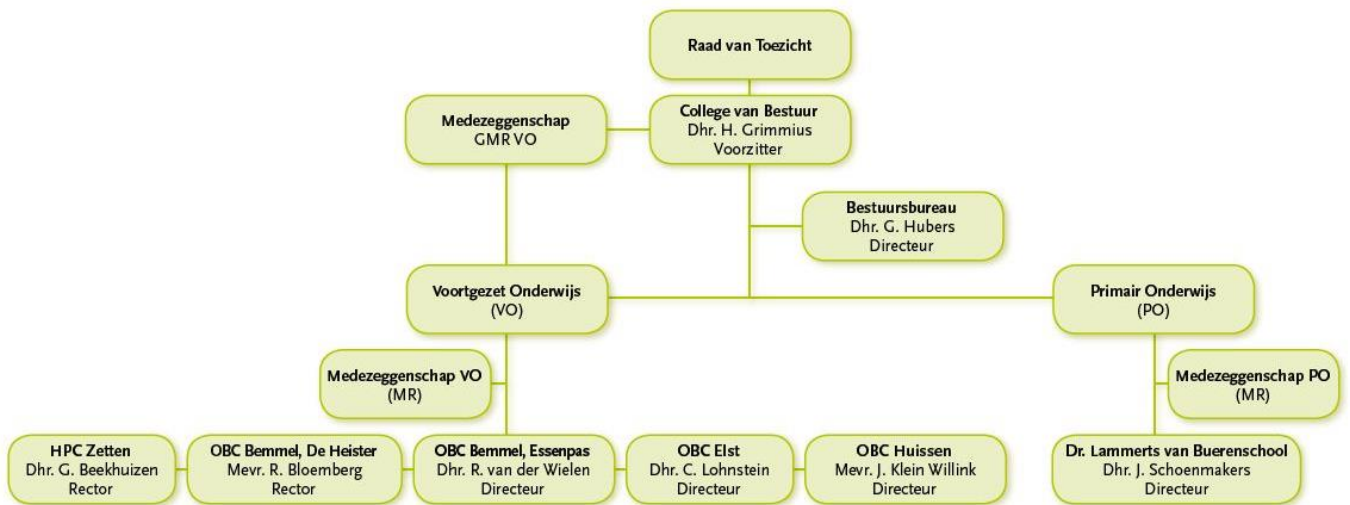
Hoofdstuk 1 Algemeen

1.1 Organogram en voedingsgebied

Conform de code 'Goed Onderwijsbestuur – VO' is sinds 2009 een formele scheiding aangebracht tussen toezicht en bestuur van onze scholengroep. De governancestructuur is ingericht op basis van het zogenaamde Two-tier model waarbij toezicht en bestuur strikt zijn gescheiden. Een Raad van Toezicht vormt hierbij het toezichthoudend orgaan.

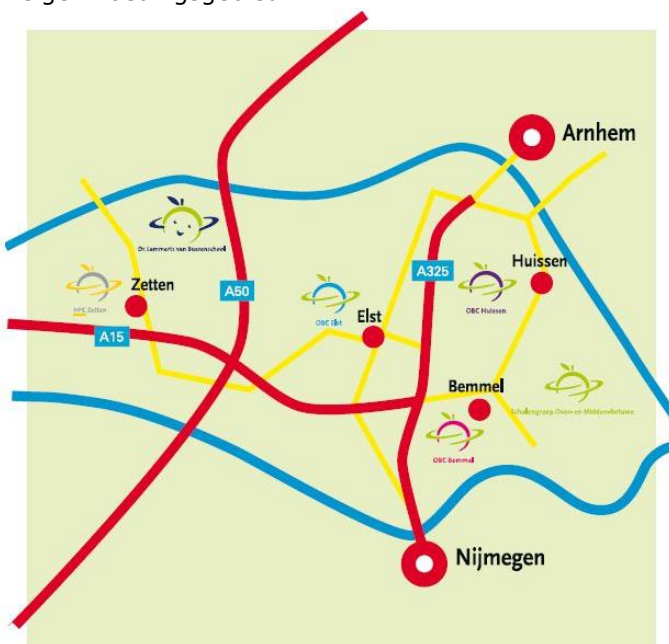
Op de scholengroep is in 2012 een drielaagsmanagementstructuur ingevoerd en zijn de directieteams op locatie integraal verantwoordelijk voor de leiding van de school. In het organogram wordt de zelfstandigheid van de scholen en de relatie tot het College van Bestuur weergegeven. Ook de toezichthoudende positie van de Raad van Toezicht is goed zichtbaar.

Het organogram van de Scholengroep Over- en Midden-Betuwe (SgOMB) is in hoofdlijnen als volgt opgebouwd:

Vanaf 1 januari 2016 is basisschool Dr. Lammerts van Buerenschool (LvB) toegetreden tot de Scholengroep Over- en Midden-Betuwe. Hierdoor is er een vertakking naar primair onderwijs toegevoegd aan het organogram.

De scholen liggen geografisch gezien in het gebied tussen Arnhem en Nijmegen. Zij vinden daar hun eigen voedingsgebied:

1.2 Het strategisch perspectief

In 2012 is de Scholengroep Over- en Midden-Betuwe van start gegaan met het strategisch beleidsplan 2012 - 2017 ('Kennispartner in de regio, op weg naar 2020'). Dit beleidsplan is leidend voor de strategische positionering van onze scholengroep en wordt vertaald in de schoolplannen van de scholen. Het strategisch beleidsplan getuigt van een hoog ambitieniveau. Het is een plan waarbij het uitgangspunt is om de gestelde uitdagende en prikkelende strategische doelen op onderwijskundig- en bedrijfsvoering gebied, op een voor de scholengroep herkenbaar pragmatische wijze, succesvol te realiseren. In het strategisch beleidsplan zijn voor de scholengroep onderstaande missie, visie en kernwaarden benoemd.

Missie

"De Scholengroep Over- en Midden-Betuwe is er voor de leerlingen in de regio. Zij biedt ambitieus onderwijs dat eisen stelt en waar ieders talent (h)erkend wordt. De scholengroep neemt een zichtbare plek in binnen de samenleving en biedt leerlingen en medewerkers veiligheid. Zo wil de scholengroep de leerlingen eigentijds en wereldwijd onderwijs aanbieden. Vanuit een solide basis biedt de scholengroep een uitdagende en dynamische leeromgeving."

Visie

- Aansluiten bij onze leerlingen;
- De goede positie van de scholen in een veranderende omgeving verder ontwikkelen;
- Verantwoordelijkheid nemen en verantwoording afleggen;
- Talent vinden en binden.

Kernwaarden

Met als uitgangspunten de missie en de visie van de scholengroep zijn de volgende kernwaarden naar voren gekomen:

- Ambitieus. We halen eruit wat erin zit. Bij onze leerlingen, onze medewerkers, onze partners in de regio en bij elkaar. Iedereen krijgt de ruimte om te groeien.
- Open. We staan voor iedereen open. Ook zijn we open naar elkaar en transparant over onze prestaties.
- Veilig. We hebben oog voor elkaar en zien elkaar staan. Samen creëren we een veilige, vriendelijke sfeer waarin we leren en werken.
- Gericht op samenwerking. We doen het samen. Met de vijf scholen, met collegae, met leerlingen, hun ouders en onze partners in de regio.
- Trots. Onze leerlingen en docenten doen fantastische dingen. We zijn vijf geweldige scholen en daar zijn we trots op.

Daaraan gekoppeld werden onze ambities:

- Ambitieus: Leerlingen, ouders en partners: "Het OBC, HPC en de LvB zijn de beste scholen van de regio. Ze halen eruit wat erin zit".
- Uitgesproken: Leerlingen en partners: "Dat is nou typisch OBC/HPC/LvB. Je hoort er ook zoveel over. Daar gebeurt het en daar wil ik bij horen".
- Blik op de wereld: Leerlingen: "Ik heb hier een geweldige tijd. En met de dingen die ik leer, stap ik zo de wijde wereld in".

Strategie

De strategische doelen zijn in het strategisch beleidsplan 2012-2017 uitgewerkt in vier herkenbare domeinen. Het betreft de domeinen Onderwijs, Personeel, Financiën en Kwaliteit. Per domein zijn de strategische doelen vertaald in concrete actiepunten. Periodiek wordt de voortgang van de realisatie van deze strategische doelen verantwoord aan de interne belanghebbenden en aan de toezichthouders. Onderstaande strategieën vormen de rode draad in het dagelijks handelen van de scholengroep en leveren resultaten op. Ook in 2016!

Doorlopende leerlijn

Om goed aan te kunnen sluiten bij onze leerlingen streven we naar persoonlijke samenwerking met de scholen uit het primair onderwijs (PO). De basisschool Dr. Lammerts van Buerenschool is formeel per 1

januari 2016 toegetreden tot de SgOMB en biedt daarmee goede mogelijkheden om de aansluiting tussen het PO- en VO-onderwijs te verbeteren en op elkaar te laten aansluiten. Onze SgOMB maakt onderdeel uit van een landelijke pilot 10-14 onderwijs. De voorbereidingen voor dit onderwijstype zijn in 2016 in Zetten in gang gezet. De pilot zal naar verwachting schooljaar 2017-2018 starten in groep zeven van onze basisschool in Zetten.

De leerling staat centraal, de docent en medewerkers zijn cruciaal

De solide leerloopbaan van de leerling is één van de drijfveren van de SgOMB. De leerling staat te allen tijde centraal en de docent is hierbij van cruciaal belang. Het creëren van dit bewustzijn bij zowel de docenten als leerlingen is een voortdurend proces binnen onze scholengroep. Zowel aan leerlingen als aan docenten wordt maximale ruimte geboden zichzelf qua studie en persoonlijke ambitie te spiegelen aan de praktijk en zich te ontwikkelen. Er worden contacten met het bedrijfsleven en maatschappelijke instellingen gelegd die voldoende uitdaging bieden en passen in het leerprogramma. Zo is in 2016 succesvol gestart met de jaarlijkse vmbo-beroepen oriëntatie: vmbo 'On Stage' ofwel 'Betuwe on Stage'!

Versterken van onze positie in een veranderende omgeving

Voor wat betreft ons vmbo-aanbod zijn in 2016 de nieuwe vmbo-profielen succesvol geïmplementeerd op onze scholen in Zetten, Bemmelen en Huissen. Op onze school in Elst zijn de voorbereidingen gestart voor de invoering van STEAM als onderwijsprofiel. De in 2015 in Bemmelen geïmplementeerde onderwijsrichtingen vmbo-t Lifestyle en VTO Duits leverde in 2016 mooie onderwijskundige resultaten op. Door voortdurend alert te zijn op de ontwikkelingen in de maatschappij die vertaald worden in ons onderwijs, zijn wij er in 2016 in geslaagd onze positie in de omgeving te versterken en te consolideren.

Verantwoordelijkheid nemen en verantwoording afleggen

Verantwoordelijkheid nemen en verantwoording afleggen: dat vindt de scholengroep belangrijk. Dat begint bij de delegatie van verantwoordelijkheden waar ze horen en waar ze het meest succesvol kunnen worden behartigd. Conform het drielaags-managementmodel zijn de directieteams op locatie integraal verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding van hun eigen locatie. Naast de periodieke overleggen tussen de bestuurder en directeur, vindt halfjaarlijks een evaluatiegesprek plaats op de schoollocatie tussen de bestuurder en het voltallige directieteam. In dit gesprek wordt de actuele status van de, in het strategisch beleidsplan genoemde domeinen, besproken aan de hand van de rapportage vanuit het directieteam.

Governance & Code Goed Onderwijsbestuur

De scholengroep en de afzonderlijke scholen leggen verantwoording af aan zowel externe toezichthouders (de verticale stakeholders zoals de onderwijsinspectie) als aan leerlingen, ouders en medewerkers (de horizontale stakeholders). De scholengroep is zich meer dan bewust van de maatschappelijke taak en de te leveren publieke meerwaarde. Binnen het governance-model wordt op basis van goed tegenwicht verantwoording afgelegd over het gevoerde beleid en de geformuleerde beleidsvoornemens. Binnen het bevoegd gezag van de scholengroep ressorteren zowel vo-scholen als een po-school. Gezien het grotere aandeel vo-scholen is gekozen om binnen de scholengroep enkel de code 'Goed onderwijsbestuur VO' (2015) toe te passen.

Geëvalueerd wordt in hoeverre de gestelde (strategische) doelen zijn bereikt en zo mogelijk moeten worden bijgestuurd. Naast de vertegenwoordiging van deze horizontale stakeholders in de medezeggenschap (MR en GMR) overleggen de directieteams met leerling- en oudergeledingen. Op bestuurlijk niveau wordt periodiek met de Raad van toezicht overlegd.

Talent vinden en binden

Het binden en boeien van personeel: dat zijn blijvende uitgangspunten van het personeelsbeleid van de scholengroep. Talenten en (specifieke) kwaliteiten van onze professionals worden benut en onze scholengroep streeft ernaar te allen tijde een professioneel werkklimaat te realiseren waar onze medewerkers zich verder kunnen ontwikkelen. Uitgaande van 'een leven lang leren' hebben we ons in 2016 gericht op adequate scholing van het personeel en worden de faciliteiten aangereikt om de professionele ontwikkeling van onze medewerkers te stimuleren.

In control

Binnen het onderwijs is 'in control' zijn of komen een bekend credo. In 2016 hebben wij weliswaar een negatief exploitatieresultaat gerealiseerd, maar zijn wij er toch in geslaagd de eerder gelegde goede financiële basis te continueren. Het continu verbeteren van de interne financiële transparantie en het scherper koersen op een beheersbare kostenstructuur en inzet van menskracht blijft onderdeel van onze werkzaamheden. Met het oog op de aankomende krimpscenario's dienen wij namelijk adequaat en flexibel te kunnen handelen om uit te komen met de middelen die ons worden toebedeeld.

1.3 Maatschappelijke betrokkenheid

Wij zijn als scholengroep een maatschappelijke onderneming. Wij zijn ons bewust van de voorbeeldfunctie die wij hebben in de lokale gemeenschap. Vanuit dit besef streven wij dan ook naar een verdere verduurzaming van onze bedrijfsvoering en het maatschappelijk verantwoord ondernemen, waarbij wij ons steentje bijdragen aan de ontwikkeling van de (lokale) gemeenschap. Ten aanzien van een gezonde exploitatie in financiële zin worden er ook beslissingen genomen die in principe uitgaan van een levensduurbenadering.

Op het gebied van duurzaamheid is onze scholengroep actief op de gebieden energie, duurzame inkoop, gezonde schoolcatering, arbeidsvoorwaarden, mobiliteit, afval en verminderen papierverbruik. Duurzaamheid is een belangrijk item bij de (ver)bouwactiviteiten op onze locaties. Er worden succesvolle verbindingen gelegd tussen de accommodatiebehoeften in de leefomgeving van onze scholen en de mogelijkheden die onze scholen daartoe kunnen bieden. Hierbij wordt met regelmaat één van onze aula's voor theater- of uitvoeringsgerichte activiteiten uit de gemeenschap ter beschikking gesteld. De scholengroep kan niet zonder de maatschappij bestaan, Daarom hebben de scholen in 2016 veel acties ondernomen om juist de maatschappij in de school te brengen! De maatschappij en de school: een prima combinatie!

1.4 Klachten

Het beleid van de scholen ten aanzien van klachten is deels wettelijk, deels door de scholengroep bepaald. Mocht men een klacht hebben over een activiteit van één van onze scholen, dan kan men in eerste instantie terecht bij de mentor, de teamleider en/of directeur van de school. Als de aard van de klacht een andere afhandeling vereist, dan kan men zich wenden tot één van de vertrouwenspersonen. Indien de klachten niet op schoolniveau naar tevredenheid kunnen worden afgehandeld, dan bestaat conform de interne procedure een escalatiemogelijkheid naar bestuurlijk niveau. Elke onderwijsinstelling is wettelijk verplicht zich aan te sluiten bij een externe klachtencommissie. De scholengroep is aangesloten bij de landelijke klachtencommissie katholiek onderwijs.

Landelijke klachtencommissie

In 2016 is er één klacht ingediend bij de landelijke klachtencommissie. Dit betrof een klacht naar aanleiding van de gevolgde interne verkiezingsprocedure voor wat betreft het lidmaatschap van de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad.

Interne commissie van beroep voor de examens

In 2016 is één interne klacht ingediend bij de interne commissie van beroep voor de examens. De klacht is met een voor de betrokken leerling afdoende resultaat afgehandeld.

De klacht betrof een ongewenste verstoring van de rust door een in de ruimte aanwezige printer tijdens een CE Nederlands. De betreffende leerling gaf in haar klacht aan dat deze verstoring mogelijk een slechte score zou kunnen opleveren van het gemaakte CE. De commissie van beroep heeft de leerling doorverwezen naar de schooldirectie v.w.b. een eventuele herkansing. Uiteindelijk is qua eindresultaat gebleken dat een herkansing niet aan de orde was.

Hoofdstuk 2 Onderwijs

2.1 Investeren in onderwijs

In het strategisch beleidsplan 2012-2017 is de koers uitgezet naar meer 'opbrengstgericht' werken. Als specifieke thema's zijn benoemd: een doorlopende leerlijn, een duidelijke en herkenbare positionering van onze scholen door het aanbieden van onder meer gedifferentieerde leerlijnen en intersectoraal onderwijs. In het jaar 2016 zijn hiertoe op onderwijskundig gebied onderstaande acties ingezet en gerealiseerd:

- Op alle locaties van de scholengroep is nadrukkelijk gekeken naar een verbeterde aansluiting onderbouw – bovenbouw, vooral gericht op de doorlopende leerlijnen.
- Er is geïnvesteerd in een sterkere band met de omgeving. De scholen staan midden in de samenleving. HPC Zetten heeft bijvoorbeeld in het kader van het 25-jarig bestaan onder andere de start gemaakt voor een Vriendenstichting, er is een reünie georganiseerd en d.m.v. Loopbaanoriëntatieprojecten zijn er nauwe contacten met organisaties uit de omgeving.
- Doorontwikkeling van beleidsplannen om reken- en taalvaardigheid te verbeteren.
- Met het oog op passend onderwijs: intensivering van de onderlinge en regionale samenwerking.
- Vormgeven en bewaken van de onderwijstijd en lesuitval.
- Er is, scholengroep-breed een interne werkgroep Onderwijs & Kwaliteit opgezet met als taak het onderling uitwisselen van onderwijs- en kwaliteitsprocessen. Naast uitwisseling is leren van elkaar een hoofddoel.
- Aandacht voor de prestaties van de kernvakken Nederlands, Engels en wiskunde (i.v.m. slaag-zakregeling en overgangsnormen).
- Ontwikkeling van de talentenprogramma's en onderwijs op maat. De nieuwe talentenprogramma's STEAM OBC Elst en Kunst & Cultuur, Techniek en Sport op OBC Huissen zijn opgezet in 2016.
- OBC Elst heeft het ontwikkelde taalbeleid ten uitvoer gebracht. Het OBC Elst heeft voor de derde maal deelgenomen aan een externe visitatie. Binnen OBC Elst worden toetsen op een hoger niveau gebracht middels de invoering van RTTI (Reproductie, Toepassingsgericht niveau 1, Toepassingsgericht niveau 2 en Inzicht).
- Doorontwikkeling van de inzet van digitale middelen bij en digitale ondersteuning van het onderwijsproces. Op OBC Bemmelen is in 2015 een laptop project voorbereid dat in 2016-2017 voor het eerst uitgevoerd wordt. OBC Huissen is in 2016 gestart met een pilot laptopklas leerjaar 1. Naast het vergroten van het 'gereedschap' om eigentijds onderwijs te geven is het uiteindelijke doel om te komen tot meer gepersonaliseerd leren. Binnen het HPC is een video interactielokaal ontwikkeld en is er een eigentijds studiecentrum voor havo, vwo en de mavo gebouwd. OBC Elst heeft geïnvesteerd in een project met het zogenaamde programma Snappet, een adaptieve reken- en taalmethode.
- Dr. Lammerts van Buerenschool werkt met projectplannen. De thema's voor het schooljaar 2015 – 2016 waren de leerlingenzorg, de Kanjertraining, pedagogisch-didactisch, ICT en rapporten. Tevens worden jaarlijks nieuwe, moderne methodes ingevoerd. In het schooljaar 2015-2016 waren dit Nieuwsbegrip (begrijpend lezen) en Staal (taal- en spelling).
- De Dr. Lammerts van Buerenschool heeft in 2016 een externe audit laten uitvoeren waarbij gekeken is naar het onderwijskundige klimaat binnen deze po-school.

2.2 Onderwijstijd

Gerealiseerde onderwijstijd

Er wordt voldoende onderwijstijd gepland en via het leerling informatiesysteem wordt de gerealiseerde onderwijstijd gemonitord. Naast daadwerkelijke lessen wordt ook de tijd die, onder begeleiding van school, aan andere (schoolse) activiteiten (excursies, schoolreizen, stages) besteed wordt, bij de lestijd opgeteld. De gerealiseerde onderwijstijd voldoet aan de normen en wordt vastgesteld met instemming van de oudergeleding MR. Ten behoeve van een strakke planning van lessen en taken in het OP-domein, gebruikt elke school het programma FOLETA.

2.3 Onderwijsprestaties

De examenresultaten van de scholen zijn over het schooljaar 2015-2016 (examens 2016) als volgt weer te geven.

HPC Zetten 2015-2016

Afdeling	VWO	HAVO	TL	KBL	BBL	TOTAAL
Kandidaten	35	75	55	50	18	233
Geslaagd	34	54	52	49	18	207
% geslaagden school	97%	72%	95%	98%	100%	89%

OBC Bemmel 2015-2016

Afdeling	VWO	HAVO	TL	TOTAAL
Kandidaten	94	161	104	359
Geslaagd	86	143	96	325
% geslaagden school	92%	89%	96%	92%

OBC Elst 2015-2016

Afdeling	HAVO	TL	TOTAAL
Kandidaten	46	69	115
Geslaagd	41	66	107
% geslaagden school	91%	96%	94%

OBC Huissen 2015-2016

Afdeling	GL	KBL	BBL	TOTAAL
Kandidaten	24	83	88	195
Geslaagd	24	81	88	193
% geslaagden school	100%	98%	100%	99%

LVB 2015-2016

Schooladvies	Vmbo-b	vmbo-k	vmbo-t mavo	havo	havo- vwo	vwo
% leerlingen met schooladvies	0%	25%	27,8%	13,9%	8,3%	25%
Gemiddelde score Centraal Eindtoets	533,0					

Bestuursverslag 2016
Stichting Christelijk Onderwijs Over- en Midden-Betuwe

Bevorderingen

Dit betreft de bevorderingen ter afsluiting van het schooljaar 2015-2016.

Leerjaar	HPC Zetten			OBC Bemmelermeer			OBC Bemmelermeer			OBC Elst			OBC Huissen		
	bevorderingen		Totaal	bevorderingen		Totaal	bevorderingen		Totaal	bevorderingen		Totaal	bevorderingen		Totaal
	2015-2016			2015-2016			2015-2016			2015-2016			2015-2016		
LIn	%	LIn	LIn	%	LIn	LIn	%	LIn	LIn	%	LIn	LIn	%	LIn	
Brugjaar 1	240	99%	242	106	98%	108	235	97%	243	133	91%	146	193	100%	194
Brugjaar 2	226	97%	233	125	93%	135	233	95%	246	148	92%	161	214	99%	216
VMBO GL3													17	100%	17
VMBO KBL3	54	100%	54										101	100%	101
VMBO BBL3	33	100%	33										62	95%	65
VMBO T3	73	97%	75	113	88%	128				99	96%	103			
3 HAVO	67	92%	73				139	87%	160	44	94%	47			
4 HAVO	51	85%	60				164	83%	198	44	85%	52			
3 VWO	32	100%	32				71	95%	75						
4 VWO	29	100%	29				82	93%	88						
5 VWO	22	100%	22				90	92%	98						

2.4 Toelatingsbeleid

Voor specifieke aspecten van het toelatingsbeleid per school verwijzen wij u graag naar gedetailleerde informatie (via website of schoolgids) van de school. De belangrijkste, gezamenlijke uitgangspunten zijn:

- Wij achten het van belang de leerling vanaf het eerste leerjaar op een zorgvuldige wijze te determineren. De scholen hebben doorlopende leerlijnen met hoofdzakelijk homogene klassen. Tussentijdse op- en afstroom is mogelijk.
- Het advies van de basisschool is leidend bij de plaatsing. Basisschoolleerlingen maken, veelal nadat ze toegelaten zijn, de verplichte eindtoets. Wanneer deze hoger uitvalt dan het advies dat de basisschool gegeven heeft, kunnen de ouders de basisschool verzoeken het advies bij te stellen (de basisschool is hiertoe niet verplicht).

De procedure vanuit het basisonderwijs op hoofdlijnen:

- 1. Volledig invullen adviesformulier door het primair onderwijs.*
- 2. De ouders leveren het aanmeldingsformulier, het adviesformulier en eventuele aanvullende informatie in bij een school voor VO.*
- 3. De VO-school vraagt digitaal (via Overstap Service Onderwijs) het overstapdossier, waaronder het onderwijskundig rapport en eventuele bijlagen (bijvoorbeeld het ontwikkelingsperspectiefplan) op bij de basisschool.*
- 4. Vanaf het moment dat de school voor VO het aanmeldingsformulier, het adviesformulier en het overstapdossier in bezit heeft is de leerling aangemeld.*
- 5. De VO-school plaatst de leerling of gaat op zoek naar een goede onderwijsplek.*

2.5 Aantal leerlingen

De ontwikkeling van de leerlingenaantallen per school (PO en VO) gesplitst naar totaal, LGF-leerlingen (leerlingen die een leerlinggebonden financiering (LGF) ontvangen) en leerlingen met een OPP (ontwikkelingsperspectief) en LWOO-leerlingen (leerlingen die leerwegondersteunend onderwijs (LWOO) volgen), kan als volgt worden weergegeven:

Bestuursverslag 2016

Stichting Christelijk Onderwijs Over- en Midden-Betuwe

Totaal leerlingenaantal (inclusief LGF-leerlingen/leerlingen met OPP en LWOO-leerlingen)

School	Totaal leerlingenaantal per 01-10-2016	Totaal leerlingenaantal per 01-10-2015	Totaal leerlingenaantal per 01-10-2014	Totaal leerlingenaantal per 01-10-2013	Totaal leerlingenaantal per 01-10-2012	Totaal leerlingenaantal per 01-10-2011
HPC Zetten	1127	1.102	1.082	1.075	1.040	1.050
OBC Bommel De Heister	1351	1.380	1.396	1.406	1.297	1.284
OBC Bommel Essenpas	483	471	447	438	622	646
OBC Elst	648	630	612	581	560	526
OBC Huissen	808	785	791	773	778	771
Dr. Lammerts van Buerenschool	201	226	248	281	308	335
Scholengroep Over- en Midden-Betuwe	4.618	4.594	4.576	4.554	4.605	4.612

LGF-leerlingen/ leerlingen met OPP - VO

VO-school	Totaal aantal leerlingen met OPP per 01-10-2016	Totaal aantal leerlingen met OPP per 01-10-2015	Totaal aantal leerlingen met OPP per 01-10-2014	Totaal aantal LGF-leerlingen per 01-10-2013	Totaal aantal LGF-leerlingen per 01-10-2012	Totaal aantal LGF-leerlingen per 01-10-2011
HPC Zetten	31	22	13	13	13	19
OBC Bemmelen De Heister	19	22	11	11	14	13
OBC Bemmelen Essenpas	19	-	4	4	2	7
OBC Elst	10	14	14	9	12	12
OBC Huissen	40	38	26	12	14	16
Scholengroep Over- en Midden-Betuwe	119	96	68	49	55	67

LWOO-leerlingen VO

VO-school	Totaal aantal LWOO-leerlingen per 01-10-2016	Totaal aantal LWOO-leerlingen per 01-10-2015	Totaal aantal LWOO-leerlingen per 01-10-2014	Totaal aantal LWOO-leerlingen per 01-10-2013	Totaal aantal LWOO-leerlingen per 01-10-2012	Totaal aantal LWOO-leerlingen per 01-10-2011
HPC Zetten	211	172	147	135	108	99
OBC Bommel De Heister	0	0	0	0	0	0
OBC Bommel Essenpas	0	0	0	0	0	0
OBC Elst	6	6	0	0	0	0
OBC Huissen	319	404	406	380	352	345
Scholengroep Over- en Midden-Betuwe	536	582	553	515	460	444

PO-leerlingen aantal specifiek

Dr. Lammerts van Buerenschool	Aantal
Leerlingen per 01 okt. 2015 (peildatum)	226
Leerlingen onderbouw (t/m 7 jaar)	97
Leerlingen bovenbouw (vanaf 8 jaar)	129
Groepen	9

Aanvullende gegevens LvB schooljaar 2015-2016	Aantal en percentage
Leerlingen met een eigen leerlijn 'lager' / ontwikkelingsperspectief	2 = 0.9%
Leerlingen met een eigen leerlijn 'hoger'	28 = 12.4%
Doublures	2 = 0.9%
Leerlingen met 'verlengde kleuterperiode'	1 = 0.4%
Verwijzingen SBO (Speciaal Basis Onderwijs)	1 = 0.4%
Verwijzingen Speciaal onderwijs / LGF	1 = 0.4%
Onderzoekleerlingen	3 = 1.3%
Rugzakleerlingen	1 = 0.4%
Leerlingen met arrangement (vanaf juni 2015)	4 = 1.8%
Leerlingen met kort arrangement (vanaf juni 2015)	2 = 0.9%
Leerlingen met middel arrangement (vanaf juni 2015)	2 = 0.9%
Leerlingen met lang arrangement (vanaf juni 2015)	0 = 0%

Vanaf juli 2016 worden de kinderen uit de plusgroep meegeteld.

2.6 Leerlingenzorg

Ondersteuningsbeleid

Het ondersteuningsbeleid (zorgbeleid) focust zich onder andere op:

- Integratie van ondersteuning in het onderwijs.
- Verbeterde absentieregistratie en -afhandeling.
- Inzet van een verzuimcoördinator/teamcoördinator.
- Formeel certificaat Zorg Advies Team (ZAT) voor OBC Huissen, OBC Elst en OBC Bommel.
- Ondersteunen van docenten bij het bieden van begeleiding in de les bij leerlingen die dat nodig hebben (bijvoorbeeld bij gedragsproblematiek, handicaps etc.).
- Terugdringen van de uitstroom naar het voortgezet speciaal onderwijs en bevorderen van de instroom vanuit het (voortgezet) speciaal onderwijs.

Binnen de scholen wordt aan de leerling zoveel mogelijk passende ondersteuning/begeleiding aangeboden. De ondersteuning/begeleiding vindt plaats op een aantal verschillende zorgterreinen. Zo zijn er onder andere leerlingen met leerproblemen, sociaal-emotionele problemen, gedragsproblemen, fysieke problemen of psychische problemen.

Werkwijze VO

De ondersteuning aan de leerling vanuit de school start in principe vaak bij de mentor. Deze kan een ondersteuningsbehoefte binnen de school inbrengen bij het zorgteam, de zorgcoördinator of bij specifieke interne specialisten op het gebied van zorg. Bij een complexe zorgbehoefte wordt een leerling besproken in het Zorg- en AdviesTeam (ZAT). Naast de interne medewerkers worden ook externe hulpverleners ingezet. Basis voor de ondersteuning is vaak het opgestelde handelingsplan, oftewel het ontwikkelingsperspectiefplan (OPP) van de leerling.

Werkwijze PO

De Dr. Lammerts van Buerenschool mag zich een 'Kanjerschool' noemen. Deze methode leert kinderen en leerkrachten op een positieve manier conflicten op te lossen. Daarbij steeds uitgaande van het feit dat ieder mens en kind mag zijn wie hij/zij is. Vertrouwen in en op elkaar is daarbij heel belangrijk. Door middel van gesprekken, het werkboek en spelvormen worden manieren aangeboden om samen te werken, teleurstellingen te verwerken en conflicten op te lossen. De sociale emotionele ontwikkeling van de leerlingen wordt gevolgd via kanVas, het volgsysteem vanuit de Kanjerprincipes. Dit systeem maakt onderdeel uit van het leerlingendossier. Verder beschikt onze PO-school over een intern begeleider (ib'er). Zij draagt o.a. zorg voor het afnemen en verwerken van individuele toetsen, de begeleiding en ondersteuning van de leerkrachten, het bijhouden van het leerlingvolgsysteem en de contacten met de schooladvies- en begeleidingsdienst (Marant Educatieve Diensten), het samenwerkingsverband PassendWijs en andere hulpverleningsinstanties.

Ondersteuning op maat

Binnen de Scholengroep Over- en Midden-Betuwe bestaat een gezamenlijk zorgbeleid/ondersteuningsbeleid. Daarnaast hebben de scholen een redelijke vrijheid om een eigen zorg- en ondersteuningsbeleid te voeren. Doel is om de leerlingen begeleiding en ondersteuning op maat te bieden, zodat hun persoonlijke leer- en ontwikkelproces optimaal verloopt.

Ontwikkelingen

Belangrijke ontwikkelingen in het ondersteuningsbeleid zijn:

- De functie taal- en rekenondersteuner.
- Constante inzet van reken- en taalondersteuner, remedial teaching en de zorgcoördinator.
- Aandacht voor het signaleren van leerlingen met depressieve kenmerken.
- Werken aan integratie van zorg/ondersteuning in de klas door gericht met (groeps)handelingsplannen te werken.
- Aandacht voor kwaliteit d.m.v. evaluatie van de verleende zorg.
- Aandacht voor de negatieve effecten van pesten op school d.m.v. een pestprotocol.
- Gebruik maken van het aanbod vanuit de gemeente.
- Ontwikkeling van passend onderwijs m.b.t. de invoering van ontwikkelingsperspectieven i.p.v. handelingsplannen.
- Dr. Lammerts van Buerenschool maakt gebruik van een groepsplan om de individuele verschillen zoveel mogelijk op te vangen. Indien nodig wordt een individueel handelingsplan opgesteld.
- De beschikbaarheid van een intern begeleider (ib'er) op de Dr. Lammerts van Buerenschool. (Zie ook werkwijze PO).

Het ondersteuningsbeleid is binnen de scholen gestructureerd verweven met het onderwijsbeleid. Interne zorglijnen zijn zichtbaar en gecoördineerd. Samenwerkingsverbanden met externe (specialistische) organisaties worden verder geïntensiveerd en de scholing van interne medewerkers wordt uitgebreid. Dit alles is ook noodzakelijk, want we zien de zorgverlening aan leerlingen niet alleen toenemen, maar ook steeds specifiekere worden.

Recht doen aan talent & ambitie

Naast bovenstaande ondersteuning en begeleiding wordt er ook aandacht besteed aan de ontwikkeling van leerlingen die wat extra's kunnen en willen:

- de KWT-uren (KeuzeWerkTijd) op OBC Elst, waarbij leerlingen extra uitdaging en leerstof aangeboden krijgen. Daarnaast beschikt OBC Elst over het Mavo^{PLUS} programma, dat leerlingen voorbereidt op een succesvolle doorstroom van mavo naar havo. Tot slot heeft OBC Elst het nieuwe talentenprogramma STEAM opgezet in 2016. Dit programma zal schooljaar 2017-2018 van start gaan.
- OBC Bemmelen biedt de leerling extra uitdaging, onder andere door het Tweekalig onderwijs, TOP-projecten op het vwo en de talentenprogramma's International Business College, Sportklas havo, VTO Duits, versterkt talenonderwijs Frans en vmbo-t Lifestyle.
- HPC Zetten biedt haar vwo-leerlingen het Engels-plus programma. Hiermee kunnen de leerlingen een erkend Cambridge-diploma behalen. Daarnaast kunnen onderbouwleerlingen op het HPC kiezen voor een sport of kunst en cultuurprofiel. Hiermee wordt ingespeeld op de interesse en het talent van de individuele leerling.
- OBC Huissen biedt de drie talentenprogramma's Sport, Kunst & Cultuur en Techniek aan.
- Op de Dr. Lammerts van Buerenschool is er ook voldoende ruimte voor leerlingen die meer uitdaging nodig hebben. De school biedt waar mogelijk extra verdiepings- en verrijkingsstof aan. Daarnaast organiseert de school 1x per week een Plusgroep. Leerlingen werken hier samen of individueel aan projecten onder begeleiding van een plusgroepleerkracht.

Jeugdzorg via gemeente

Vanaf 1 januari 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk geworden voor het regelen van lichte zorg, ondersteuning, jeugdzorg en het begeleiden naar werk voor mensen met een (arbeids)beperking. Huisartsen, jeugdartsen op school, medisch specialisten en medewerkers van het loket Samenleven van de gemeente mogen doorverwijzen naar alle vormen van jeugdzorg. De gemeente is regelmatig in overleg met de scholen over het gewenste aanbod.

Er zijn zes Sociale Kernteams in de gemeente Overbetuwe. Dit zijn teams van beroepskrachten samen met dorps- of buurtbewoners. Anticiperend op de decentralisatie van de jeugdzorg, is binnen de Scholengroep Over- en Midden-Betuwe een signaleringsstructuur opgezet. Voor leerlingen met een hulpvraag, kunnen ouders in principe zelf contact opnemen met een Sociaal Kernteam of met de gemeente waarin zij wonen. Ook is het mogelijk om een hulpvraag van een leerling met toestemming van ouder(s) en/of verzorger(s) in het Zorg- en AdviesTeam (ZAT) te bespreken. Een medewerker van het loket Samenleven van de gemeente Overbetuwe is ook onderdeel van het team van experts van het ZAT.

Passend onderwijs

In het kader van passend onderwijs werkt de Scholengroep Over- en Midden-Betuwe samen met diverse regionale voortgezet onderwijs instellingen in Samenwerkingsverband VO-VSO Arnhem, Betuwe, Veluwe. De Dr. Lammerts van Buerenschool maakt onderdeel uit van het samenwerkingsverband PassendWijs (www.swvPassendwijs.nl).

Binnen de scholengroep zijn de activiteiten vooral gericht geweest op de versterking van de basisondersteuning. Als de lat van ons onderwijs en ondersteuning omhoog gaat kunnen er uiteindelijk meer leerlingen hun onderwijscarrière binnen het reguliere onderwijs volgen. Binnen de VO-scholen van de scholengroep zijn afspraken gemaakt over de overstapmogelijkheden van leerlingen die tijdelijk extra ondersteuning nodig hebben die de eigen vestiging op dat moment niet kan leveren.

2.7 Onderwijsinnovatie

Onderwijs is voortdurend in ontwikkeling. Ook op de scholen binnen de Scholengroep Over- en Midden-Betuwe is dat het geval. Onderstaande tabel geeft inzicht in de belangrijkste onderwijsontwikkelingen en onderwijsinnovaties op de scholen in 2016.

School	Onderwijsontwikkelingen en –innovaties	Overweging tot innovatie	Resultaat
HPC Zetten	<ul style="list-style-type: none"> • Uitbreiding van digitalisering van het onderwijs. 	Alle leerlingen moeten in de toekomst met hun eigen devices kunnen communiceren met de ICT omgeving in de school.	Vernieuwd en versterkt Wifi netwerk in school. ICT-vaardigheid van personeel is versterkt door scholing.
	<ul style="list-style-type: none"> • Voorbereiding implementatietraject nieuw onderwijsprogramma Around4you. Met ingang van schooljaar 2016-2017 zijn de intersectorale programma vmbo opgaan in het nieuwe programma Dienstverlening & Producten. 	Door de introductie van het programma Around4you is er sprake van een goede voorbereiding op het mbo en uitstel van de beroepskeuze.	Leerlingen kunnen in het derde en vierde leerjaar vmbo 7 onderwijskundige modules kiezen die passen bij hun interesse en belevingswereld. Dit is succesvol gestart in leerjaar 3 BBL/KBL
	<ul style="list-style-type: none"> • Versterking van het traject LOB (loopbaanoriëntatie en -begeleiding) binnen alle afdelingen: <u>vmbo</u>: Vanaf de brugklas een oriëntatie- en een stageprogramma aanbieden dat leidt tot een verantwoorde keuze voor het mbo. <u>mavo</u>: LOB verwerken in het sectorwerkstuk en een stageweek in leerjaar vier invoeren. <u>havo</u>: samenwerking d.m.v. lessen en uitwisselingen met de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen en het introduceren van het programma ondernemerschap. <u>vwo</u>: deelname aan traject vanuit Food Valley - Universiteit Wageningen en introduceren van het vak Wetenschap oriëntatie. 	Goede loopbaanoriëntatie moet leiden tot een bewuste keuze voor het vervolgonderwijs.	Alle leerlingen van het HPC zetten hun studie voort binnen een opleiding in het beroeps- of wetenschapsonderwijs van hun keuze.
	<ul style="list-style-type: none"> • Invoering profielstructuur voor alle afdelingen in de onderbouw van het HPC. Leerlingen in de onderbouw kunnen kiezen uit Sport, Kunst en Cultuur of Breed. 	Het kiezen van een profiel op interesse versterkt de leermotivatie voor het totale onderwijstraject.	Alle leerlingen kunnen hun profielkeuze voortzetten in een passend examenvak. Verder is het HPC Cultuur profielschool geworden.

Bestuursverslag 2016

Stichting Christelijk Onderwijs Over- en Midden-Betuwe

	<ul style="list-style-type: none"> • Fusie van de scholengroep met Dr. Lammerts van Buerenschool. Versterken van de samenwerking. 	<p>Versterking van het onderwijsprofiel tussen HPC en het basisonderwijs op het grensvlak tussen basisschool en het voortgezet onderwijs.</p>	<p>De fusie is afgerond en de LvB is een onderdeel van SgOMB geworden. De warme overdracht PO-VO is versterkt en begeleiding van PO-projecten door leerlingen vanuit het VO is gerealiseerd. In 2016 zijn we gestart met de Plusklas voor hoogbegaafde leerlingen en zijn de eerste voorbereidingen doorlopen voor een mogelijke leerlijn 10-14 onderwijs.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Doorontwikkeling van de HPC academie. Binnen de academie worden medewerkers via het principe van 'train de trainer' geschoold door eigen collega's. 	<p>Door onderlinge kennisdeling werken aan professionalisering. Meer gebruik proberen te maken van interne expertise.</p>	<p>Alle docenten hebben inmiddels scholing genoten rond het thema 'omgaan met verschillen', differentiatie, pedagogische ontwikkelingen en ICT. Op dit moment wordt er geëxperimenteerd om in het kader van borging de HPC academie te digitaliseren zodat ook nieuwe collega's de scholing kunnen volgen. Daarnaast zijn er docenten tot coach opgeleid om personeelsleden te begeleiden bij het in de praktijk brengen van het geleerde in de HPC academie. Daarnaast is er een scholing geweest gericht op het versterken van de begeleidingsstructuur.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen video interactielokaal: Het video-interactielokaal is een klaslokaal met opname apparatuur. De functie van dit lokaal is drieledig. <ul style="list-style-type: none"> - Professionalisering van de individuele docent als hulpmiddel bij coaching. - Ondersteuning bij presentatie trainingen voor leerlingen. - Opname van klassen of groepen om deze na in teamverband te bespreken. 	<p>Jezelf op beeld terugzien is en doet leren.</p>	<p>Een video-interactielokaal is gerealiseerd. Er is een privacy protocol opgesteld. Inmiddels is er begeleidingscoaching en worden opnames gebruikt.</p>

Aandachtsgebieden en uitdagingen HPC Zetten 2017

- Meer vorm geven aan 'HPC midden in de samenleving' ofwel de 'Vriendenstichting'.
- Ontwikkeling van 'de Overstap' een versterkte doorlopende leerlijn vanuit LvB richting het HPC.
- Plan ontwikkelen voor de fysieke leeromgeving van het HPC als cultuurprofielschool, een atelier voor de beeldende vakken en een theaterachtige setting voor vakken muziek dans en drama.
- Uitvoering van een visietraject door het management met een groep van 17 nieuw benoemde LC – LD functionarissen.
- ICT-scholing voor het docentteam gericht op het gebruik van de elektronische leeromgeving en 'flipping the classroom'.
- De realisatie van drie studiezalen voor de drie onderwijsstromen: vmbo, mavo en havo-vwo.
- Volledige invoering van het vmbo-programma Around4you, ofwel Dienstverlening & Producten (D&P).
- Het vormgeven van een halfjaarlijks terugkerend onderwijscafé voor docenten, ouders en bovenbouwleerlingen, waarin onderwijs gerelateerde ontwikkelingen besproken gaan worden.

School	Onderwijsontwikkelingen en –innovaties	Reden van innovatie	Resultaat
OBC Bemmel	• Implementatie van ICT-projecten d.m.v. modules in Magister zoals Meta, de agenda voor leerlingen op de smartphone en de communicatiemodule voor ouders en leerlingen.	Eigentijds onderwijs bieden.	Docenten gebruiken de digiborden Docenten, leerlingen en ouders gebruiken Magister communicatie.
	• Consolideren en verdere doorontwikkeling curriculum tweetalig havo.	Verder inhoudelijk uitbouwen van TTO op havo.	Is gereed. Laatste uitvoering: Global Perspectives in havo bovenbouw invoeren (2016/2017).
	• Implementatie vmbo-programma's Versterkt talenonderwijs Duits en Lifestyle & Ondernemerschap.	Eigentijds onderwijs bieden.	Dit traject is gaande. Er is veel belangstelling voor deze opleiding.
	• De samenwerking met de basisscholen binnen de regio is uitgebreid.	Ons marktaandeel vergroten om 'op peil' te blijven.	Dit traject is nog gaande.
	• Het vwo neemt deel aan een excellentieprogramma voor vwo 5 aan de Radboud Universiteit en aan enkele Pre-University programs.	Meer onderwijs op maat aanbieden.	Dit traject is gaande.

Bestuursverslag 2016

Stichting Christelijk Onderwijs Over- en Midden-Betuwe

<ul style="list-style-type: none"> • De loopbaan- en leerlingbegeleiding op havo is uitgebreid met het programma Kies actief en enkele HAN-dagen. Ook worden oud-leerlingen ingezet bij het LOB traject.	De leerling kan met dit traject een meer bewuste keuze maken.	Dit traject is succesvol geïmplementeerd en wordt verder uitgebreid met initiatieven.
<ul style="list-style-type: none"> • Vervolg van de uitvoering gesprekscyclus (Mijn Bardo).	Goed personeelsbeleid voeren.	De gesprekscyclus wordt uitgevoerd.
<ul style="list-style-type: none"> • Kwaliteitszorg: op vmbo-t introductie opbrengstgericht werken op sectieniveau en afdelingsniveau.	Verhogen resultaten.	Een andere, opbrengst gerichte aanpak in gesprekken met leerlingen, in secties.
<ul style="list-style-type: none"> • Versterking van reken- en taalonderwijs en het bieden van reken- en taalondersteuning op basis van de uitkomsten van deze meting.	Voldoen aan de normen van de reken- en taaltoets.	Extra lessen rekenen gegeven. vmbo-t had in voorjaar 2016 prima resultaten, de anderen vergelijkbaar met andere VO-scholen.
<ul style="list-style-type: none"> • Ouder- en leerling participatie in alle afdelingen is afgerond en draait nu naar tevredenheid.	Input krijgen van de 'klant'.	De bijeenkomsten worden gehouden en de input wordt gedeeld. Verbeterpunten worden uitgevoerd.

Aandachtsgebieden en uitdagingen OBC Bemmelen 2017

- Aanbieden van extra lessen Duits zodat leerlingen een Goethe-certificaat kunnen halen op vmbo-t.
- Aanbieden van een extra les Frans en Duits op havo en vwo ten behoeve van het DELF- en Goethe certificaat.
- Samenwerking met HAN bij het IBC-programma verder door ontwikkelen.
- Implementatie van tweede jaar intersectoraal programma Dienstverlening & Producten in 4e klas vmbo.
- De afstroom van havo onderbouw naar vmbo-t analyseren en vervolgens beperken.
- In vwo 4 is gestart met een pilot: alle leerlingen een eigen device in de les. Hieraan wordt verder gewerkt.

School	Onderwijsontwikkelingen en –innovaties	Reden van innovatie	Resultaat
OBC Elst	<ul style="list-style-type: none"> • 'Respect, passie, veilig en gezien' als gespreksonderwerpen van overleg en planvorming sectie. 	Respectvol met elkaar om blijven gaan en een veilige omgeving houden.	<p>Het creëren van een school waar iedereen zich prettig voelt.</p> <p>De medewerkers van OBC Elst hebben hart voor de school, oog voor de individuele leerling en doen samen hun werk met passie en toewijding.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Inspirerende leer- en werkomgeving binnen en buiten de les. 	Onderwijs verder ontwikkelen.	Een omgeving met voldoende mogelijkheden om eigentijds onderwijs te bieden en (samen) te werken.
	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkeling nieuwe leerlijn 'STEAM'. 	Leerlingen toerusten met 21 ^e eeuwse vaardigheden, die zij in de toekomst nodig hebben.	STEAM wordt geïmplementeerd in de lessentabel. De ontwikkeling loopt. Leren gebeurt op een andere manier; leerlingen leren een probleemoplossende houding aan te nemen en zelf oplossingen te zoeken.
	<ul style="list-style-type: none"> • Gezonde school. 	Bewustwording bij leerlingen van het belang van gezonde voeding en beweging.	Leerlingen zijn zich bewust van het belang van een gezond levenspatroon (er worden op school meer gezonde producten verkocht en meer sportieve activiteiten georganiseerd).
	<ul style="list-style-type: none"> • Enquêtes implementeren in de beleidscyclus. 	Uitslag enquêtes gebruiken voor structurele verbetering van de schoolorganisatie.	De uitslagen worden in de teams/secties besproken en zijn aanleiding tot verandering, volgens de PDCA-cyclus.
	<ul style="list-style-type: none"> • Realisatie nieuwbouw. 	De huidige gebouwen zijn verouderd en minder geschikt voor eigentijds onderwijs.	Zorgen voor een gebouw dat goed aansluit bij het onderwijs dat OBC Elst wil verzorgen. Tevens moet het de nodige flexibiliteit hebben en aanvullend op de omgeving zijn.

Bestuursverslag 2016
Stichting Christelijk Onderwijs Over- en Midden-Betuwe

	<ul style="list-style-type: none"> • Decanaat (keuzepakketten herzien en invulling geven studie-uur M2 & M3) 	<p>Meer verantwoordelijkheid bij de mentoren onder begeleiding van de decanen. Betere afstemming op het vervolgonderwijs.</p>	<p>Keuzepakketten zijn voor januari 2017 aangepast en de werkwijze binnen het LOB is in ontwikkeling.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren van vier trajecten volgens taalbeleidsplan Artikel van de week, Lees de vraag, Leeskilometers, Presenteren eenduidig maken. 	<p>Verbetering taalbeleid.</p>	<p>Traject loopt nog. Begrijpend lezen, taalvaardigheid en goed presenteren zijn essentiële vaardigheden voor leerlingen. We willen deze vaardigheden verder ontwikkelen.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Pilot digitaal lesmateriaal volgens ICT-beleidsplan. 	<p>Onderzoeken of werken met digitaal lesmateriaal goed mogelijk is en wat voor invloed het heeft op de resultaten die leerlingen behalen.</p>	<p>De pilot loopt nog.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Collegiale intervisie. 	<p>Professionalisering, van elkaar leren.</p>	<p>Iedere collega legt lesbezoeken af en ontvangt lesbezoeken door andere collega's en zijn leidinggevende (drie op jaarbasis).</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • RTTI. 	<p>Kwaliteit toetsen en onderwijs verbeteren.</p>	<p>Kwalitatief goede toetsen ontwikkelen, waarbij de evaluatie van het resultaat bijdraagt aan juiste lessen en vervolgtrajecten voor leerlingen. Scholingstraject wordt afgerond.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Bovengemiddelde onderwijsrendementen. 	<p>Verhogen resultaten.</p>	<p>Onze onderwijsresultaten gaan omhoog en zijn bovengemiddeld. De verwachting is dat dit nog beter wordt (de kwaliteitskaart laat een duidelijke verbetering zien).</p>

Aandachtsgebieden en uitdagingen OBC Elst 2017

- Vervolg geven aan bovenstaande doelen
- Ontwikkeling nieuwbouw
- Verdere ontwikkeling van de nieuw leerlijn STEAM.

Bestuursverslag 2016
Stichting Christelijk Onderwijs Over- en Midden-Betuwe

School	Onderwijsontwikkelingen en –innovaties	Reden van innovatie	Resultaat
OBC Huissen	<ul style="list-style-type: none"> • Passend Onderwijs: <ul style="list-style-type: none"> - Samenwerking met Kentalis. 	<ul style="list-style-type: none"> - Terugdringen van VSO leerlingen. - Meer aandacht voor taalonderwijs. 	5 leerlingen met c12 beschikking zijn ingestroomd in klas 3. In totaal 10 c12 leerlingen.
	<ul style="list-style-type: none"> • Vernieuwing vmbo: <ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkelen van de nieuwe examenprogramma's bovenbouw PIE (Produceren, Installeren en Energie), BWI (Bouwen, Wonen en Interieur), Z&W (Zorg en Welzijn), D&P (Dienstverlening en Producten). 	Landelijke opdracht, start examenprogramma 2016.	Profiel- en keuzedelen zijn vastgesteld.
	<ul style="list-style-type: none"> • Verstevenigen van de kwaliteitslijn, door de inspiratie kwaliteitsgroep. 	Verbinding maken tussen kwaliteit en secties.	Borging van de kwaliteit en uitgezette koers.
	<ul style="list-style-type: none"> • Start met de pilot laptopklas. 	Experiment om te kijken of BYOD (Bring Your Own Device) ingevoerd kan worden voor leerjaar 1 en 3.	De pilot loopt nog.
	<ul style="list-style-type: none"> • Sturen op verschil SE/CE in alle richtingen en zorgen dat voor alle afdelingen het basisarrangement ontvangen wordt. 	De basis sterker maken.	Alle afdelingen in het groen van het inspectiekader.
	<ul style="list-style-type: none"> • Versterking taalbeleid en samenwerking met bibliotheek, gemeente Lingewaard t.a.v. leesbevordering. 	Meer aandacht voor taal op school en versterking van taalonderwijs.	Uniformeren van schoolse aanpak, samenvatting, presentatie.
	<ul style="list-style-type: none"> • Verstevenigen van de kwaliteitslijn, door de inspiratie kwaliteitsgroep. 	Verbinding maken tussen kwaliteit en secties.	Borging van de kwaliteit en uitgezette koers.

Bestuursverslag 2016
Stichting Christelijk Onderwijs Over- en Midden-Betuwe

<ul style="list-style-type: none"> • Start met de pilot laptopklas. 	Experiment om te kijken of BYOD (Bring Your Own Device) ingevoerd kan worden voor leerjaar 1 en 3.	De pilot loopt nog.
<ul style="list-style-type: none"> • Sturen op verschil SE/CE in alle richtingen en zorgen dat voor alle afdelingen het basisarrangement ontvangen wordt. 	De basis sterker maken.	Alle afdelingen staan in het groen van het inspectiekader.
<ul style="list-style-type: none"> • Versterking taalbeleid en samenwerking met bibliotheek, gemeente Lingewaard t.a.v. leesbevordering. 	Meer aandacht voor taal op school en versterking van taalonderwijs.	Uniformeren van schoolse aanpak, samenvatting, presentatie.
<ul style="list-style-type: none"> • Versterking rekenonderwijs. 	Het rekenonderwijs versterken. Benoeming van rekencoördinator Rekenbeleid vaststellen.	De rekenresultaten zijn verbeterd.
<ul style="list-style-type: none"> • Loopbaanoriëntatie en –begeleiding (LOB) ontwikkelen en aanpassing van het mentoraatsprogramma onderbouw en bovenbouw. 	LOB moet als rode draad door het onderwijsprogramma lopen.	Plan van aanpak voor LOB is opgesteld.
<ul style="list-style-type: none"> • Inzet op differentiatie, ondersteund door CPS. 	Meer aandacht voor differentiatie.	Docent kan differentiëren, 5 rollen van de docent toepassen, werken met LOF (les observatie formulier OBC).

Aandachtsgebieden en uitdagingen OBC Huissen 2017

- Ontwikkelen en invoering van talentprogramma's onderbouw (Techniek, Sport en Kunst & Cultuur).
- Ontwikkelen en invoering van de leergebieden voor de onderbouw (Mens en Maatschappij, Kunst & Cultuur, Mens en Natuur).
- Ontwikkelen en invoering van een mentor- en oriëntatieprogramma, verstevigd mentoraat.
- Ontwikkelen van een toetsbeleid.
- Nieuw schoolplan.
- Module ondernemerschap ontwikkelen.

School	Onderwijsontwikkelingen en –innovaties	Reden van innovatie	Resultaat
Dr. Lammerts van Bueren school	<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek doen naar andere schooltijden 	Landelijke trends, wel of geen aanpassing in de schooltijden.	Peiling in mei 2017. Indien overeenstemming per augustus nieuwe schooltijden.
	<ul style="list-style-type: none"> Cito eindtoets groep 8 op niveau 	Twee jaar onder het gemiddelde.	Onderzoek gestart vanaf januari 2017.
	<ul style="list-style-type: none"> 6 projectplannen: <ol style="list-style-type: none"> <i>Kanjertraining:</i> Verdere verfijning van onze lessen Kanjertraining. Organiseren van onze 2e Kanjerdag. <i>Pedagogisch didactisch:</i> Afstemmen van onze kernbegrippen rust en structuur. Ontwikkelen van picto's voor de hele school. Organiseren 'de ouder kijkt in de groep'. <i>ICT:</i> Tabletgebruik in de school. Week van sociale media. Oriëntatie op 21 skills en hoe deze in de nieuwe methode OJW zijn verweven. <i>Oriëntatie op nieuwe methode voor de zaakvakken:</i> Invoeringstraject is beschikbaar voor 2017-2018. <i>Leerlingenzorg:</i> Verfijning van handelingsgericht werken. Aandacht voor opbrengstbewust werken. Analyses van cito's op leerling-, groep- en schoolniveau. <i>Rapporten:</i> Komen tot een nieuw, digitaal rapport. Een lijn brengen in het schrijven en beoordelen m.b.t. het nieuwe rapport. 	Jaarlijkse verbeteringen in het onderwijs. Ontwikkelingen zijn in gang gezet of zijn dit jaar nieuw.	80% van de plannen is behaald.

Aandachtsgebieden en uitdagingen Dr. Lammerts van Buerenschool 2017

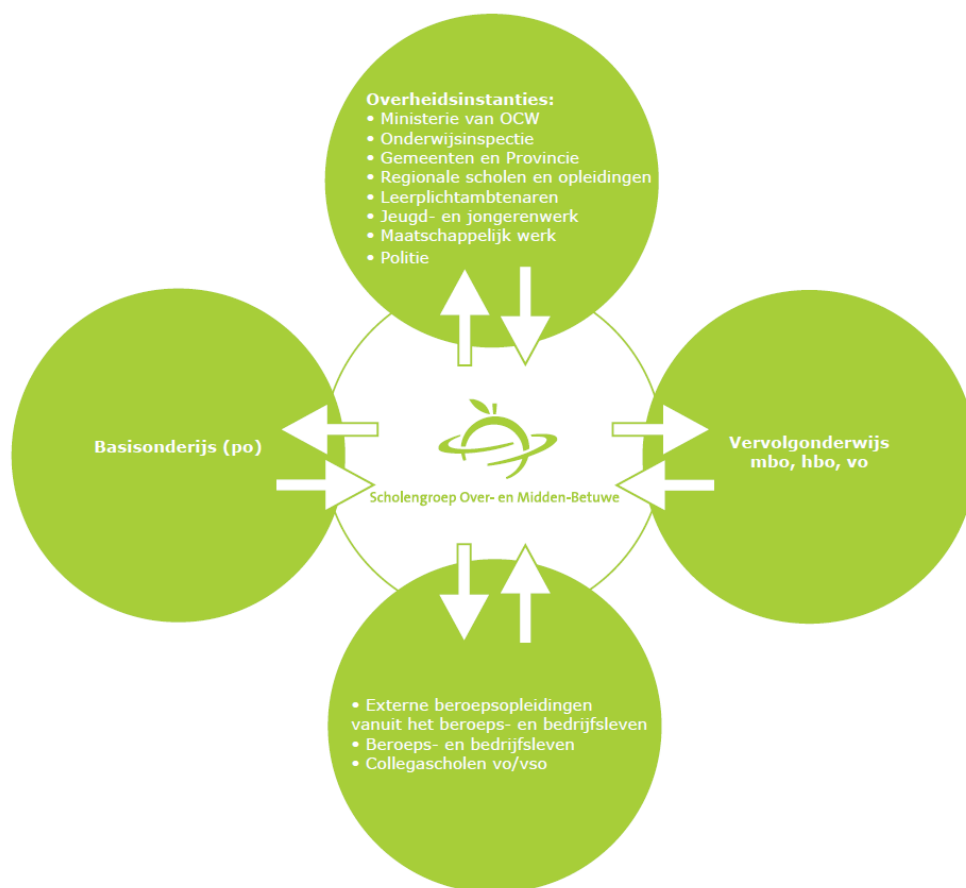
- Verdere verbetering van de aansluiting PO-VO.
- Doorvoeren van een nieuwe huisstijl.
- Opzetten peuteropvang Peuterpret, een samenwerking met GO for Kids.
- Synchroniseren interne regelingen met de scholengroep.
- 10 – 14 onderwijs vorm geven.

2.8 Samenwerkingsverbanden

Zowel de Scholengroep Over- en Midden-Betuwe op bovenschoolsniveau als de scholen afzonderlijk nemen deel aan een groot aantal samenwerkingsverbanden. Deze zijn met name actief op het gebied van het onderwijs en de zorgverlening aan leerlingen. Een belangrijk samenwerkingsverband is het Samenwerkingsverband VO-VSO Arnhem, Betuwe, Veluwe. Onder regionale samenwerking wordt daar invulling gegeven aan het bovenschoolse zorgplan met criteria voor leerlingenzorg in het kader van passend onderwijs. Een ander belangrijk samenwerkingsverband is de samenwerking met het ROC A12. Doel van deze samenwerking is het creëren van een doorlopende leerlijn vanuit het vo naar het mbo. Met Stichting de Linge en Stichting ATOS wordt op het gebied van taal- en rekenonderwijs samengewerkt.

Andere samenwerkingsverbanden op het gebied van onderwijs, instroom docenten en de zorgverlening zijn o.a.:

- Omringende basisscholen (toelatingsvoorwaarden en soepele aansluiting), PoVo Overleg.
- Stichting de Linge (verbeteren overgang van basisschool naar voortgezet onderwijs).
- Vervolgonderwijs na het voortgezet onderwijs (mbo-hbo-wo).
- Scholen uit de regio Arnhem e.o. (Samenwerkingsverband Arnhem, De Lerende Regio aansluiting met bedrijfsleven en voortijdig schoolverlaten).
- Collega-scholen voor voortgezet onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs uit de regio Nijmegen.
- Dr. Lammerts van Buerenschool participeert in bredeschool De 7-sprong én werkt intensief samen met Go for kids, de organisatie voor voor- en naschoolse opvang, overblijven en peuterpret.
- Gemeenten/Provincie (schoolgebouwen/ fietsroutes e.d.)(LEA, ZIOS, CJG).
- Radbouduniversiteit Nijmegen, Landbouwuniversiteit Wageningen en de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.
- Externe beroepsopleidingen (SPOS, REVABO).
- Bedrijfsleven, stageplaatsen, OBM (opleidingsbedrijf metaal), BORN (Bouwopleiding Regio Nijmegen).
- Leerplichtambtenaren.
- Jeugd- en jongerenwerk.
- Schoolarts/verpleegkundige.
- Maatschappelijk werk.
- Politie (vernieuwing convenant veiligheid en schoolagent).

Hoofdstuk 3 Personeel

3.1 Personeel en organisatie

De basis op orde en de lat omhoog! Dat is het uitgangspunt van ons strategisch beleidsplan. In 2016 heeft de afdeling Personeel & Organisatie (P&O) in haar werkzaamheden en aandachtsgebieden hier verdere invulling aangegeven. In §3.6 zijn de (tot nu toe) bereikte resultaten van deze inspanningen overzichtelijk weergegeven.

3.2 Aandachtsgebieden 2016

In het kalenderjaar 2016 hebben de volgende projecten/activiteiten op personeelsgebied de nodige aandacht gehad, te weten:

Beheersing uitgaven uitkeringen na ontslag

Als scholengroep hebben wij vanuit de vigerende wetgeving een inspanningsverplichting bij medewerkers waarvan de dienstbetrekking is beëindigd. Deze beëindiging kan hebben plaatsgevonden op basis van einde (tijdelijk) dienstverband of op basis van maatwerkafpraak middels een vaststellingsovereenkomst. In beide situaties kunnen uitkomsten van de gesprekscyclus mede basis zijn voor beëindiging of is er sprake vanuit rechtswege aflopen van de arbeidsovereenkomst. In alle situaties worden de wettelijke termijnen hierbij in acht genomen.

Met een vaststellingsovereenkomst op individueel niveau geven wij als scholengroep, door het beschikbaar stellen van een overeengekomen re-integratiebudget, invulling aan de inspanningsplicht voor wat betreft het vinden van een nieuwe baan.

Vooralsnog is er nog geen specifiek beleid beschikbaar om re-integratie van medewerkers te monitoren die bijvoorbeeld na één jaar uit dienst gaan. Hiertoe zal in 2017 een eerste aanzet gegeven worden waarbij zowel de beleidskaders voor het vo als het po (participatiefonds) worden verkend en in conceptbeleid worden vastgelegd.

Functiemix

Voor wat betreft het nakomen van de landelijke streefwaarden van de mix tussen LB-LC-LD-docenten zijn er in 2016 meerdere succesvolle interne procedures opgestart om docenten in beweging te krijgen van een LB- naar LC-aanstelling en van een LC- naar LD-aanstelling. Dit naar gelang de noodzaak de afspraken v.w.b. de streefwaarden in de mix per BRIN-nummer te realiseren. Met het doorlopen van een intensief en zorgvuldig ingestoken werving- en selectieproces, heeft de scholengroep de talenten binnen de organisatie de mogelijkheid kunnen geven zich te ontwikkelen.

Training voortgezet Werkplezier

Binnen de scholengroep hanteren we het principe 'de leerling staat centraal, maar de medewerkers zijn cruciaal'. De scholengroep is van mening dat het verzorgen van goed onderwijs alleen bereikt kan worden met bevlogen medewerkers. In 2016 heeft het onderzoek naar het welbevinden van de medewerkers van de scholengroep een vervolg gekregen. Het externe bureau 'De Goede Praktijk' heeft voor een tweede maal een training Voortgezet werkplezier verzorgd voor een kleine groep medewerkers van de SgOMB.

Taakbeleid en onderzoek naar het vrije taakmodel

In de werkgroep taakbeleid zijn het afgelopen jaar drie hoofdonderwerpen aan de orde geweest:

- Evaluatie taakbeleid (analyse enquête januari/februari 2016).
- Actualiseren taakbeleid (nieuwe versie 2016-2017).
- Oriëntatie op vrije taakmodel.

De SgOMB participeert in een landelijke klankbordgroep taakbeleid, hetgeen door VOION is geïnitieerd. Vanuit een door TNO uitgevoerde enquête en afstemming met deze klankbordgroep, zullen handvatten worden aangereikt om de landelijk herkende toename aan werkdruk en taken vanuit het taakbeleid te reguleren.

Ontwikkelingen rondom de CAO

De effecten van de nieuwe CAO-VO afspraken zijn zowel in financiële- als procedurele zin verwerkt in de organisatie. Vanuit P&O zijn de specifieke CAO-PO afspraken opgenomen in de standaardprocedures.

Integratie Dr. Lammerts van Buerenschool

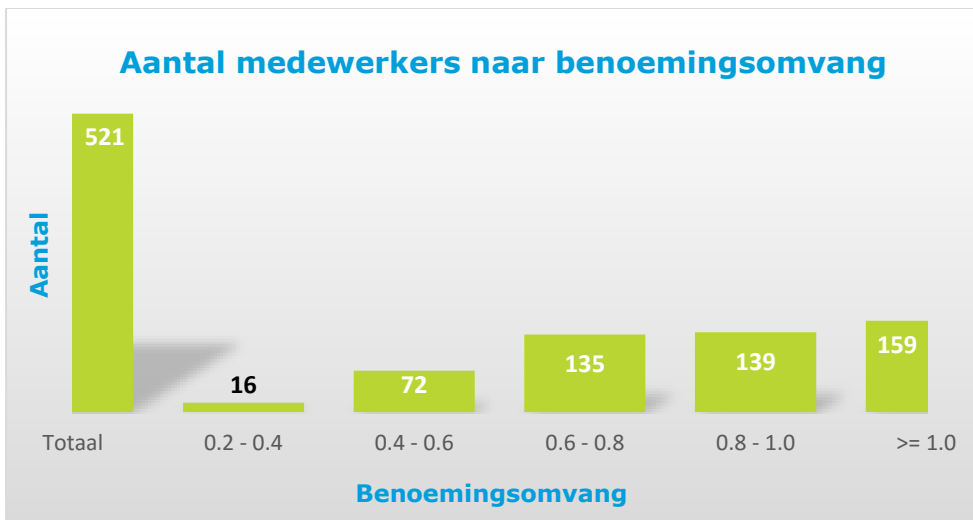
Op 1 januari 2016 is de bestuurlijke fusie met- en onderwijskundige samenwerking van- Scholengroep Over- en Midden-Betuwe (SgOMB) en de Dr. Lammerts van Buerenschool (LVB) geëffectueerd. De specifieke primair onderwijszaken zoals vervangings- en participatiefonds zijn doorgrond en voor zover mogelijk geïntegreerd in de financiële SgOMB-systemen. De interne SgOMB regelingen en beleidskaders zijn grotendeels herzien v.w.b. de toevoeging van het primair onderwijs. Deze herziende regelingen zijn na goedkeuring van de GMR in 2016 geëffectueerd.

Formatie-ontwikkelingen

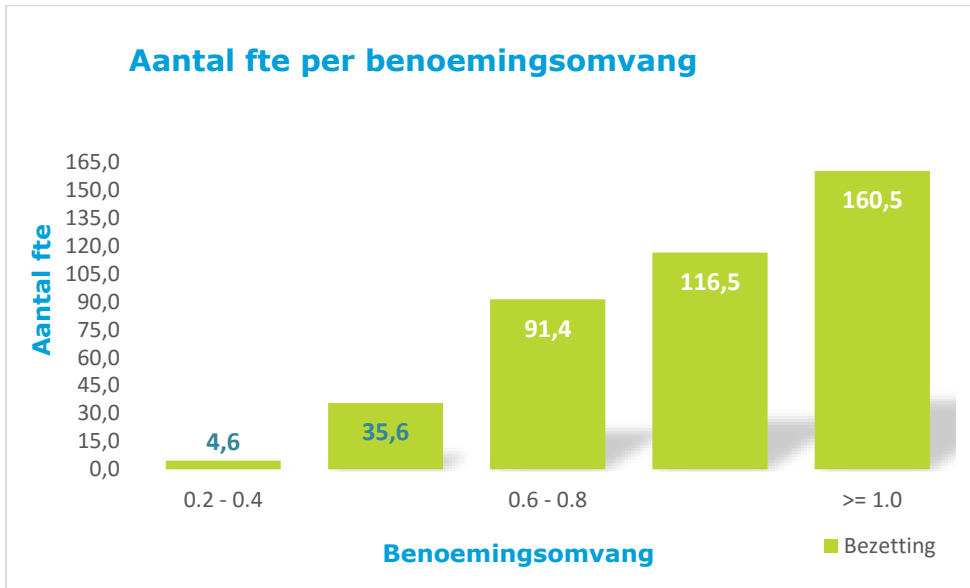
In 2016 is qua samenstelling van de formatie op de locaties nadrukkelijk gewaakt over de landelijke beleidskaders ten aanzien van inzet van (tijdelijke) medewerkers. De vigerende wet- en regelgeving geeft beperkte mogelijkheden en de lange termijn (financiële) effecten bij onzorgvuldig toepassen van de wettelijke kaders kunnen aanzienlijk zijn. Er is vanuit de locaties in 2016 nadrukkelijk oog geweest voor die categorie medewerkers die gezien de leeftijd (einde carrière) zelf hebben aangegeven vervroegd terug te willen treden uit het arbeidsproces. De personeelsadviseurs hebben hier een goede ondersteunende en adviserende rol in bekleed. In 2016 hebben wij op basis van natuurlijke uitstroom (pensioen of keuzepensioen) van 12 collegae afscheid genomen.

3.3 Opbouw personeelsbestand

Op peildatum 31 december 2016 waren er 521 medewerkers in dienst, die in totaal 408,7 fte (fulltime equivalenten) vertegenwoordigden. Dit aantal betreft de vaste medewerkers en de leraren in opleiding (LIO's). Het aantal fte's is mede bepaald op basis van vaste- en tijdelijke aanstelling, tijdelijke uitbreidingen en LIO's. Gemiddeld over het jaar 2016 zijn er 416,6 fte in dienst geweest van de scholengroep-organisatie.

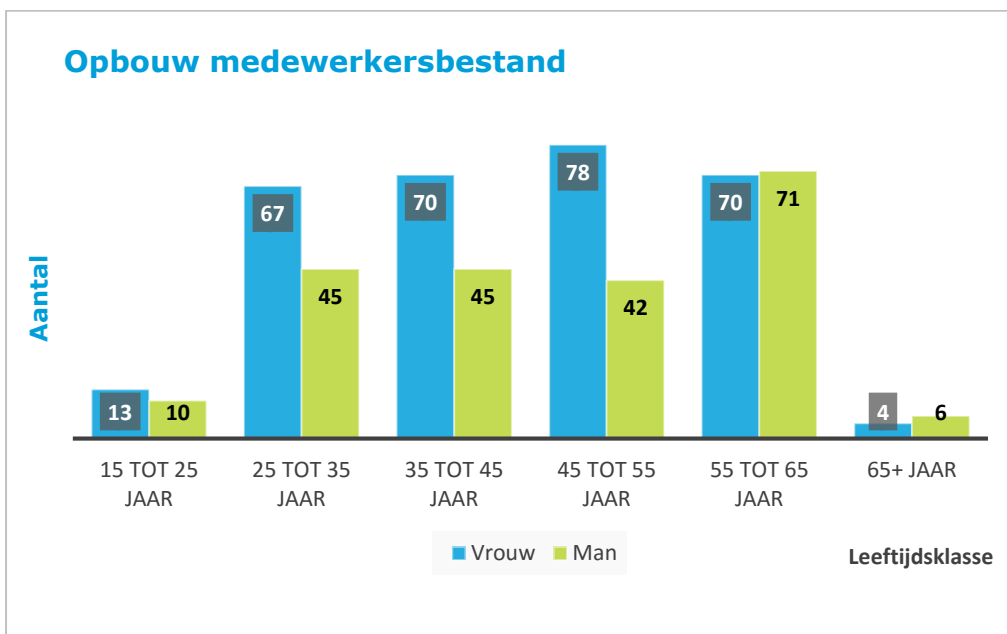

In onderstaand overzicht wordt duidelijk welk aandeel in fte elke afzonderlijke benoemingsomvangcategorie heeft:

3.4 Leeftijdsopbouw

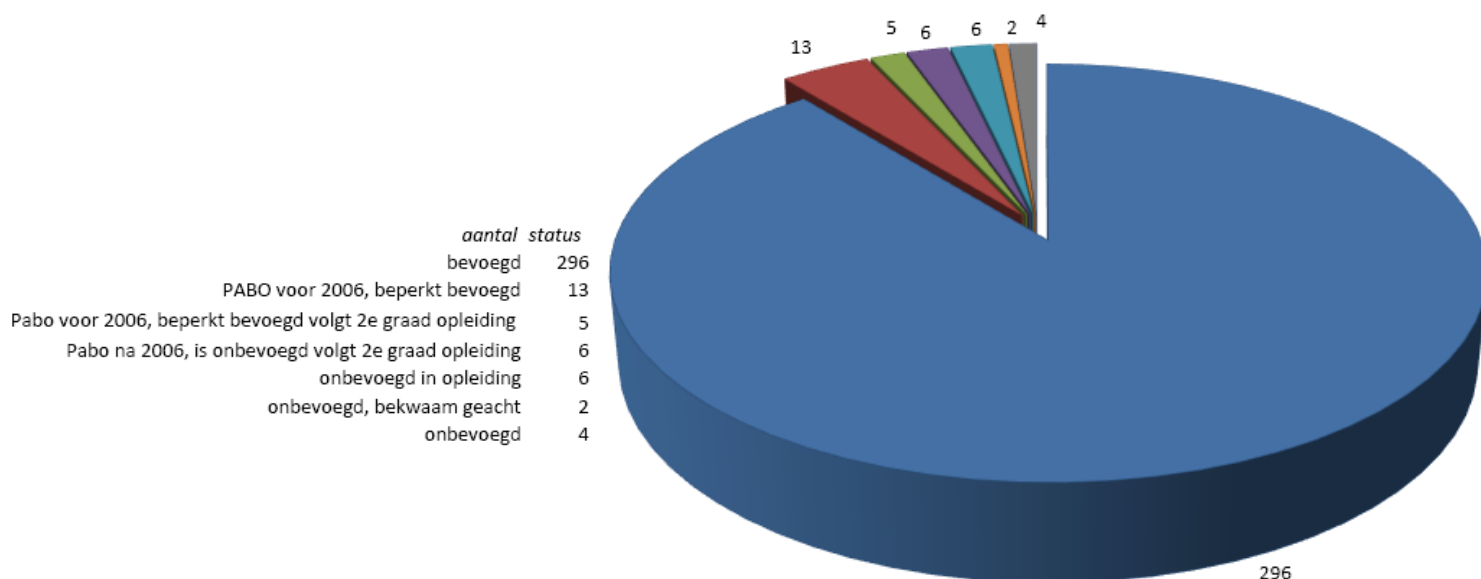
Onderstaand is de gemiddelde leeftijdsopbouw peildatum december 2016 schematisch weergegeven. Duidelijk is dat het aantal vrouwen in onze organisatie tot en met de leeftijdscategorie 45-55 jaar het aantal mannen ruim overtreft. Het aantal fulltimers onder vrouwen bedraagt 33 en 269 parttimers. Bij mannen betreft dit 126 fulltimers en 93 parttimers.

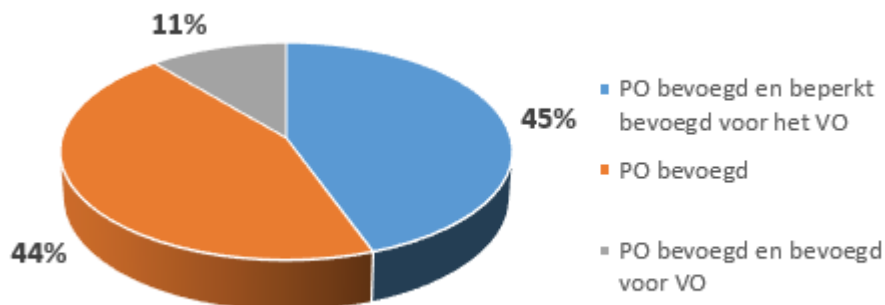
3.5 Bevoegdheden

Een van de specifieke doelstellingen uit het strategisch beleidsplan is dat docenten beschikken over de juiste bevoegdheden voor hun vakgebied. Vanuit de directieteam wordt binnen de gesprekscyclus hier specifiek aandacht aan besteed en wordt het doorlopen van een studie of masterstudie gestimuleerd.

Onderstaand het overzicht met de bevoegdheden van de VO scholen van de Scholengroep Over- en Midden-Betuwe 2016.

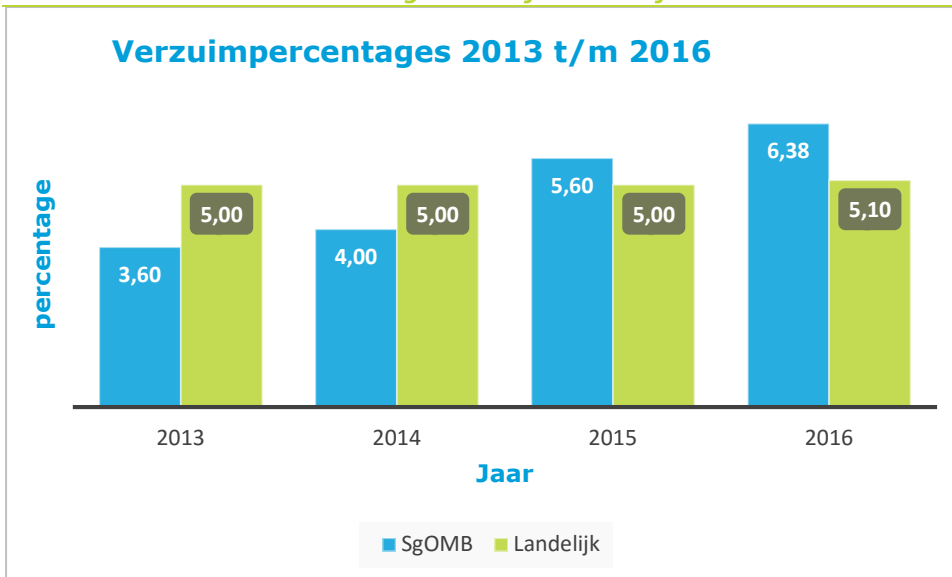

Onderstaand het overzicht met de bevoegdheden van de PO school van de Scholengroep Over- en Midden-Betuwe 2016.

3.6 Verzuim

Het totale verzuim binnen de Scholengroep Over- en Midden-Betuwe bedroeg in 2016 6,38%. Dit is een stevige stijging ten opzichte van 2015 en de jaren daarvoor. De stijging heeft grotendeels te maken met een toename van het aandeel 'langdurig onbeïnvloedbaar verzuim'. Landelijk gezien ligt het verzuimpercentage in het voortgezet onderwijs in de afgelopen jaren rond de 5,1%. De interne sturing van leidinggevenden op de beheersbaarheid van het kortstondig en middellang verzuim, is geïntensiveerd. Hierbij wordt nadrukkelijk de aandacht gelegd op de inzetbaarheid en de versnelde terugkeer in het werkproces.

3.7 Aandachtsgebieden en bereikte resultaten 2016

Onderstaand overzicht geeft kort en bondig weer wat de hoofdpunten waren in 2016 ten aanzien van het personeelsbeleid van de Scholengroep Over- en Midden-Betuwe.

Aandachtsgebieden en bereikte resultaten 2016						
Afgeleid van het strategisch beleidsplan SgOMB 2012-2017						
Domein	Aandachtsgebieden 2016	Reden van aandachtsgebied	Locatie of specificatie	Resultaat	Zelfreflectie	Verdere toelichting
Personeel	MijnBardo als bekwaamheidsdossier.	Vanuit de CAO is voorgeschreven om een bekwaamheidsdossier van medewerkers bij te houden.	SgOMB-breed	Het systeem MijnBardo is succesvol geïntroduceerd en geïnstalleerd op de verschillende locaties.	Het doelmatig benutten van MijnBardo als hulpmiddel voor de gespreksvoering is nog niet op alle locaties vanzelfsprekend.	Een analyse is opgestart om het effect en de meerwaarde van MijnBardo als instrument te bepalen.
	Training voortgezet werkplezier.	Op basis van behoefte is er een vervolgtrainingssessie 'Voortgezet Werkplezier' ingezet.	SgOMB-breed	Eind eerste kwartaal is de training afgerond.	Over de inhoud en effect van de training waren de deelnemers allen enthousiast. Echter de noodzaak voor deze training is beperkt gebleven tot een verhoudingsgewijs te kleine groep medewerkers.	De training wordt niet verder aangeboden. Eén maal per jaar staat werkplezier op de bestuurlijke agenda van de GMR.
	Fusie Dr. Lammerts van Buerenschool.	Op 1 januari 2016 is de bestuurlijke fusie met- en onderwijskundige samenwerking van Scholengroep Over- en Midden-Betuwe (SgOMB) en de Dr. Lammerts van Buerenschool (LvB) geëffectueerd.	SgOMB-breed	De consequenties v.w.b. P-gerelateerde kosten en opbrengsten (vervangings- en participatiefonds) zijn zichtbaar gemaakt. Ook is de kwetsbaarheid van de formatie in het PO duidelijk geworden.	Het PO was qua kennis nemen en toepassen van wet- en regelgeving een uitdaging. Gebleken is dat de kaders waarbinnen het PO functioneert, omvattender zijn dan het VO. De afhankelijkheid van de twee ZBO's (zelfstandig bestuursorganen) vervangings- en participatiefonds is een uitdaging op zich gebleken.	-

Aandachtsgebieden en bereikte resultaten 2016

Afgeleid van het strategisch beleidsplan SgOMB 2012-2017

Domein	Aandachtsgebieden 2016	Reden van aandachtsgebied	Locatie of specificatie	Resultaat	Zelfreflectie	Verdere toelichting
	Funciemix.	In het kader van de funciemix zijn in 2016 vervolgstappen gezet in het optimaliseren van de streefwaarden.	SgOMB-breed	We voldoen aan de interne streefwaarden zoals die zijn gesteld.	Gedurende de opbouw van de formatie in het begin van het jaar dient nauwlettender en nadrukkelijker de funciemix meegenomen te worden.	

3.8 Aandachtsgebieden en uitdagingen 2017

Uitdagingen

Om adequaat in te kunnen spelen op de te verwachte leerlingenkrimp zijn er meerdere uitdagingen te benoemen, zoals:

- De bestaande interne SgOMB regelingen tegen het licht houden voor wat betreft de gewenste flexibiliteit in een mogelijk krimpscenario.
- Terugbrengen en beheersen van het ziekteverzuim.
- Herzien van het taakbeleid door resultaatverantwoordelijkheid van onderwijsteams ofwel een vrij taakmodel.
- In- en uitstroom van medewerkers slim benutten.
- Passende formatie op locatie zowel in onderwijskundige- als financiële zin.
- Interne mobiliteit op basis van de bestuursaanstelling bevorderen.
- Het opzetten van een bovenschoolse regionale flexibele schil voor met name onze PO-school.
- Stimuleren en faciliteren op gewenste bevoegdheden in de toekomst.
- Nadenken over de opzet van een sociaal statuut. Mocht er te zijner tijd als gevolg van krimp daadwerkelijk sprake zijn van boventaligheid doordat er niet flexibel genoeg kan worden ingespeeld op de verandering, dan dient er een document beschikbaar te zijn waarin voorwaarden zijn benoemd om intern om te gaan met boventaligheid.

Aandachtspunten/Ontwikkelpunten

Het strategisch beleidsplan 2012-2017 loopt af. Er wordt momenteel gewerkt aan een nieuw strategisch beleidsplan 2017-2022. Op basis van de te benoemen strategische doelen zal een toepasbaar strategisch HRM-instrumentarium worden ingezet om deze doelen te realiseren. Daarbij zullen op het gebied van personeelsbeleid de volgende initiatieven worden gestart of verder worden ontplooid:

- Het bieden van voldoende ontwikkelruimte aan de SgOMB professional.
- Een transparante strategische personeelsplanning in nauwe samenspraak met de locaties.
- Faciliteren van docenten om 21^e eeuw vaardigheden eigen te maken.
- Duurzame inzetbaarheid met als doel behoud van kwaliteit en betrokkenheid.
- Employability creëren en borgen op bestuursaanstellingsniveau.
- Analyseren van de samenstelling van de teams met behulp van het instrument 'Vlootschouw'.
- Analyse van de functionaliteit en feitelijke toepassing van MijnBardo.

Hoofdstuk 4 Kwaliteit

Kwaliteit in uitvoering is nadrukkelijk verweven met alle domeinen binnen onze scholengroep. In dit hoofdstuk wordt de aan het primaire onderwijsproces belangrijke ondersteunende dienstverlening Facilitaire zaken en ICT behandeld.

4.1 ICT

ICT als 'water uit de kraan'! De kwaliteit van het door de scholengroep geboden onderwijs wordt anno 2016 voor een groot deel mede bepaald door de aanwezige ICT-faciliteiten voor zowel de docent als de leerling zelf.

Examens, kijk- en luistertoetsen worden steeds meer digitaal afgenomen en de elektronische leeromgeving komt steeds meer tot wasdom. Hierdoor wordt er aan de computer- en randapparatuur binnen de scholen steeds hogere eisen gesteld. Deze constante ontwikkeling van digitale randvoorwaarden is ook in 2016 binnen de beschikbare middelen gefaciliteerd.

ICT vraagt een constante afstemming tussen de feitelijke klantvraag. Anders gezegd waar heeft het onderwijs op ICT-gebied behoefte aan? Het draait niet louter meer om infrastructuur maar steeds vaker om het leveren van maatwerk en eerstelijns ondersteuning.

In 2016 zijn er meerdere trajecten ingezet voor wat betreft de ICT dienstverlening. Betreft:

- Gestart is met de interne herijking van de dagelijkse ICT dienstverlening.
Waar heeft de interne klant feitelijk behoefte aan en op welke wijze krijgen wij de klantvraag helder om passende diensten te kunnen leveren? Welk dienstenmodel is hierop van toepassing? Hoe gaan we dit organiseren? De eerste uitkomsten van de herijking worden momenteel voorbereid voor invoering. Dit traject zal doorlopen tot en met het najaar 2017.
- De inkoop van hardware zoals pc's, digiborden, touchscreens etc. is Europees aanbesteed en heeft geresulteerd in twee contractleveranciers.
- Op software gebied is Office 365 geïntroduceerd en scholengroepbreed geïmplementeerd voor zowel de medewerkers als leerlingen.
- Qua infrastructuur is de wifi-omgeving op de scholen ingericht op de steeds toenemende vraag naar een draadloos netwerk en de werking van het glasvezelnetwerk is verbeterd.
- 24/7 beschikbaar en stabiel houden van het netwerk van de scholengroep. Met regelmaat krijgt de scholengroep bijvoorbeeld te maken met DDOS aanvallen, die via het datacenter waar wij bij aangesloten zijn kunnen worden afgewend.

4.2 Aandachtsgebieden en bereikte resultaten ICT

Onderstaand overzicht geeft kort en bondig weer wat de hoofdpunten waren in 2016 ten aanzien van ICT

Aandachtsgebieden en bereikte resultaten 2016

Afgeleid van het strategisch beleidsplan SgOMB 2012-2017

Domein	Aandachtsgebieden 2016	Reden van aandachtsgebied	Locatie of specificatie	Resultaat/zelfreflectie	Verdere toelichting
ICT	Afname van examens en kijk- en luistertoetsen.	Computerapparatuur wordt hierdoor een bedrijfskritisch proces.	SgOMB-breed	Regelmatige controle op aangepaste software en configuratie. Opnieuw inrichten van de leslokalen is hierin noodzakelijk.	Steeds vaker is behoefte om op hetzelfde tijdstip meerdere leslokalen tegelijkertijd te bedienen en/of te ondersteunen.
	Inzet (eigen) laptop in de klas.	Digitaal werken met methodes binnen het onderwijs.	SgOMB-breed	Er is een begin gemaakt om bij twee locaties binnen één leerjaar te starten met inzet van (eigen)laptops in de klas.	4 ^{de} klas locatie Bemmelen en 3 ^{de} klas locatie Huissen.
	ICT studiemiddag.	Aangesloten blijven bij de laatste ontwikkelingen en mogelijkheden op IT-gebied.	SgOMB-breed	Vanuit de ICT werkgroep wordt er tweemaal per jaar een studiemiddag georganiseerd met als doel om de IT-vaardigheden en 21st century skills van de onderwijsmedewerkers bij te houden en te verbreden.	Dit jaar lag de focus op werkwijze en gebruik van Office 365.
	Project 'klantvraag'	Optimaal inzetten van de ICT-middelen en ondersteuning op locatie.	SgOMB-breed	Project zal worden verdeeld in deelgebieden zodat er een duidelijk en compleet beeld ontstaat van alle onderdelen binnen ICT.	

4.3 Aandachtsgebieden ICT 2017

Voor 2017 staan vanuit de afdeling ICT onder andere de volgende activiteiten/aandachtsgebieden op de agenda:

- Voorbereiding aanbesteding ondersteunende, externe ICT dienstverlening.
- Verder digitaliseren en/of ontwikkelen van de lesmethodes binnen het onderwijs.
- Randvoorwaarden voor BYOD (Bring Your Own Device) verbeteren.
- Projectgroep per school i.v.m. keuze van eigen device en ontwikkelen van digitale methodes.
- Beschikbaar maken van Office 365 voor leerlingen.
- ICT-beleidsplan binnen de scholengroep opnieuw afstemmen n.a.v. een onderzoek 'klantvraag' binnen de locaties.
- Bewaking van de intern vastgestelde procedure 'melding datalekken'. Een en ander gebaseerd op de nieuwe wetgeving 'Wet Meldplicht Datalekken' in combinatie met de 'Wet Bescherming Persoonsgegevens'.
- Afname van digitale examens en kijk- en luistertoetsen.

4.4 Facilitaire zaken

Leerlingengroei en vernieuwingen in onderwijs en organisatie hebben vaak grote gevolgen voor de huisvesting en de ondersteunende processen. In de volgende paragraaf staan de diverse zaken die gerealiseerd of in gang zijn gezet in het kalenderjaar 2016.

4.5 Aandachtsgebieden en bereikte resultaten Facilitaire zaken

Aandachtsgebieden en bereikte resultaten 2016 Afgeleid van het strategisch beleidsplan SgOMB 2012-2017						
Domein	Aandachtsgebieden 2016	Reden van aandachtsgebied	Locatie of specificatie	Resultaat	Zelfreflectie	Verdere toelichting
Facilitair	Beheren van de huisvesting - het uitvoering van diverse technische aanpassingen op basis van het meerjaren-onderhoudsplan.	Door het effectief beheer worden de gebouwen technisch in orde gehouden.	SgOMB-breed	De gebouwen zijn technisch in orde.	De technische aanpassingen moeten vanuit het strategisch perspectief gebeuren. Belangrijk dat we hier mee bezig blijven.	
	Veiligheid – het regelmatig controleren van de verleende vergunningen.	Regelmatig vinden aanpassingen in de gebouwen plaats die gevolgen hebben voor de verleende vergunningen.	SgOMB-breed	In overleg met de brandweer is een aantal knelpunten duidelijk zichtbaar geworden. De brandwerende scheidingen zijn gecontroleerd.	Het blijft lastig om, als juridisch eigenaar van de gebouwen, met veranderende wet en regelgeving om te gaan.	Veiligheid blijft een continue aandachtspunt.
	Veiligheid – asbestbeheersplannen.	Er is in sommige gebouwen asbest aanwezig.	SgOMB-breed	De asbestinventarisatie is geactualiseerd.	Een aantal locaties heeft ook nog een asbestbeheersplan nodig.	
	Inkoop – De Europese aanbestedingen van Busreizen en ICT-hardware zijn uitgevoerd.	Gezien de overschrijding van de drempelbedragen Europese aanbesteding dienen we te voldoen aan de Europese richtlijnen voor de inkoop van deze diensten.	SgOMB-breed	De procedures zijn rechtmatig verlopen en er zijn partijen geselecteerd voor de dienstverlening.	Het is van belang om de impact die de aanbesteding heeft op de organisatie goed in de gaten te houden.	
	Inkoop – Het toetsen van het schoonmaakcontract en een aanbesteding voor de afvalinzameling.	Zorgen voor rechtmatigheid van inkopen en grip krijgen op de kosten voor de ondersteunende processen.	SgOMB-breed	Er is een aanzet gegeven voor het onderzoek naar de schoonmaakkosten en er is een programma opgesteld voor de afvalaanbesteding.	Het is nodig om dit goed te borgen in de organisatie.	

Domein	Aandachtsgebieden 2016	Reden van aandachtsgebied	Locatie of specificatie	Resultaat	Zelfreflectie	Verdere toelichting
Facilitair	Huisvesting – updaten van de uitstraling van de mediatheek en het mavo plein.	De huidige inrichting en uitstraling was erg gedateerd.	HPC Zetten	Er is een eigentijdse inrichting gecreëerd waardoor tevredenheid van medewerkers gestimuleerd kan worden.	De medewerkers en leerlingen zijn betrokken bij de totstandkoming en erg tevreden.	
	Huisvesting – realiseren van een nieuwe inrichting voor het vernieuwde vmbo.	De vernieuwing van de beroepsgerichte programma's van het vmbo.	OBC - Huissen	Er is een passende werkomgeving gemaakt waar de vernieuwde programma's gegeven kunnen worden.	Het is nog allemaal nieuw waarbij niet altijd duidelijk was wat het betekende voor de werkomgeving.	
	Huisvesting – Projecten: Locatiekeuze nieuwbouw.	Door de groei van leerlingenaantallen van de afgelopen jaren en de verouderde gebouwen is er behoefte aan nieuwbouw.	OBC Elst	Er is onderzoek gedaan naar 2 locaties, waarbij 1 de sterke voorkeur heeft.	Bij de voortgang zijn we afhankelijk van politiek-bestuurlijke besluitvorming.	
	Huisvesting – het bouwen van een tijdelijke gymzaal.	De vraag naar gymruimte is groot. Veel lestijd gaat verloren omdat leerlingen in bussen naar gymzalen buiten Huissen vervoerd worden.	OBC Huissen	Er is een duurzame gymzaal gebouwd in park Rosendaal.	De medewerkers zijn betrokken bij de bouw en erg tevreden.	

4.6 Aandachtsgebieden Facilitaire zaken 2017

- Voorbereiding van de nieuwbouw OBC Elst.
- Inkoop verder vormgeven door efficiënter inrichten van de gezamenlijke inkoop en professionele opzet van contractbeheer.
- Uitvoering van het meerjarig onderhoud.

Hoofdstuk 5 Financiën

5.1 Financiën algemeen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de financiële positie van de scholengroep door eerst het beleid, uitgangs- en aandachtspunten uiteen te zetten om vervolgens een toelichting te geven over de behaalde resultaten in 2016. Ook worden in dit hoofdstuk de ontwikkelingen van de baten, lasten en investeringen gepresenteerd evenals de ontwikkeling van de financiële kengetallen. Tot slot volgt een overzicht van het gevoerde treasurybeleid en risicomanagement.

5.2 Financieel beleid

Om een goed onderwijsaanbod te realiseren en daarvoor benodigde deskundige medewerkers in te zetten, is een gezonde financiële situatie van groot belang. De scholengroep moet daarom blijvend 'in control' zijn op zowel het onderwijskundige, het personele én het financiële vlak. Stichting Christelijk Onderwijs Over- en Midden-Betuwe heeft het financieel beleid verankerd in een aantal beleidsdocumenten, waaronder het managementstatuut, treasurystatuut en de jaarlijkse kaderbrief.

In de volgende paragraaf wordt toelichting gegeven op de aanvullende activiteiten en gerealiseerde acties in het kader van het verder 'In control' komen.

5.3 Aandachtsgebieden en bereikte resultaten Financiële zaken

Aandachtsgebieden en bereikte resultaten 2016						
Afgeleid van het strategisch beleidsplan SgOMB 2012-2017						
Domein	Aandachtsgebieden 2016	Reden van aandachtsgebied	Locatie of specificatie	Resultaat	Zelfreflectie	Verdere toelichting
Financiën	Fusie Basisschool Dr. Lammerts van Buerenschool.	Per 1-1-2016 valt de basisschool Dr. Lammerts van Buerenschool onder onze stichting. De financiële processen moeten daarop worden aangepast.	SgOMB-breed	De PO-school is een nieuwe sector waarbij in 2016 veel aandacht aan is besteed om alle financiële aspecten van het primair onderwijs eigen te maken en deze te synchroniseren met huidige financiële processen.	Ondanks dat alles zo goed mogelijk is voorbereid, zijn er nog steeds aspecten, zoals het vervangingsfonds, de eventuele alternatieven en het participatiefonds, van het primair onderwijs waar we nog veel aandacht voor moeten hebben.	
	Uitrollen van de geslaagde pilot digitaliseren van het proces van de uitgaande facturen voor alle VO schoollocaties.	Het voormalige (papieren) proces was erg tijdrovend en arbeidsintensief.	SgOMB-breed	In het voorjaar van 2016 zijn bij alle locaties voorbereidingen getroffen en zijn enkele activiteiten middels het programma 'Schoolloket' getest. Met ingang van het schooljaar 2016-2017 is het programma 'Schoolloket' voor onze VO-scholen in gezet.	De evaluatie van de implementatie voor de scholen die in schooljaar 2016-2017 zijn gestart met 'Schoolloket' wordt in het voorjaar gehouden. De beperkt aantal vragen van de ouders en het hoge respons geeft al wel een indicatie dat de implementatie goed verloopt.	

Aandachtsgebieden en bereikte resultaten 2016

Afgeleid van het strategisch beleidsplan SgOMB 2012-2017

Domein	Aandachtsgebieden 2016	Reden van aandachtsgebied	Locatie of specificatie	Resultaat	Zelfreflectie	Verdere toelichting
	Project 'Grip op formatie'	De financiële resultaten worden grotendeels bepaald door de personele lasten. De resultaten van 2015 en 2016 van de individuele scholen waren aanleiding om dit project op te starten.	SgOMB-breed	Naar aanleiding van dit project zijn er management-rapportages aangepast, nieuwe rapportages ontwikkeld en zijn in het begroten van de personele lasten verdere verbeteringen aangebracht. Ook is de salarisadministratie vanaf 1 januari 2017 bij de afdeling FZ ondergebracht.	Het succes van het project kan pas eind 2017 worden beoordeeld in hoeverre de scholengroep goed grip heeft gehad in de personele inzet. Dit zal in de tussentijdse rapportages ook aan de orde komen.	

Aandachtsgebieden en uitdagingen 2017

- Herijken handboek 'administratieve organisatie en interne controle'.
- Het nieuwe strategisch beleidsplan 2017-2022 opnemen in de planning & control cyclus.
- De inrichting van de salarisadministratie optimaliseren.

5.4 Treasury

Het beheer van de liquide middelen en beleggingen geschiedt op stichtingsniveau.

In 2016 is de treasurycommissie drie keer bij elkaar geweest. De treasurycommissie bestaat uit: hoofd financiële zaken, directeur Bestuursbureau en de voorzitter van het operationeel directieoverleg. Binnen de treasurycommissie heeft in 2016 één mutatie, door de komst van een nieuwe voorzitter van het operationeel directieoverleg per 1 augustus 2016, plaatsgevonden.

De volgende acties stonden genoteerd voor het jaar 2016. Per activiteit is aangegeven op welke wijze aan de geformuleerde opdracht invulling is gegeven.

1. Liquide middelen van Dr. Lammerts van Buerenschool na integratie opnemen in liquiditeitsprognose van de SgOMB.
2. Zodra de nieuwe regelgeving bekend wordt gemaakt, zal de onafhankelijke adviseur het bestaande treasurystatuut hieraan dienen te toetsen en waar nodig voorstellen doen aan de treasurycommissie tot aanpassing.
3. Bij vrijval van beleggingen ad. € 545.000 beoordelen of de vrijkomende middelen nominaal worden herbelegd dan wel op een spaarrekening worden uitgezet.
4. Beheer en advies over beleggingsstrategie en aansluitend investeringen blijft belegd bij Rabobank. Adviezen van de bank worden getoetst door een onafhankelijk adviseur en besproken in de treasurycommissie.

Ad. 1 De middelen zijn in 2016 opgenomen in prognosecijfers.

Ad. 2 Nieuwe regeling is per 6 juni jl. gepubliceerd en per 1 juli 2016 in werking getreden. Het treasurystatuut is hier op aangepast en op 19 december goedgekeurd door de Raad van Toezicht.

Ad. 3 De vrijkomende middelen zijn vanwege de uitzonderlijk lage rente niet herbelegd in lange schuldtitels, maar weggezet als korte tegoeden (spaarmiddelen) binnen de geldende richtlijnen.

Ad. 4 In 2016 heeft een evaluatiegesprek plaatsgevonden met de Rabobank en de samenwerking met de Rabobank wordt in 2017 gecontinueerd. In samenspraak met Rabobank en de externe adviseur is besloten om vrijvallende beleggingen in 2016 op een spaarrekening te zetten (zie actie 3).

In 2016 is geen gebruik gemaakt van derivaten, conform de regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016.

Voor 2017 zijn de onderstaande acties geformuleerd.

1. De volgende acties in het treasurystatuut dienen in 2017 te worden geadresseerd
  - De huidige administratieve organisatie en interne controle (AO/IC) wordt in 2017 getoetst op werking en waar nodig aangepast.
  - Opleidings- en kenniseisen formuleren ten aanzien van treasury en dit borgen in de organisatie.
  - Borgen dat besluiten inzake beleggingen worden gemaakt o.b.v. transactievoorstel dat voldoet aan voorwaarden genoemd in 7.4 van het statuut.
  - Verslag doen van publieke middelen, beleggingen en leningen in jaarverslaglegging.
2. Beoordelen of uitzettingen/beleggingen, door verruiming van voorwaarden in het treasurystatuut (als gevolg van aansluiting op de nieuwe regeling beleggen, belenen en derivaten), op een meer optimale manier kunnen worden uitgezet.
3. Bij vrijval van beleggingen ad. € 511.000 in juli: beoordelen of de vrijgekomen middelen nominaal worden herbelegd, dan wel op een spaarrekening worden gezet.
4. De jaarlijkse evaluatie van de dienstverlening van de huisbank (Rabobank) uitvoeren.

5. Beheer en advies over beleggingsstrategie en aansluitende investeringen blijven belegd bij de Rabobank. Adviezen van de bank worden getoetst door een onafhankelijk adviseur en besproken in de treasurycommissie.

5.5 Financieel jaarverslag 2016

Het financieel jaarverslag 2016 van de Scholengroep Over- en Midden-Betuwe is gecontroleerd door onze accountant Mazars Paardekooper Hoffman N.V. Op 12 juni 2017 is een goedkeurende controleverklaring voor het jaarverslag 2016 afgegeven. Dit onderzoek heeft geen op- of aanmerkingen opgeleverd die van invloed zijn op onderstaande cijfers.

Onderstaand een toelichting op het resultaat 2016, de balans per 31 december 2016 en de staat van baten en lasten over 2016. Ter vergelijking zijn ook de getallen van 2015 weergegeven.

Resultaat 2016

Over 2016 is een negatief resultaat gerealiseerd van € 614.396. Begroot was een negatief resultaat van € 72.100.

Scholengroep Over- en Midden-Betuwe	Positief effect	Negatief effect	Saldo
X € 1.000			
BATEN			
Meer Rijksbijdragen	114		114
Meer overheidsbijdragen	29		29
Meer overige baten	146		146
			289
LASTEN			
Meer personele lasten		905	-905
Lagere afschrijvingslasten	1		1
Lagere huisvestinglasten	5		5
Lagere overige instellinglasten	94		94
			-805
Effect op het resultaat 2016			-516
Minder financiële baten en lasten		26	-26
Effect op totaal resultaat 2016			-542
Gerealiseerd resultaat			-614
Begroot resultaat			-72
			-542

Een toelichting op staat van baten en lasten staat in deel 2 Jaarrekening 2016. Hieronder zijn de bijzonderheden ten opzichte van de begroting 2016 opgenomen.

De rijksbijdragen zijn hoger dan begroot door met name de toekenning van de prestatiesubsidie voortijdig schoolverlaten (€ 77K). Deze was niet begroot. Daarnaast hebben meer docenten gebruik gemaakt dan de lerarenbeurs dan voorzien (€ 32K).

De hogere overige overheidsbijdrage is grotendeels te verklaren door een extra declaratie voor het busvervoer voor OBC Huissen (€ 29K).

Het hogere saldo overige baten wordt verklaard door onder andere van het in rekening brengen van leerlingen die tijdelijk worden geplaatst (€ 87k), meer detacheringen dan voorzien (€24K) en meer verhuur dan voorzien (€ 19K).

De personele lasten zijn hoger dan begroot door diverse redenen waaronder de gestegen loonkosten, meer inzet van tijdelijk personeel voor vervanging, de gestegen kosten voor verstrekte uitkeringen en verstrekte ontslagvergoedingen.

De afschrijvingen in de begroting zijn gebaseerd op de lopende afschrijvingen en het investeringsbudget.

De lagere huisvestingslasten zijn het gevolg van diverse verschillen. De onderhoudsuitgaven zijn € 70K lager dan voorzien, net als de energielasten (€29K). Ook valt de dotatie groot onderhoud lager uit dan voorzien (€ 92K) door de herijking van de meerjaren onderhoudsplannen. Daar staat tegenover de incidentele kosten voor de plaatsing van de gymzaal in Huissen (€ 109K) en de daarbij behorende hogere huurlasten (€ 84K).

De lagere overige instellingslasten hebben betrekking op een veelheid van posten. Zo zijn onder andere de kosten voor huur kopieerapparatuur (€ 49K) en leermiddelen (€ 98K) hoger dan begroot. Ten opzichte van de begroting zijn er onder andere minder uitgaven gerealiseerd: buitenschoolse activiteiten (€ 176K), kantine uitgaven (€ 26K) en administratie en beheer (€ 24K).

De financiële baten en lasten zijn lager dan verwacht ondanks een hoger saldo aan liquide middelen dan geprognosticeerd in de begroting. De ontvangen rente vergoedingen op de spaarrekeningen is de afgelopen jaren als gevolg van de financiële markt wederom flink verlaagd.

Balans per 31 december 2016 en 2015

x € 1.000	31-12-2016	31-12-2015
VASTE ACTIVA		
Materiële vaste activa	4.991	5.115
Financiële vaste activa	1.046	1.600
Totaal vaste activa	6.037	6.715
VLOTTENDE ACTIVA		
Vorderingen	535	638
Effecten	520	552
Liquide middelen	7.837	7.941
Totaal vlottende activa	8.893	9.131
Totaal activa	14.930	15.847
PASSIVA		
Eigen vermogen	6.780	7.394
Voorzieningen	2.790	2.688
Kortlopende schulden	5.360	5.765
Totaal passiva	14.930	15.847

Staat van baten en lasten 2016 en 2015

x € 1.000	2016	2015
BATEN		
Rijksbijdragen	35.369	34.584
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	317	282
Overige baten	1.637	1.861
Totaal baten	37.324	36.728
LASTEN		
Personele lasten	29.776	28.743
Afschrijvingen	1.034	1.018
Huisvestingslasten	2.411	2.173
Overige lasten	4.790	4.886
Totaal lasten	38.011	36.820
Saldo baten en lasten	-687	-91
Saldo financiële baten en lasten	73	125
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	-614	33
Totaal resultaat	-614	33

In het voorjaar van 2016 was al gesignaleerd dat het financieel een uitdagend jaar ging worden. Door de extra inzet van fte en de verhoging van de personele lasten in combinatie met een hoog ziekteverzuim kan er gedurende het schooljaar beperkt worden ingegrepen. Dit heeft geresulteerd dat voor aanvang van het nieuwe schooljaar de inzet van personeel zeer zorgvuldig is afgewogen en de gemaakte

afspraken nauwlettend zijn gevolgd. Hierdoor is het verwachte resultaat minder negatief geworden dan voorzien in het voorjaar. De noodzaak om de financiën maximaal te monitoren voor de komende jaren blijft aanwezig. De effecten van onder meer overheidsmaatregelen, zowel positief als negatief, een ouder wordend medewerkersbestand en een voorziene demografische krimp dienen de komende jaren flexibel te worden opgevangen binnen de financiële mogelijkheden van de scholengroep.

Staat van baten en lasten 2016 op basis van incidenteel en structureel

x € 1.000	Structureel	Incidenteel	Totaal
BATEN			
Rijksbijdragen	35.367	2	35.369
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	288	29	317
Overige baten	1.637	0	1.637
Totaal baten	37.292	31	37.324
LASTEN			
Personele lasten	29.665	111	29.776
Afschrijvingen	1.034	0	1.034
Huisvestingslasten	2.411	0	2.411
Overige lasten	4.790	0	4.790
Totaal lasten	37.900	111	38.011
Saldo baten en lasten	-608	-80	-687
Saldo financiële baten en lasten	73	0	73
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	-535	-80	-614
Totaal resultaat	-535	-80	-614

Baten

Bij de rijksbijdrage is een incidentele nabetaling bekostiging buitenonderhoud PO ontvangen. De overige overheidsbijdragen en -subsidies betreft extra gedeclareerde kosten busvervoer bij de gemeente.

Lasten

Bij de personele lasten is als incidenteel aangemerkt de ontslagvergoedingen voor een viertal medewerkers.

Kengetallen

Voor wat betreft de kengetallen solvabiliteit 1 en 2 wordt bij de beoordeling van de kengetallen rekening gehouden met de onderstaande correctie:

1. Vooruit ontvangen investeringssubsidies worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de materiële vaste activa en verlaagt daarmee het totaal kapitaal.

De financiële kengetallen voor 2016, conform het beoordelingskader van de Inspectie van het Onderwijs, voor de Scholengroep Over- en Midden-Betuwe zijn als volgt:

Formule	Signaleringswaarden	SGOMB 2016	SGOMB 2015
I. Vermogensbeheer			
a. Solvabiliteit 1	NB	50,15 %	51,78 %
b. Solvabiliteit 2	< 30 %	70,79 %	70,60 %
c. Weerstandsvermogen	< 0,05	18,11 %	20,05 %
d. Weerstandsvermogen 2 ^e orde	NB	21,77%	23,76%
II. Budgetbeheer			
a. Liquiditeit: alle instellingen	≤ 0,75	2,25	2,18
b. Rentabiliteit	3-jarig < 0 2-jarig < -0,05 1-jarig < -0,10	-1,64	0,09
III. Overigen			
a. Huisvestingsratio	> 0,10	0,07	0,06

-)I.a *Solvabiliteit 1:*
(Eigen vermogen) gedeeld door (balanstotaal minus correctie één) vermenigvuldigd met 100%. Geeft aan de mate waarin de stichting in staat is aan haar langlopende verplichtingen te voldoen.
-)I.b *Solvabiliteit 2:*
(Eigen vermogen plus voorzieningen) gedeeld door (balanstotaal minus correctie één) vermenigvuldigd met 100%. Instellingen gaan wisselend om met reserves, vooruit ontvangen investeringssubsidies, vordering OCW en voorzieningen. Bij de berekening van dit kengetal wordt dit wisselend gebruik teniet gedaan. Geeft aan de mate waarin de stichting in staat is aan haar langlopende verplichtingen te voldoen.
-)I.c *Weerstandsvermogen:*
(Eigen vermogen) gedeeld door (totaal van de totale baten uit gewone bedrijfsvoering en financiële baten). Geeft aan de mate waarin de stichting voldoende eigen vermogen heeft om calamiteiten op te vangen.
-)I.d *Weerstandsvermogen 2^e orde:*
(Eigen vermogen minus hetgeen belegd in gebouwen na verrekening van vooruit ontvangen investeringssubsidie voor zover betrekking hebbende op gebouwen) gedeeld door (totaal van de totale baten uit gewone bedrijfsvoering en financiële baten). Geeft aan de mate waarin de stichting voldoende vrij eigen vermogen (niet belegd in 'stenen') heeft om calamiteiten op te vangen.
-)II.a *Liquiditeit:*
Vanuit het ministerie van OC&W gedefinieerd als: (vlottende activa inclusief voorraden) gedeeld door (kortlopende schulden). Geeft aan in hoeverre de instelling aan haar verplichtingen op korte termijn kan voldoen.
-)II.b *Rentabiliteit:*
(Resultaat uit gewone bedrijfsvoering) gedeeld door (totaal van de totale baten uit gewone bedrijfsvoering en de financiële baten) vermenigvuldigd met 100%. Geeft het verschil tussen baten en lasten weer ten opzichte van de totale baten.
-)III.a *Huisvestingsratio:*
(Huisvestingslasten plus afschrijvingen gebouwen en terreinen) gedeeld door (totale lasten). Geeft de verhouding aan tussen de huisvesting relateerde lasten ten opzichte van de totale lasten.

Hoofdstuk 6 Continuïteitsparagraaf

A. Gegevensset

De in deze gegevensset opgenomen toekomstgerichte cijfers zijn ontleend aan de op 19 december 2016 door de Raad van Toezicht goedgekeurde meerjarenbegroting 2017-2021.

A1. Toelichting van het bestuur op de kengetallen

	Realisatie 2016	Verwacht 2017	Verwacht 2018	Verwacht 2019
Personele bezetting in fte				
Bestuur/management	23,6	24,3	23,3	22,1
Personeel primair proces / docerend personeel	300,0	283,1	277,0	268,2
Ondersteunend personeel / overige medewerkers	92,9	94,0	93,4	92,6
	416,6	401,4	393,7	383,0
Aantal leerlingen*	4.614	4.534	4.395	4.301

Het aantal leerlingen is gebaseerd op de verwachting per 31 december of laatst bekende stand per 1 oktober. Voor de ontwikkelingen van leerlingaantallen hebben de schooldirecties rekening gehouden met externe leerlingenprognoses (Verus en gemeentelijke prognoses) evenals de interne ontwikkelingen van de leerlingen aantallen (instroom, doorstroom en uitstroom). De personele bezetting is gebaseerd op het gemiddelde over het jaar rekening houdend met de leerling aantallen van dat desbetreffende jaar. Bij dalende leerlingaantallen is rekening gehouden met een in verhouding dalend aantal fte passend in en conform de bekostigingssystematiek.

A2. Meerjarenbegroting**Balans**

x € 1.000	Realisatie 31-12-2016	Begroot 31-12-2017	Begroot 31-12-2018	Begroot 31-12-2019
<u>VASTE ACTIVA</u>				
Immateriële vaste activa	0	0	0	0
Materiële vaste activa	4.991	4.958	4.884	4.844
Financiële vaste activa	1.046	511	0	0
Totaal vaste activa	6.037	5.469	4.884	4.844
<u>VLOTTENDE ACTIVA</u>				
Voorraden	0	0	0	0
Vorderingen	535	374	374	374
Kortlopende effecten	520	516	497	0
Liquide middelen	7.838	9.071	10.466	11.049
Totaal vlottende activa	8.893	9.961	11.337	11.423
Totaal activa	14.930	15.430	16.221	16.267
<u>PASSIVA</u>				
Algemene reserve	1.526	2.081	2.081	2.081
Bestemmingsreserves	5.254	4.934	5.344	5.609
Overige reserves en fondsen	0	0	0	0
Totaal eigen vermogen	6.780	7.015	7.425	7.690
Voorzieningen	2.790	3.094	3.586	3.481
Langlopende schulden	0	0	0	0
Kortlopende schulden	5.360	5.321	5.210	5.096
Totaal passiva	14.930	15.430	16.221	16.267

Toelichting op de balans**Activa**

In de meerjarenbegroting is rekening gehouden met een taakstellend budget voor de investeringsbehoefte per locatie. Hoewel er sprake is van een gezamenlijke ambitie voor wat betreft het realiseren van een nieuwbouwlocatie voor OBC Elst, zijn de bestuurlijke gesprekken met de gemeente Overbetuwe nog lopende ten tijde van het opstellen van de meerjarenbegroting 2017-2021. De gemeenteraad van de gemeente Overbetuwe buigt zich op 12 juni 2017 over de door het College van Burgemeester en wethouders voorgenomen besluit inzake de locatie van onze nieuwbouw. Derhalve is in deze gepresenteerde meerjarenbegroting nog geen rekening met de nieuwbouw gehouden. Verder zijn er geen andere voorgenomen grote investeringsprojecten.

Door afloop van obligatieleningen in de beleggersportefeuille nemen de financiële vaste activa jaarlijks af ten gunste van de liquide middelen. Dit is in lijn met het vastgestelde treasury statuut en jaarplan 2017 op basis van de huidige financiële markt ontwikkelingen. Mede door de vrijval van obligaties ten gunste van de liquide middelen en de positieve kasstromen nemen de liquide middelen tot en met 2018 toe.

Passiva

De ontwikkeling van het eigen vermogen is het gevolg van de verwachte resultaten. De voorzieningen nemen vooral toe door de verwachte ontwikkelingen in de voorziening persoonlijk budgeturen tot en met 2018 en de dotatie aan de grootonderhoud voorziening.

Staat/raming van Baten en Lasten

x € 1.000	Realisatie 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
BATEN				
Rijksbijdragen	35.369	36.116	35.743	34.702
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	317	280	268	223
College-, cursus-, en/of examengelden	0	0	0	0
Baten in opdracht van derden	0	0	0	0
Overige baten	1.638	1.546	1.546	1.544
Totaal baten	37.324	37.942	37.557	36.468
LASTEN				
Personele lasten	29.776	29.597	29.029	28.224
Afschrijvingen	1.034	1.050	980	987
Huisvestingslasten	2.411	2.333	2.346	2.283
Overige lasten	4.790	4.925	4.800	4.707
Totaal lasten	38.011	37.905	37.155	36.201
Saldo baten en lasten uit de gewone bedrijfsvoering	-687	37	402	267
Saldo financiële baten en lasten uit de financiële bedrijfsvoering	73	29	8	-2
Totaal resultaat	-614	66	410	265

Toelichting op de staat/raming van Baten en Lasten**Baten**

De verwachte leerlingaantallen dalen elk jaar (zie ook paragraaf 2.5 Aantal leerlingen), over een periode van 5 jaar is dat een afname van 8,2% bij het VO en 10,4% bij het PO. De rijksbijdragen nemen in 5 jaar tijd 7% af doordat de bijdrage per leerling in de komende jaren naar verwachting iets toeneemt. Voor de ontwikkeling van de bekostiging is de handreiking van de VO-raad en PO-raad gevolgd.

De overige overheidsbijdragen dalen onder andere doordat een aantal vooruit ontvangen investeringssubsidies (subsidies die in het verleden zijn ontvangen voor investeringen) volledig zijn ingezet ter dekking van de afschrijvingslasten. De aangeschafte investeringen zijn dan volledig afgeschreven. De overige baten blijven min of meer gelijk. Detacheringen en ouderbijdragen zijn opbrengsten die 100% kosten dekken. Om die reden zijn deze opbrengsten en daaraan gerelateerde kosten gelijk gehouden.

Lasten

De personele lasten dalen in 5 jaar ongeveer met 6,4% terwijl het aantal fte met 9,2% af gaat nemen. De gemiddelde personele lasten per fte nemen de komende jaren toe, door inkorting carrièrepatronen, de ingezette functiemix en de CAO afspraken. De afname in fte is berekend op basis van de mutatie in leerlingaantallen, voor zowel OP personeel als ook management en OOP. In de meerjarenbegroting is geen rekening gehouden met aanvullende kosten voor 'verplicht' uitstroom van personeel. De verwachting

is dat de uitstroom kan worden opgevangen door natuurlijk verloop (niet zijnde AOW-gerechtigde leeftijd, maar door o.a. vrijwillig opzeggen en het niet verlengen van tijdelijke overeenkomsten) of door het anders beleggen van taken.

De afschrijvingslasten nemen vanaf 2019 weer licht toe, doordat OBC Elst de afgelopen jaren minder heeft geïnvesteerd i.v.m. de verwachte nieuwbouw. Dit betreffen reguliere investeringen.

De huisvestingslasten en overige materiële lasten dalen niet synchroon met de leerlingaantallen. Dit heeft enerzijds te maken met de vaste kosten voor huisvesting en algemene materiële uitgaven, anderzijds met de bijbehorende inkomsten voor onder andere werkweken en excursies. Deze zijn nu gelijk gehouden aan de uitgaven. Er is rekening gehouden met een dalend aantal leerlingen bij de uitgaven voor 'gratis lesmateriaal', zoals schoolboeken en licenties.

De financiële lasten zijn op basis van de huidige financiële markt naar verwachting vanaf 2019 nihil. De treasurycommissie beoordeelt op basis van het treasurystatuut wat de mogelijkheden zijn om de overtollige liquide middelen zo goed mogelijk te beheren binnen de kaders van het treasurystatuut met een mogelijk rendement.

Geprognosticeerde liquiditeitsprognose

x € 1.000	Realisatie 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
Saldo baten en lasten	-687	37	402	267
<i>Aanpassingen voor:</i>				
Afschrijvingen (+)	1.034	1.050	980	987
Mutatie voorzieningen (+)	102	349	492	-105
<i>Veranderingen in vlottende middelen:</i>				
Vorderingen (-)	-103	0	0	0
Schulden (+)	-404	-154	-111	-114
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	147	1.282	1.763	1.035
Interest (+)	73	51	25	5
<u>Kasstroom uit operationele activiteiten</u>	220	1.333	1.788	1.040
Investerings in mat. vaste activa (-)	911	853	906	947
Desinvesterings in mat. vaste activa (+)	0	0	0	0
Investerings in fin. vaste activa (-)	-587	-517	-513	-489
<u>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</u>	-324	336	393	458
Nieuw opgenomen leningen	0	0	0	0
Aflossing langlopende leningen	0	0	0	0
<u>Kasstroom uit financiële activiteiten</u>	0	0	0	0
Mutatie liquide middelen	-104	997	1.395	582

Door de ontwikkelingen op de huidige financiële markt is in de meerjarenbegroting rekening gehouden met vrijval van obligaties ten gunste van de liquide middelen. Naast de positieve resultaten heeft dit een groot effect op de liquide middelen.

B. Overige rapportages

B1. Rapportage aanwezigheid en werking van het interne risicobeheersings- en controle systeem.

Op hoofdlijnen wordt binnen de Scholengroep Over- en Midden-Betuwe gewerkt met de onderstaande instrumenten om risico's te beheersen en te controleren:

- Meerjarig strategisch beleidsplan op stichtingsniveau.
- Meerjarige schoolplannen op de scholen.
- Financiële meerjaren prognoses (leerlingen, formatie, investeringen) en financiële begrotingen.
- Treasurystatuut en treasuryjaarplan.
- Jaarlijkse Planning en Controlcyclus.
- Vastgelegde taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van alle geledingen.
- Vastgelegde procedures en processen.
- Integraal verantwoordelijk management op de scholen.
- Centraal ingerichte computersystemen.
- Periodieke maandrapportages (Maraps) en verantwoordingsrapportages (Veraps).
- Planmatig werken o.a. bij vergaderingen.

Gedurende het verslagjaar zijn bovenstaande instrumenten ingezet. De resultaten zijn zichtbaar als volgt:

- De in het strategisch beleidsplan 2012-2017 benoemde doelen en daaruit voorkomende acties welke succesvol zijn afgehandeld, zijn periodiek aan de Raad van Toezicht gerapporteerd en besproken. Op basis hiervan is in oktober 2016 een start gemaakt met een vernieuwd strategisch beleidsplan. De individuele schoolplannen zullen na vaststelling van het nieuwe strategisch beleidsplan, verankerd worden met de te bereiken strategische doelen zoals benoemd in dit beleidsplan.
- Op bestuurlijk advies heeft de Raad van Toezicht ingestemd met een verbeterde grip op begroten en verantwoorden. De eerder ingezette begroting op schooljaar in combinatie met een kalenderjaarbegroting is teruggebracht naar enkel een kalenderjaarbegroting. Hiermee is meer eenduidigheid gerealiseerd.
- Er is in 2016 gewerkt aan een zogenaamd 'single sign on' voor wat betreft het gebruik van (kantoor)applicaties en een aanscherping van de inlogprocedures.
- De maandrapportages worden na publicatie intensief besproken met het directieteam in het kader van integraal management en integrale sturing van de locatie.
- Het Treasurystatuut is aangepast aan de kaders van de nieuwe wet- en regelgeving. Op basis hiervan is het Treasury jaarplan 2017 gebaseerd. Beide documenten zijn door de Raad van Toezicht goedgekeurd.
- Het managementstatuut waarin taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd is kort besproken binnen het directieoverleg en de Raad van Toezicht. Het vigerende managementstatuut wordt momenteel herijkt en wordt aangepast naar de nieuwe organisatorische situatie waarbij de in 2016 aangesloten PO-school ook qua TBV's wordt opgenomen.
- In 2016 zijn de voorbereidingen opgestart om met ingang van 1 januari 2017 de controle op de salarisadministratie onder te brengen bij de afdeling financiële zaken.

B2. Beschrijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden

In het tweede kwartaal 2016 is, na afstemming met de auditcommissie van de Raad van Toezicht, gestart met de doorlichting van het sinds 2012 in gebruik zijnde risicomanagementsysteem van het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR). Een doorlichting die antwoord moest geven op onze vraag of het huidige systeem up-to-date is, of deze voldoet aan de huidige eisen die gesteld worden aan een goed systeem van risicomanagement en of er aanpassingen in het systeem moeten worden aangebracht. Tegelijkertijd was behoefte aan een oordeel over de goede elementen die het risicomanagementsysteem heeft, welke beperkingen het met zich meebrengt en welke verbeterpunten zijn te onderkennen. Tevens hebben wij adviezen ter verbetering van het risicomanagementsysteem gevraagd. De doorlichting van

het gehanteerde systeem en de procedure door een externe partij heeft een rapportage opgeleverd met uitgangspunten voor optimalisering van risicomangement binnen de scholengroep.

Met deze uitgangspunten zal in 2017 een start gemaakt worden met een nieuwe wijze van het managen van risico's met als basis het medio 2017 vast te stellen nieuwe Strategische Beleidsplan 2017-2022 waarin de te bereiken strategische doelen zijn geformuleerd. Hierbij wordt koers gezet om het eigenaarschap van het risico en draagvlak voor de benoemde risico's in de scholengroepbrede organisatie, verbeterd te borgen binnen alle scholenteams.

Dit heeft er toe geleid dat 2016 een soort van overgangsjaar betreft en er geen formele herijking van de in 2015 geactualiseerde risico's heeft plaatsgevonden. Wel is er in de interne bestuurlijke verantwoordingsrapportages en de verantwoordingsrapportages vanuit de schoollocaties, gerapporteerd over de ontwikkeling van de benoemde risico's en de mogelijk daaruit volgende (financiële) effecten. Ook dient opgemerkt te worden dat de genoemde inventarisatie alleen nog VO-scholen betrof. Echter gezien de onderstaande uitkomsten, wordt verondersteld dat de beschikbare weerstandscapaciteit ook toereikend is voor de PO-school.

De getalsmatige informatie uit de eerder geactualiseerde rapportage in 2015, rekening houdend met de situatie per ultimo 2016 is als volgt:

	Situatie 31-12-2016	Situatie 31-12-2015
Benodigde weerstandscapaciteit (absoluut maximum)	€ 4.590.000	€ 4.590.000
Benodigde weerstandscapaciteit (o.b.v. risicosimulatie NAR; 90% zekerheid) (A)	€ 2.145.287	€ 2.145.287
Beschikbare weerstandscapaciteit SgOMB (B)	€ 6.438.702	€ 6.954.874
Ratio weerstandsvermogen (B) : (A)	3,00	3,24
Betekenis Ratio weerstandsvermogen	Uitstekend	Uitstekend

De belangrijkste risico's (financieel en imago) zijn hieronder gepresenteerd.

	Situatie 31-12-2016	Situatie 31-12-2015
Belangrijkste Financiële risico's	<ol style="list-style-type: none"> 1. Onzekere financiering leerlingenstromen en/of lagere bekostiging per leerling doordat het ministerie bekostigingsvoorwaarden aanscherpt of delen uit de bekostiging bezuinigt (onbetrouwbare overheid). 2. Onvoorziene aanpassing/reparatie huisvesting. 3. Onvoldoende succes met het reguliere onderwijsaanbod. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Onzekere financiering leerlingenstromen en/of lagere bekostiging per leerling doordat het ministerie bekostigingsvoorwaarden aanscherpt of delen uit de bekostiging bezuinigt (onbetrouwbare overheid). 2. Onvoorziene aanpassing/reparatie huisvesting. 3. Verwachtingen omtrent financiële beleggingen worden niet gerealiseerd (waardevermindering, inzakkende financiële markten en dito instellingen).
Belangrijkste Imago risico's	<ol style="list-style-type: none"> 1. Onvoldoende succes met het reguliere onderwijsaanbod. 2. Ongewenste invloeden die optreden vanwege publieke uitingen 3. Ongeautoriseerde toegang van buitenaf tot het intern personeel- en leerlingeninformatiesysteem. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ongewenste invloeden die door stakeholders (bijv. oud-werknemers) worden uitgeoefend op de organisatie c.q. die optreden vanwege ongunstige publieke uitingen (internet/reactie krantenartikelen). 2. Feitelijke onderwijsresultaten en -scores blijven achter bij de doelstellingen. 3. Ongewenst gedrag leerlingen/ ongewenst gedrag ouders-verzorgers.

Per domein zijn de belangrijkste risico's (financieel en imago) als volgt:

Domein	Belangrijkste financiële risico's per 31-12-2016	Belangrijkste imago risico's per 31-12-2016
Onderwijs	Onvoldoende succes met reguliere onderwijsaanbod	Ongewenst gedrag leerlingen/ongewenst gedrag ouders-verzorgers/externen.
Personeel	Hoog (meer dan gemiddeld) ziekteverzuim.	Ongewenst gedrag medewerkers (seksuele intimidatie, onethisch gedrag).
Financiën	Onzekere financiering leerlingenstromen en/of lagere bekostiging per leerling doordat het ministerie bekostigingsvoorwaarden aanscherpt of delen uit de bekostiging bezuinigt (onbetrouwbare overheid).	Onzekere financiering leerlingenstromen en/of lagere bekostiging per leerling doordat het ministerie bekostigingsvoorwaarden aanscherpt of delen uit de bekostiging bezuinigt (onbetrouwbare overheid).
Kwaliteit	Onvoorziene aanpassing/reparatie huisvesting.	Ongewenste invloeden die door stakeholders (bijv. oud-werknemers) worden uitgeoefend op de organisatie c.q. die optreden vanwege ongunstige publieke uitingen (internet/reactie krantenartikelen).

B3. Rapportage toezichthoudend orgaan

Voor deze rapportage verwijzen u graag naar het verslag van de Raad van Toezicht onder hoofdstuk 7.

Hoofdstuk 7 Raad van Toezicht

7.1 Algemeen

De Raad van Toezicht van de Scholengroep Over- en Midden-Betuwe bestaat uit zeven personen. Zij oefenen hun taak uit op basis van de statuten en reglementen. De leden van de raad opereren zonder last of ruggenspraak en zijn daarmee onafhankelijk.

De Raad van Toezicht handelt volgens de principes die zijn vastgelegd in de Code goed onderwijsbestuur voor het voortgezet onderwijs. De Raad van Toezicht is (collectief) lid van de VTOI en weet zich vertegenwoordigd door deze vereniging in onder andere de CAO afspraken voor bestuurders. De actuele vergoedingsregeling voor toezichthouders wordt toegepast.

In 2016 heeft de werving en selectie plaats gevonden voor een nieuw lid van de Raad van Toezicht. Hiertoe heeft de Raad een profielschets opgesteld. De vacature is d.m.v. een advertentie voor een breed publiek open gesteld en begeleid door het bureau Erik Versteeg Search B.V.. Na een zorgvuldig proces is een tweetal kandidaten per 1 augustus 2016 benoemd, te weten mw. Schouten en dhr. Verwoert.

De samenstelling van de Raad van Toezicht was ultimo 2016 als volgt:

Naam	Functies/werkzaamheden	1 ^e benoeming en 2 ^e benoeming
Dhr. drs. B.H.T. Roodink	<i>Functie in RvT:</i> - Voorzitter <i>Aandachtsgebied:</i> - Governance en onderwijsontwikkelingen <i>Commissies:</i> - Geen <i>Reguliere werkzaamheden:</i> - Zelfstandig adviseur <i>Nevenfuncties:</i> - Voorzitter RvT Sg Het Streek	1 ^e benoeming: 01-08-2013 t/m 01-08-2017 2 ^e benoeming:
Mw. mr. S.A.B.D. Gosselt	<i>Functie in RvT:</i> - Vicevoorzitter <i>Aandachtsgebied:</i> - HRM en bedrijfsvoering <i>Commissies:</i> - Werkgeverscommissie <i>Reguliere werkzaamheden:</i> - Coach en procesbegeleider <i>Nevenfuncties:</i> - Lid RvT Erfgoed Gelderland	1 ^e benoeming: 19-01-2011 t/m 19-01-2015 2 ^e benoeming: 19-01-2015 t/m 19-01-2019
Mw. mr. N. Stommels	<i>Functie in RvT:</i> - Lid <i>Aandachtsgebied:</i> - Juridische zaken <i>Commissies:</i> - Werkgeverscommissie <i>Reguliere werkzaamheden:</i> - Advocaat <i>Nevenfuncties:</i> - Lid RvT Stichting Fluvius	1 ^e benoeming: 19-01-2011 t/m 19-01-2015 2 ^e benoeming: 19-01-2015 t/m 19-01-2019

Bestuursverslag 2016

Stichting Christelijk Voortgezet Onderwijs Over- en Midden-Betuwe

Naam	Functies/werkzaamheden	1^e benoeming en 2^e benoeming
Dhr. drs. B. van Lingen	<p><i>Functie in RvT:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Lid <p><i>Aandachtsgebied:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Openbaar bestuur en bedrijfsvoering <p><i>Commissies:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Auditcommissie <p><i>Reguliere werkzaamheden:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Voorzitter Raad van Bestuur zorginstelling <p><i>Nevenfuncties:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Geen 	<p>1^e benoeming: 02-02-2009 t/m 02-12-2013</p> <p>2^e benoeming: 02-12-2013 t/m 02-12-2017</p>
Dhr. drs J.V.C.T. van Duren RC	<p><i>Functie in RvT:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Lid <p><i>Aandachtsgebied:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Financiën, risicomanagement, bedrijfsvoering <p><i>Commissies:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Auditcommissie <p><i>Reguliere werkzaamheden:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Manager Financiën & Control <p><i>Nevenfuncties:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Lid RvT Stichting SWG/STUW - Lid RvT Woningbouwcoöperatie Talis - Lid RvT Stichting gezondheidscentra Eindhoven 	<p>1^e benoeming: 01-08-2013 t/m 01-08-2017</p> <p>2^e benoeming:</p>
Dhr. Th. Verwoert RA RE	<p><i>Functie in RvT:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Lid <p><i>Aandachtsgebied:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Financiën, risicomanagement, bedrijfsvoering <p><i>Commissies:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Auditcommissie <p><i>Reguliere werkzaamheden:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Registeraccountant-partner <p><i>Nevenfuncties:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -Lid bestuur St. Heilig Landstichting en Eerste Hulp Stichting der Heilig Land Stichting -Lid bestuur St. Dienstverlening Entrea 	<p>1^e benoeming: 01-08-2016 t/m 01-08-2020</p> <p>2^e benoeming:</p>

Naam	Functies/werkzaamheden	1 ^e benoeming en 2 ^e benoeming
Mw. P.M. Schouten	<i>Functie in RvT:</i> - Lid <i>Aandachtsgebied:</i> - Onderwijsontwikkelingen, kwaliteit <i>Commissies:</i> - Onderwijs & Kwaliteit <i>Reguliere werkzaamheden:</i> - Manager administratie <i>Nevenfuncties:</i> - Geen	1 ^e benoeming: 01-08-2016 t/m 01-08-2020 2 ^e benoeming:

De Raad van Toezicht kent twee vaste commissies: de auditcommissie en de werkgeverscommissie. Voor beide commissies is een reglement vastgesteld. Tijdens de jaarlijkse evaluatie in september 2016 is besloten om in 2017 te komen tot een commissie onderwijs en kwaliteit. Daarbij zal de inhoud en werkwijze van deze RvT-commissie nader worden vast gesteld.

7.2 Werkgeverscommissie

In de werkgeverscommissie hebben zitting de vice- voorzitter en een ander lid van de Raad van Toezicht. De leden worden benoemd voor een periode van 4 jaar. De werkgeverscommissie beoordeelt het functioneren van het College van Bestuur op basis van de resultaatafspraken in relatie tot vastgestelde aandachtsgebieden. Een verslag met de zelfreflectie van het College van Bestuur is uitgangspunt voor het gesprek. Ook de samenwerking tussen het College van Bestuur en Raad van Toezicht is punt van bespreking. Voorafgaande aan de beoordeling verzamelt de commissie op verschillende manieren informatie over het functioneren van het College van Bestuur. Het resultaatgesprek heeft plaatsgevonden op 29 februari 2016.

7.3 Auditcommissie

In de auditcommissie hebben twee leden van de Raad van Toezicht zitting, waaronder in ieder geval een lid met specifieke kennis van en affiniteit met financiële vraagstukken. De leden worden benoemd voor een periode van vier jaar. De auditcommissie houdt in het bijzonder toezicht op de werking van de interne risicobeheersing en controlesystemen (inclusief het riskassessment en riskmanagement), de naleving van wet- en regelgeving, de financiële informatieverschaffing, de rol van de interne controlefunctie, de financiering, de toepassing van ICT, en het vastgoedbeheer. De commissie adviseert en assisteert de Raad van Toezicht op het punt van financiële aangelegenheden en verantwoording. De begroting en jaarrekening gelden daarbij als kernactiviteit. In het verslagjaar heeft de auditcommissie de Raad van Toezicht geadviseerd over:

- Jaardocument, accountantsverslag 2015 en begroting 2017
- Het beleggingsbeleid en het beleid t.a.v. het weerstandsvermogen

7.4 Standaard Werkwijze van de Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht vergadert vijf maal per jaar en richt zich daarbij op de gerealiseerde prestaties en op de effecten van de door het College van Bestuur gevoerde strategie. Zij doet dit aan de hand van een jaaragenda, die gedomineerd wordt door centrale thema's als het strategisch beleid zelf, onderwijskwaliteit, kwaliteitsbeleid, personeelsbeleid, financiën, planning & control, organisatieontwikkeling, PR en Marketing en regionale ontwikkelingen. De Raad van Toezicht vergadert regulier in aanwezigheid van het College van Bestuur. Voorafgaand aan dit overleg is er vooroverleg met alleen de leden van de Raad van Toezicht. Indien noodzakelijk kan de Raad van Toezicht extra vergaderen, los van het College van Bestuur. De Raad van Toezicht is ook in 2016 aanwezig geweest bij bijzondere gelegenheden op de scholen (open dagen) en de managementbijeenkomst.

7.5 Speerpunten in 2016

In 2016 heeft de Raad van Toezicht diverse onderwerpen besproken die samenhangen met de onder 7.4. beschreven werkwijze.

De Raad van Toezicht heeft in haar vergaderingen van 2016 bij de verschillende beleidsterreinen zoals personeel/HRM-beleid, leerlingenstromen, onderwijsbeleid en uiteraard financiën, net als in 2015, aangegeven, dat het lange termijnperspectief in alle beschouwingen moet worden meegenomen. De continuïteit van de Scholengroep OMB, mede in het licht van de demografische ontwikkelingen, is daarbij het oogmerk. In dat licht bezien heeft de Raad met instemming kennis genomen van de intentie van het College van bestuur om werk te maken van een toekomstbestendige, duurzame samenwerking met scholen voor zowel primair als voortgezet onderwijs.

7.6 Zelfevaluatie

De jaarlijkse zelfevaluatie van de Raad van Toezicht heeft in september 2016 plaats gevonden. De zelfevaluatie vond plaats in aanwezigheid van het College van Bestuur. De externe begeleiding van deze evaluatie was in handen van dhr. Klifman van het bureau van Beekveldt en Terpstra. Het verslag van deze bijeenkomst is tijdens een van de reguliere RvT-vergaderingen besproken en heeft o.a. geleid tot het voornemen om te komen tot een jaarlijks opleidingsplan voor de leden van de Raad van Toezicht.

7.7 Een professionele Raad van Toezicht

De taken van de toezichthouder worden (onder maatschappelijke druk) steeds zwaarder. De Raad van Toezicht van de Scholengroep Over- en Midden-Betuwe ziet erop toe dat de leden investeren in de eigen ontwikkeling en actueel geïnformeerd zijn. Enerzijds gebeurt dat door regelmatige relevante informatie (abonnementen, VO nieuws e.d.) anderzijds door deelname aan workshops en conferenties (VTOI).

7.8 Overleg met de GMR

Dit verslagjaar hebben de voorzitter van de RvT en een ander lid van de RvT twee keer overleg gehad met de GMR. Via het College van Bestuur is de Raad van Toezicht periodiek geïnformeerd over de communicatie met en de besprekthema's van de GMR.

Hoofdstuk 8 Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad

Daar de SgOMB bestaat uit de OBC-scholen en het HPC met ieder een eigen Medezeggenschapsraad, bestaat er ook een Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad, waarin (net als in de MR) drie geledingen binnen de scholengroep vertegenwoordigd zijn, te weten het personeel, de ouders en de leerlingen. In het reglement staat onder andere vermeld over welke zaken de GMR instemmings- dan wel adviesrecht heeft.

8.1 Samenstelling

De 16 leden van de GMR worden in principe afgevaardigd door de respectievelijke MR-en: 4 personeelsleden, 2 ouders en 2 leerlingen per school. Als een MR niet voldoende mensen kan afvaardigen, worden er door de GMR verkiezingen uitgeschreven onder de geleding(en) van de betreffende school, waardoor zij rechtstreeks in de GMR komen te zitten, zonder in de MR te zitten. Voor de onderwerpen die in de 6 vergaderingen in het jaar worden besproken is dat geen probleem: deze hebben merendeels te maken met bovenschoolse zaken, niet direct gerelateerd aan de diverse scholen.

- **Leden in de periode van januari tot augustus 2016:**

personeel: Mark van den Berg, Angela ten Bokum, Myrna Hummelink, Marjolein Kasman, Ties Koopmans, Gerrit Laurensen (voorzitter) en Han Swoboda (wnd. secretaris).

ouders: Wijnand Gerritsen, Erik Janssen, Johan de Jonge.

leerlingen: Noud Cochius, Marcel van Hoorn.

- **Leden in de periode van augustus tot en met december 2016:**

personeel: Mark van den Berg, Angela ten Bokum, Nanda Jansen, Marjolein Kasman, Ties Koopmans, Gerrit Laurensen (voorzitter) en Han Swoboda (secretaris).

ouders: Renate Baanstra (tot oktober) en Leonie van Bezooijen.

leerlingen: Noud Cochius, Melanie van der Vegt.

8.2 Doel en werkwijze

Onze GMR staat voor de belangen van leerlingen, ouders en personeel in het streven naar kwalitatief onderscheidend onderwijs en goed werkgeverschap op onze scholengemeenschap. Dit gebeurt in open communicatie met de bestuurder die altijd het eerste gedeelte van de vergadering aanwezig is om de agendapunten nader toe te lichten, meestal vergezeld door zijn externe adviseur en de directeur van het Bestuursbureau. In het tweede gedeelte van de vergadering worden alle zaken opnieuw besproken, standpunten bepaald en beslissingen genomen.

De onderwerpen die ter tafel komen zijn vaak voorbereid en uitgewerkt in commissies waarin directeuren, GMR-leden en stafmedewerkers zitting hebben. Zo is er een vaste commissie taakbeleid en integraal personeelsbeleid waarin GMR-leden meepraten over nieuw of aangepast beleid. In de commissie financiën worden we desgevraagd door de stafmedewerkers van het Bestuursbureau bijgepraat over de details van financiële stukken. De GMR is afgevaardigd in de Arbo-commissie van de scholengroep en de OndersteuningsPlanRaad van het regionale samenwerkingsverband voor passend onderwijs. Ook is een lid van de GMR afgevaardigd in de commissie kwaliteit en onderwijs.

8.3 Vergaderingen

We kennen de volgende vergaderingen:

GMR – vergaderingen (plenair)

Vergaderingen van de voltallige GMR op basis van een vooraf gepubliceerde agenda en stukken. De GMR wordt tijdens deze vergaderingen ook bijgepraat over relevante ontwikkelingen zoals dit jaar: 10-14 onderwijs en de nieuwbouwplannen voor OBC Elst. In 2016 zijn deze gehouden op 28 januari, 15 maart, 18 mei, 30 juni, 27 september en 15 november.

Agenda overleg

Voorafgaand aan de plenaire vergaderingen is er steeds een agenda-overleg tussen de voorzitter van het College van Bestuur en het dagelijks bestuur van de GMR (voorzitter en secretaris).

PGMR vergaderingen

De personeelsgeleding vergadert voorafgaand aan de plenaire vergaderingen.

Vergaderingen van de GMR met de Raad van Toezicht

In principe vergadert de GMR tweemaal per jaar met een vertegenwoordiging van de Raad van Toezicht.

Commissie vergaderingen

Vergaderingen waarbij GMR-leden, zonder last, meedenken, meepraten over aanpassingen van bestaand of nieuw beleid, evaluaties, rapportages e.d.

8.4 Onderwerpen van gesprek

Naast de ieder jaar terugkerende vaste onderwerpen, zoals de kaderbrief van het College van Bestuur, de begrotingen, het kadertaakbeleid, de functiemix, het vakantierooster, aanpassingen in het functieboek, kwamen er ook incidentele zaken aan de orde. Hieronder staan de behandelde zaken ingedeeld volgens de bevoegdheden van de GMR of een geleding daarvan.

De GMR heeft instemming verleend aan de onderstaande zaken:

- Integriteitscode
- Alcohol en drugsbeleid
- Klokkenluidersregeling
- Benoemingsprocedure OP en OOP
- Verzuimbeleid
- Elektronische informatie en communicatiemiddelen (EIC) regeling voor personeel
- Gezonde en veilige school
- Klachtenregeling en Rol van Vertrouwenspersoon
- Procedure benoeming Voorzitter/lid college van bestuur schooldirecteur/rector directeur Bestuursbureau teamleider/directielid VO-PO
- Arbobeleidsplan (na aanpassingen)
- Functiebeschrijving hoofdconciërge (in tweede instantie, na aanpassing)
- Kadertaakbeleid (na aanpassingen)

De GMR heeft positief geadviseerd t.a.v.:

- Vakantierooster 2016 – 2017 v.w.b. de vakantiedagen.
- De meerjarenbegroting 2015 – 2019
- Profielschets RvT

De GMR heeft informatie ontvangen en met het CvB besproken:

- Planning en Control cyclus en dan vooral over het tijdstip van invloed van GMR op de Meerjarenbegroting: daarvoor is een experimenteel model afgesproken, wat dit jaar redelijk goed werkte.
- Sporthal Huissen
- Verplichte werkmiddagen in Elst
- Analyse ziekteverzuim, gevolgd door een gesprek met de bedrijfsarts.
- Uitgangspunt om zo min mogelijk externe bureaus binnen halen.
- Interne sollicitatieprocedure voor LC- en LD-functionarissen met o.a. de positie van medewerker PO
- Landelijk reglement klachtencommissie
- Protocollen reizen bij terreurdreiging en weersomstandigheden
- Enquête taakbeleid
- Basisbudget, opname van verlof
- Structurele avondvergaderingen
- Welzijnsonderzoek en training voortgezet werkplezier
- Uitbreiding van SgOMB met het primair onderwijs (Dr. Lammerts van Buerenschool)
- 10-14 onderwijs
- Krimp (afname leerlingen)

Per eind 2016 nog niet afgehandeld:

- Het ICT-beleidsplan, waarbij de voorgestelde vernieuwingen in verhouding tot de vraag van de werkvloer een aandachtspunt was. Er wordt nu als uitgangspunt genomen: ICT voegt zich naar vraag van de werkvloer.
- Hoe moet het taakbeleid geëvalueerd worden? Via jaarlijkse enquête voor ieder personeelslid en/of gesprekken met een aantal willekeurig gekozen personeelsleden.
- Kwaliteitsbeleid

Daarnaast heeft de GMR intern gesproken over o.a. het functioneren van de GMR, de onderlinge taakverdeling en de gang van zaken in werkgroepen.

8.5 Ondersteuning

In voorkomende gevallen maakt de GMR gebruik van externe ondersteuning van het Informatie en adviescentrum van de AOb – hiervoor is een serviceabonnement afgesloten.

8.6 Facilitering

Personeelsleden worden gefaciliteerd op basis van CAO afspraken. De uren die benodigd zijn voor GMR werk worden in mindering gebracht op hun jaartaak. Ouders en leerlingen ontvangen een bescheiden vacatievergoeding.

Hoofdstuk 9 Adresgegevens

Stichting Christelijk Onderwijs Over- en Midden-Betuwe

Bestuursnummer 41440

Bestuurder Dhr. H.A. Grimmius

T 0481-470555

E info@scholengroepomb.nl

Kamer van Koophandel: 09139157

Scholengroep Over- en Midden-Betuwe

De Heister 1, 6681 CV Bemmelen

Postbus 19, 6680 AA Bemmelen

T 0481 - 47 05 55

E info@scholengroepomb.nl

W www.sgomb.nl

Bestuursbureau Scholengroep Over- en Midden-Betuwe

Postbus 19, 6680 AA Bemmelen

T 0481 - 47 05 55

E info@scholengroepomb.nl

W www.sgomb.nl

Scholengroep Over- en Midden-Betuwe bestaat uit:

Hendrik Pierson College Zetten

Mammoetstraat 1-3, 6671 DL Zetten

Postbus 2, 6670 AA Zetten

T 0488 - 45 15 44

E administratie@hpcnet.nl

W www.hendrikpiersoncollege.nl

BRIN 00TM

Sector VO

Over Betuwe College Bemmelen

Locatie De Heister, havo-vwo

De Heister 1, 6681 CV Bemmelen

Postbus 19, 6680 AA Bemmelen

T 0481 - 47 05 55

E bemmel@overbetuwecollege.nl

W www.overbetuwecollege.nl

BRIN 17IM

Sector VO

Locatie Essenpas, vmbo-t

Drieske 4, 6681 CX Bemmelen

Postbus 19, 6680 AA Bemmelen

T 0481 - 47 02 90

E bemmel@overbetuwecollege.nl

W www.overbetuwecollege.nl

BRIN 17IM

Sector VO

Over Betuwe College Elst

Van der Duyn van Maasdamstraat 25, 6661 ZR Elst
Mozartstraat 12, 6661 BL Elst
Postbus 19, 6680 AA Bommel
T 0481 - 36 65 55
E elst@overbetuwecollege.nl
W www.overbetuwecollege.nl
BRIN 17IM
Sector VO

Over Betuwe College Huissen

Julianastraat 17, 6851 KJ Huissen
Postbus 5, 6850 AA Huissen
T 026 - 326 32 22
E huissen@overbetuwecollege.nl
W www.overbetuwecollege.nl
BRIN 17IM
Sector VO

Basisschool Dr. Lammerts van Buerenschool

H. Piersonstraat 23, 6671 CK Zetten
T 0488 - 45 15 69
E info@lvbueren.nl
W www.lvbueren.nl
BRIN 07OZ
Sector PO

Deel 2

Jaarrekening 2016

Vastgesteld:

Bemmel, 2 juni 2017
Dhr. H.A. Grimmius, Voorzitter College van Bestuur

Goedgekeurd:

Bemmel, 12 juni 2017
Dhr. B.H.T. Roodink, Voorzitter Raad van Toezicht

Hoofdstuk 1 Grondslagen van de balans per 31 december 2016 en staat van baten en lasten 2016

Grondslagen balans

Verslaggeving

Voor het jaarverslag 2016 van de Stichting Christelijk Onderwijs Over- en Midden-Betuwe gelden de inrichtingsvereisten van Boek 2, Titel 9 van het Burgerlijk Wetboek en de richtlijnen van de Raad voor Jaarverslaggeving, met name Richtlijn 660 'onderwijsinstellingen'. Het statutaire verslagjaar is gelijk aan het kalenderjaar.

Algemeen

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden vóór het einde van het kalenderjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Fusie

De bestuurlijke fusie is in de jaarrekening verwerkt als samensmelting van belangen volgens de 'pooling of interests'-methode. Overeenkomstig deze methode is de voeging verwerkt alsof de samensmelting is gerealiseerd vanaf het begin van het boekjaar. Ook de vergelijkende cijfers zijn pro forma aangepast alsof de samensmelting altijd al heeft bestaan; m.a.w. ook al in de voorafgaande jaren een feit was. Ter verduidelijking hiervan is in de bijlage het verloop van de oorspronkelijk vergelijkende cijfers naar de pro forma vergelijkende cijfers opgenomen, zowel voor wat betreft de geconsolideerde als enkelvoudige jaarrekening. Door toepassing van de 'pooling of interest' methode zijn de onderstaande aanpassingen direct in het begin vermogen verwerkt. De kosten voor de fusie zijn vooral in 2014 (€30.500) en 2015 (€ 3.000) gemaakt. Naast de interne uren, die niet apart zijn bijgehouden, bedragen de totale externe kosten voor de fusie € 33.500.

Tot en met 31 december 2015 werd de voorziening jubileum gratificaties bij de Dr. Lammerts van Buerenschool gewaardeerd tegen contante waarde. Uit de herberekening van deze voorziening per 31 december 2015 is gebleken dat de voorziening jubileum gratificaties € 9K lager had moeten zijn (€ 7K in plaats van € 16K).

Tot en met 31 december 2015 werd de voorziening groot onderhoud bij de Dr. Lammerts van Buerenschool gevormd op basis van een geschat bedrag van het groot onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden voor groot onderhoud verloopt. Binnen de scholengroep wordt op basis van meerjaren onderhoudsplannen voor de komende 20 jaar de onderhoudsuitgaven bepaald. Wij kiezen ervoor om dezelfde systematiek van de opbouw van deze voorziening voor alle scholen gelijk te houden, waarbij voor de PO school ook de uitgaven onder € 100K worden voorzien. Uit de herberekening van deze voorziening per 31 december 2015 is gebleken dat de voorziening onderhoud € 8K lager had moeten zijn (€ 81K in plaats van € 89K).

Tot en met 31 december 2015 werden andere afschrijvingstermijnen bij Dr. Lammerts van Buerenschool gehanteerd. Uit de herberekening van materiële vaste activa per 31 december 2015 is gebleken dat de waarde € 16K lager had moeten zijn (€ 137K in plaats van € 153K).

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Vergelijkende cijfers

Voor zover van toepassing zijn ter vergelijking de realisatiecijfers opgenomen van het voorgaande jaar, alsmede de cijfers van de meest recente, vastgestelde versie van de begroting van het verantwoordingsjaar. Als gevolg van de fusie met de Vereniging Dr. Lammerts van Buerenschool uit Zetten per 1 januari 2016 zijn de vergelijkende cijfers samengevoegd. Beide jaarrekeningen waren niet geheel vergelijkbaar, en is daar waar nodig aangepast in de vergelijkende cijfers. Hierdoor zijn sommige cijfers niet goed vergelijkbaar. De aanpassing van de vergelijkende cijfers heeft geen gevolgen, tenzij onder het kopje 'fusie' reeds toegelicht, voor het resultaat 2015. In de bijlage 1 zijn de gecomprimeerde enkelvoudige cijfers van zowel de stichting als de vereniging over 2015 opgenomen.

Segmentatie

De grondslagen die voor de drie operationele segmenten worden gehanteerd zijn gelijk aan de hieronder beschreven grondslagen.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs verminderd met de afschrijvingen. Echter op basis van de taxatie begin 2011 zijn alle activeringen van 2010 en eerder tegen de getaxeerde boekwaarde en de resterende looptijd op de juiste locatie verwerkt. Het groot onderhoud aan de gebouwen wordt niet geactiveerd, maar komt ten laste van de voorziening groot onderhoud. De afschrijvingen worden berekend volgens de lineaire methode op basis van de geraamde gebruiksduur. De aanschaf van duurzame gebruiksgoederen wordt als investering aangemerkt als het voldoet aan de intern opgestelde investeringscriteria. Per categorie is een minimale aanschafwaarde met een minimale afname opgenomen. Investerings die niet aan deze criteria voldoen, zijn volgens deze criteria geen investeringen en worden rechtstreeks ten laste van het resultaat gebracht.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Categorie	Afschrijvingstermijn in jaren	Minimale aanschafwaarde
Gebouwen en terreinen	10 tot en met 40 jaar	€ 10.000
Inventaris en apparatuur	2 tot en met 15 jaar	€ 60 (per stuk, minimaal per 10) - € 2.000
Overige materiële vaste activa	5 jaar	€ 500

Effecten (financiële vaste en vlottende activa)

De effecten zijn gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs dan wel tegen marktwaarde, wanneer deze lager is dan de geamortiseerde kostprijs.

Vorderingen (vlottende activa)

De vorderingen zijn bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde, inclusief transactiekosten. Vervolgens zijn de vorderingen na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Er is geen sprake van agio of disagio en transactiekosten waardoor de geamortiseerde kostprijs gelijk is aan de nominale waarde van de vorderingen. Voorzieningen wegens oninbaarheid zijn in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering. De voorziening dubieuze vorderingen is conform de statische methode bepaald. Op basis van alle openstaande vorderingen van het voorgaand schooljaar wordt 50% van de openstaande vorderingen als voorziening opgenomen.

Voor onderwijsinstellingen vallende onder de WVO is het op basis van artikel 5 van de Regeling 'Onvoorzien gevallen bij invoering vereenvoudiging bekostiging voortgezet onderwijs' (kenmerk:WJZ-2005/54063802) toegestaan een vordering op te nemen op de Minister van OCW. Hiervan is voor het VO geen gebruik van gemaakt, maar is gekozen om de vordering te verantwoorden onder de niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen. De hoogte hiervan wordt jaarlijks aangepast op basis van de per 31 december van dat jaar verschuldigde bruto vakantieaanspraken, toelage aanspraken, pensioenpremies, sociale verzekeringspremies en loonheffingen. De gepresenteerde vordering op het OCW betreft het verschil tussen de aan 2016 toegekende subsidie voor het PO en de daarop ontvangen voorschotten. Dit verschil in betaalritme wordt van het ministerie ontvangen in de maanden januari t/m juli 2017.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn opgenomen tegen de nominale waarde.

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen worden de algemene reserves, de private bestemmingsreserves en publieke bestemmingsreserves gepresenteerd. De algemene reserves bestaat uit de reserves die ter vrije beschikking staan van het Bestuur. De bestemmingsreserves zijn vastgelegd en bestemd voor specifieke toekomstige uitgaven. Wijziging van de bestemmingsreserves geschiedt jaarlijks door middel van een goedgekeurd 'Voorstel bestemming van het exploitatie saldo'. Dit is opgenomen in het financieel jaarverslag.

Voorzieningen

Voorzieningen worden in principe gevormd voor concrete of specifieke verplichtingen die op de balansdatum bestaan. De voorziening jubilea gratificaties is berekend op basis van een vast bedrag ad. € 550 per medewerker met een vast dienstverband. De voorziening onderhoud is bepaald aan de hand van de meerjaren onderhoudsplannen en de daarbij behorende kosten voor de komende 20 jaar. Voor de VO scholen is alleen een voorziening gevormd voor uitgaven groter dan €100K en voor de PO school is de voorziening gevormd voor alle uitgaven conform het meerjaren onderhoudsplan.

De voorziening vervanging is berekend op basis van de verwachte kosten voor de vervangers van de langdurig zieken per ultimo 2016. De voorzieningen spaarverlof en PB 50 sparen zijn berekend op basis van de individuele uurtarieven inclusief bijkomende werkgeverslasten. De voorziening duurzame inzetbaarheid is opgenomen tegen nominale waarde op basis van de gemaakte afspraken met de desbetreffende medewerkers.

Voor de medewerkers van de scholengroep is een pensioenregeling getroffen die kwalificeert als een toegezegde pensioenregeling. De dekkingsgraad per 30 april 2017 bedraagt 100,3%. Deze pensioenregeling is ondergebracht bij een bedrijfstakpensioenfonds (ABP) en wordt – overeenkomstig de in de Richtlijnen Jaarverslaggeving (RJ) aangereikte vereenvoudiging – in de jaarrekening verwerkt als toegezegde bijdrageregeling. Dit betekent dat de over het boekjaar verschuldigde premies als kosten worden verantwoord. De risico's van loonontwikkeling, prijsindexatie en beleggingsrendement op het fondsvermogen zullen mogelijk leiden tot toekomstige aanpassingen in de jaarlijkse bijdragen aan het pensioenfonds. Deze risico's komen niet tot uitdrukking in een in de balans opgenomen voorziening. Informatie over eventuele tekorten en de gevolgen hiervan voor de pensioenpremies in de toekomstige jaren is niet beschikbaar.

Langlopende schulden

Dit betreft schulden met een looptijd van langer dan één jaar.

Kortlopende schulden

Dit betreft schulden met een looptijd van korter dan één jaar.

Hoofdstuk 2 Balans per 31 december

Model A: Balans per 31 december 2016, vergelijkende cijfers per 31 december 2015

1 Activa

	31-12-2016 EUR	31-12-2015 EUR
	<hr/>	<hr/>
Vaste Activa		
1.2 Materiële vaste activa	4.991.367	5.115.115
1.3 Financiële vaste activa	<u>1.045.778</u>	<u>1.600.274</u>
Totaal vaste activa	<u>6.037.145</u>	<u>6.715.389</u>
Vlottende activa		
1.5 Vorderingen	535.358	638.222
1.6 Effecten	519.556	551.852
1.7 Liquide middelen	<u>7.837.910</u>	<u>7.941.421</u>
Totaal vlottende activa	<u>8.892.824</u>	<u>9.131.495</u>
Totaal activa	<u>14.929.969</u>	<u>15.846.884</u>

2 Passiva

	31-12-2016 EUR	31-12-2015 EUR
	<hr/>	<hr/>
2.1 Eigen Vermogen	6.779.470	7.393.867
2.2 Voorzieningen	2.790.287	2.688.403
2.4 Kortlopende schulden	<u>5.360.212</u>	<u>5.764.614</u>
Totaal passiva	<u>14.929.969</u>	<u>15.846.884</u>

Hoofdstuk 3 Staat van baten en lasten

Model B: Staat van baten en lasten jaar 2016, vergelijkende cijfers jaar 2015

3 Baten	2016	Begroot 2016	2015
	EUR	EUR	EUR
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
3.1 Rijksbijdragen	35.369.386	35.255.300	34.584.090
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	317.215	288.300	282.521
3.5 Overige baten	1.637.468	1.491.500	1.861.431
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
<u>Totaal baten</u>	<u>37.324.069</u>	<u>37.035.100</u>	<u>36.728.042</u>
4 Lasten	2016	Begroot 2016	2015
	EUR	EUR	EUR
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
4.1 Personeelslasten	29.775.543	28.870.300	28.742.802
4.2 Afschrijvingen	1.034.260	1.034.800	1.017.685
4.3 Huisvestingslasten	2.411.435	2.416.200	2.172.698
4.4 Overige lasten	4.790.090	4.884.600	4.886.332
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
<u>Totaal lasten</u>	<u>38.011.328</u>	<u>37.205.900</u>	<u>36.819.517</u>
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
<u>Saldo baten en lasten</u>	<u>-687.258</u>	<u>-170.800</u>	<u>-91.475</u>
5 Financiële baten en lasten	72.862	98.700	124.749
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
<u>Resultaat</u>	<u>-614.396</u>	<u>-72.100</u>	<u>33.274</u>
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
<u>Nettoresultaat</u>	<u>-614.396</u>	<u>-72.100</u>	<u>33.274</u>

Hoofdstuk 4 Kasstroomoverzicht

Model C: Kasstroomoverzicht jaar 2016, vergelijkende cijfers 2015

	2016 EUR	2015 EUR
<i>Kasstroom uit operationele activiteiten</i>		
Resultaat	-687.258	-91.155
Aanpassing voor:		
Afschrijvingen (+)	1.034.260	1.017.685
Mutaties voorzieningen (+)	101885	473.465
Veranderingen in vlottende middelen		
Vorderingen (-)	-102.864	-349.219
Schulden (+)	-404.402	-356.700
Totaal Kasstroom uit bedrijfsoperaties	<u>147.348</u>	<u>1.392.515</u>
Ontvangen interest (+)	72.862	124.428
Betaalde interest (-)	0	0
Buiten gewoon resultaat	<u>0</u>	<u>0</u>
	72.862	124.428
<u>Totaal kasstroom uit operationele activiteiten</u>	<u>220.210</u>	<u>1.516.943</u>
 <i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>		
Investerings in materiële vaste activa (-)	911.058	887.835
Desinvesteringen in materiële vaste activa (+)	546	0
Overige investeringen in financiële vaste activa (-)	-586.792	699.138
<u>Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten (+)</u>	<u>-323.720</u>	<u>-1.586.973</u>
 <i>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</i>		
Nieuw opgenomen leningen	0	0
Aflossing langlopende schulden	0	0
<u>Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten (-)</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
<u>Mutatie liquide middelen</u>	-103.510	-70.030
 Toelichting op de liquide middelen		
Stand per 1 januari	7.941.420	8.011.450
Mutatie liquide middelen	<u>-103.510</u>	<u>-70.030</u>
Stand per 31 december	<u>7.837.910</u>	<u>7.941.420</u>

Hoofdstuk 5 Toelichting op de balans

Vaste activa

1.2 Materiële vaste activa

	Aanschaf Prijs 1-1-2016	Afschrijving Cumulatief 1-1-2016	Boekwaarde 1-1-2016	Investering en	Desinves- teringen	Afschrijving en desinves- teringen	Afschrijving en	Aanschaf Prijs 31-12-2016	Afschrijving cumulatief 31-12-2016	Boekwaarde 31-12-2016
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
1.2.1 Gebouwen en terreinen	4.057.879	1.705.093	2.352.786	146.045	0	0	205.872	4.203.924	1.910.965	2.292.959
1.2.2 Inventaris en apparatuur	11.675.423	9.284.316	2.391.107	625.228	410.649	410.104	695.209	11.890.002	9.569.422	2.320.580
1.2.3 Andere vaste bedrijfsmiddelen	1.243.016	871.794	371.222	139.785	0	0	133.179	1.382.801	1.004.973	377.828
Materiële vaste activa	16.976.318	11.861.203	5.115.115	911.058	410.649	410.104	1.034.260	17.476.727	12.485.360	4.991.367

Investerings 2016

De investeringen in gebouwen en terreinen bestaan uit :

- Interne verbouwingen OBC Essenpas € 33.034
- Keuken OBC Essenpas € 27.584
- Mavoplein HPC Zetten € 10.409
- Mediatheek HPC Zetten € 43.932
- Wijziging opleidingen OBC Huissen € 31.085

De investeringen in inventaris en apparatuur 2016 bestaan onder andere uit:

- ICT middelen € 308.616
- Schoolmeubilair € 78.318
- Stoffering, zonwering, vloerbedekking € 69.867
- Gymtoestellen € 64.994
- Kantoormeubilair € 47.887
- Audio Visueel € 11.819

1.3	Financiële vaste activa	Boekwaarde 1-1-2016	Investerings en verstrekte leningen	Desinveste- ringen en afgeloste leningen	Resultaat deelnemingen	Boekwaarde 31-12-2016
		EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
1.3.5	Vorderingen op OCW	0	0	0	0	0
1.3.6	Effecten	1.600.274	0	554.496		1.045.778
	Financiële vaste activa	1.600.274	0	554.496		1.045.778
	Uitsplitsing					
1.3.6.2.1	Staatsobligaties	770.720	0	536.674	0	234.046
1.3.6.2.2	Overige obligaties	829.554	0	17.822	0	811.732
	Effecten	1.600.274	0	554.496		1.045.778

Desinvestering en afgeloste leningen

Dit betreft de afwaardering van de waarde van de obligaties conform de grondslagen, alsmede het onder de vlottende activa opnemen van obligaties die in 2017 vervallen.

Obligaties

Obligaties bestaan ultimo 2016 uit:

1.3.6.2 Obligaties	Aantal	Aankoop -koers	Vervaldatum	Aankoop -waarde	Koers waarde 31 dec. 2016	Gearmor tiseerde Waarde 31 dec. 2016	Boekwaarde 31 dec. 2016
3,5% Duitsland	394.000	116,03	04-07-2019	457.174	436.904	429.759	429.759
4,25% European Investment B.	95.000	103,96	15-04-2019	98.762	105.303	96.077	96.077
2,5% European investment B.	91.000	109,36	15-10-2018	99.513	95.930	95.113	95.113
4% Nederland	232.000	104,15	15-07-2018	241.628	249.020	234.046	234.046
4,75% Rabobank EMTN	190.000	103,38	15-01-2018	196.422	199.677	190.783	190.783
4,5% Nederland	286.000	111,29	15-07-2017	318.289	294.177	293.116	293.116
4,5% Nederland	225.000	107,38	15-07-2017	241.605	231.432	226.440	226.440
				1.653.393	1.612.443	1.565.334	1.565.334

In 2016 is een nieuw Treasurystatuut opgesteld naar aanleiding van de nieuwe regeling Beleggen, Belenen en Derivaten.

Vorraden & Vorderingen

1.5 Vorderingen

	31-12-2016	31-12-2015
	EUR	EUR
1.5.1 Debiteuren	100.441	145.596
1.5.2 Vordering op OCW	55.709	58.264
1.5.7 Overige vorderingen	112.020	181.317
1.5.8 Overlopende activa	269.010	255.559
1.5.9 <u>Af: Voorzieningen wegens oninbaarheid</u>	-1.822	-2.513
<u>Vorderingen</u>	535.358	638.223
Uitsplitsing		
1.5.7.1 Vordering op vervangingsfonds	12.937	5.556
1.5.7.2 Overige	99.083	175.761
<u>Overige vorderingen</u>	112.020	181.317
1.5.8.1 Vooruitbetaalde kosten	269.010	251.854
1.5.8.2 Verstrekte voorschotten	0	3.705
<u>Overlopende activa</u>	246.351	255.559

Overige vorderingen

Overige bestaat uit:

1.5.7.2 Overige

	31-12-2016	31-12-2015
	EUR	EUR
Intrest beleggersrekening, coupons, rendement- en vermogensrekening	65.666	109.893
Nog te factureren bedragen	11.263	12.202
Kentalis	10.425	0
Detacheringen	9.205	2.905
Nog te ontvangen bedragen	2.524	13.800
Betuwe on Stage	0	15.000
Verhuur	0	8.149
Subsidie SZW welzijnsonderzoek	0	7.986
Afrekening Metro IBC 2015	0	5.826
<u>Totaal overige</u>	99.083	175.761

Vooruitbetaalde kosten

Vooruitbetaalde kosten bestaat uit:

1.5.8.1 Vooruitbetaalde kosten

	31-12-2016	31-12-2015
	EUR	EUR
Licentiekosten	164.628	116.300
Excursies/activiteiten leerlingen	45.075	39.163
Cultuurkaart	25.602	31.099
Uitstroom leerlingen	20.718	0
Mediatheek	3.698	0
Telefoon	2.117	2.197
Open dag	1.483	7.307
Drukwerk	1.368	19.420
SgOMB congres	0	15.291
Cursuskosten	0	6.006
Overige	4.321	15.071
Totaal vooruit betaalde kosten	269.010	251.854

Alle hierboven genoemde vooruitbetaalde kosten hebben betrekking op 2016 en zijn derhalve niet langlopend.

1.5.8.2 Verstrekte voorschotten

	31-12-2016	31-12-2015
	EUR	EUR
Voorschot OBC Huissen werkweek Berlijn	0	1.855
Voorschot OBC Bemmelen leefstijl	0	300
Voorschot OBC Elst	0	800
Voorschot OBC Huissen zorg & welzijn	0	350
Voorschot HPC activiteiten HAVO/VWO	0	400
Totaal verstrekte voorschotten	0	3.705

Eind 2016 zijn alle voorschotten verrekend in tegenstelling tot de voorschotten ultimo 2015.

Voorziening wegens oninbaarheid

	EUR	EUR
1.5.9.1 Stand per 1-1	2.512	2.235
1.5.9.2 Onttrekking	690	0
1.5.9.3 Dotatie	0	277
Af: Voorziening wegens oninbaarheid	1.822	2.512

Voorziening wegens oninbaarheid bestaat uit de voorziening dubieuze vorderingen.

Effecten & Liquide middelen

1.6 Effecten

	Boekwaarde 1-1-2016 EUR	Investerings EUR	Desinvesterings EUR	Boekwaarde 31-12-2016 EUR
1.6.2 Obligaties	551.852	519.556	551.852	519.556
Effecten	551.852	519.556	551.852	519.556

Onder deze obligaties vallen de obligaties Nederland 4,5%, met een balanswaarde ultimo 2016 van € 519.556 en zal in juli 2017 volledig aflopen. Het is te allen tijde mogelijk om deze stukken eerder te verkopen, echter binnen het Treasurystatuut is afgesproken om de obligaties aan te houden tot einde van de looptijd.

1.7 Liquide middelen

	31-12-2016 EUR	31-12-2015 EUR
1.7.1 Kasmiddelen	5.792	7.898
1.7.2 Tegoeden op bank- en girorekeningen	7.832.118	7.433.522
1.7.3 Deposito's	0	500.000
Liquide middelen	7.837.910	7.941.420

Spaarrekeningen

De diverse spaarrekeningen zijn als volgt verdeeld:

Rekening	Saldo ultimo 2016	Rente vergoeding ultimo 2016
Rabo Beleggersrekening	2.346	0,3%
Rabo Vermogensspaarrekening	2.097.744	0,6%
Rabo Doel reserveren spaarrekening	1.088.072	0,2%
Rabo bedrijfsspaarrekening	583.163	0,05%
Rabo spaarrekening	5.500	0%
ING Vermogensspaarrekening	1.930.000	0,1% - 0,25%
ABN AMRO Vermogensspaarrekening	1.007.579	0,3% - 0,7%
ABN AMRO Direct Kwartaal Sparen	1.000.000	0,3% - 0,45%
Totaal	7.714.404	

Eigen vermogen**Model D: Toelichting op het eigen vermogen****2.1 Eigen Vermogen**

	Stand per 1-1-2016	Resultaat	Overige mutaties	Stand per 31-12-2016
	EUR	EUR	EUR	EUR
2.1.1 Algemene reserve	1.781.155	-255.249	0	1.525.906
2.1.2 Bestemmingsreserve (publiek)	4.484.068	-361.011	0	4.123.057
2.1.3 Bestemmingsreserve (privaat)	1.128.643	1.864	0	1.130.507
<u>Eigen vermogen</u>	<u>7.393.866</u>	<u>-614.396</u>	<u>0</u>	<u>6.779.470</u>
2.1.2.N Uitsplitsing				
Reserve flankerend personeelsbeleid	149.040	-134.999	0	14.041
Compensatie gespaarde uren BAPO	289.476	-100.088	0	189.388
Eigen bijdrage uitkeringskosten	0	183.834	0	183.834
Bestuursbureau	603.111	0	0	603.111
LvB Personeel	203.999	-13.261	0	190.738
LvB	310.814	7.368	0	318.182
OBC Bemmell	851.166	-56.147	0	795.019
OBC Elst	795.833	124.181	0	920.014
OBC Huissen	1.753.211	-103.175	0	1.650.036
HPC	-472.582	-268.724	0	-741.306
<u>Bestemmingsreserve (publiek)</u>	<u>4.484.068</u>	<u>-361.011</u>	<u>0</u>	<u>4.123.057</u>
2.1.3.N HPC				
HPC	868.587	0	0	868.587
OBC	110.540	0	0	110.540
LvB Bestuur	24.954	-5.954	0	19.000
LvB Ouderraad	11.237	8	0	11.245
Sociaal fonds	113.325	7.810	0	121.135
<u>Bestemmingsreserve (privaat)</u>	<u>1.128.643</u>	<u>1.864</u>	<u>0</u>	<u>1.130.507</u>

Toelichting mutatie vermogen per 1-1-2016

Door de bestuurlijke fusie is het eigen vermogen van Vereniging de Dr. Lammerts van Buerenschool conform de jaarrekening 2015, ad € 550.147, gecorrigeerd conform de 'pooling van interests-methode' met € 857 en ondergebracht in de bestemmingsreserves LvB Personeel, LvB, LvB Bestuur en LvB Ouderraad. Het totaal van deze bestemmingsreserves bedraagt na correctie per 1 januari 2016 € 551.004.

Reserve flankerend personeelsbeleid

De reserve flankerend personeelsbeleid is bestemd voor buitengewone personeelsuitgaven, zoals voor outplacement en moeilijk vervulbare vacatures.

Compensatie gespaarde uren BAPO

De bestemmingsreserve compensatie gespaarde uren BAPO is opgebouwd uit gespaarde uren BAPO ultimo 2009 tegen het tarief 2009. Deze reserve is ter compensatie van de kosten van opgenomen gespaarde uren die tot en met ultimo 2009 waren opgebouwd. Deze bestemmingsreserve zal jaarlijks afnemen totdat alle uren zijn opgenomen of vrijgevallen.

Eigen bijdrage uitkeringskosten

De bestemmingsreserve eigen bijdrage uitkeringskosten is bestemd voor de eigen bijdrage van de uitkeringskosten van oud medewerkers die naar verwachting betaald moet gaan worden.

LvB Personeel

Deze reserve is om de verschillen in personele bekostiging en de feitelijk inzet van personeel op te vangen.

LvB, OBC Bemmeler, OBC Elst, OBC Huissen, HPC Zetten en Bestuursbureau

Deze reserves zijn ten behoeve van de genoemde scholen of Bestuursbureau. De scholen of Bestuursbureau moeten in het geval van een negatieve reserve deze uiterlijk in het eerst volgende begrotingsjaar aanzuiveren, tenzij er aparte afspraken met het College van Bestuur zijn gemaakt. Scholen of Bestuursbureau met een positieve reserve kunnen deze voor doeleinden met een toegevoegde waarde voor hun eigen school inzetten. Het inzetten van een positieve bestemmingsreserve van de school of Bestuursbureau kan uitsluitend met instemming van het College van Bestuur.

HPC (privaat)

Het HPC Zetten heeft van Stichting tot steun HPC in voorgaande jaren schenkingen ontvangen als financiële compensatie voor de negatieve reserve positie. Het HPC Zetten beschikt in totaal over € 127.281 aan reserve.

OBC (privaat)

Het OBC heeft van de steunstichting Don Bosco in 2013 een schenking ontvangen. De privaatschikkingen gelden zijn gereserveerd voor aanvullende uitgaven die niet uit de regulier ontvangen subsidies kunnen worden bekostigd.

LvB Bestuur (privaat)

Dr. Lammerts van Buerenschool heeft vanuit het voorgaande bestuur de afspraak om deze middelen nog in te zetten voor een renovatie van de aula (2017) en het schoolplein (2018).

LvB Ouderraad (privaat)

De ouderbijdrage van de Dr. Lammerts van Buerenschool wordt jaarlijks door de ouderraad geïnd. Eventuele verschillen in de inkomsten en geplande uitgaven ultimo kalenderjaar worden verrekend met deze bestemmingsreserve.

Sociaal fonds

In de ouderbijdrage is een bedrag bestemd voor het sociaal fonds. Het doel van het sociaal fonds is het verstrekken van een tegemoetkoming in de kosten van de afdelingsactiviteiten, excursies, ouderbijdrage voor minder draagkrachtige ouder(s)/verzorger(s).

Voorstel bestemming van het resultaat

Voorgesteld wordt om het negatieve resultaat ad € 614.396 als volgt te verdelen:

Toevoegen aan:**Bestemmingsreserve publiek**

Eigen bijdrage uitkeringskosten	€	183.834
OBC Elst	€	124.181
LvB	€	7.368

Bestemmingsreserve privaat

Sociaal fonds	€	7.810
LvB Ouderraad	€	8

Totaal toevoegen aan bestemmingsreserves**€ 323.201****Onttrekken aan:**

Algemene reserve VO	€	255.249
---------------------	---	---------

Bestemmingsreserve publiek

HPC	€	268.724
Reserve flankerend personeelsbeleid	€	134.999
OBC Huissen	€	103.175
Compensatie gespaarde uren BAPO	€	100.088
OBC Bommel	€	56.147
LvB Personeel	€	13.261

Bestemmingsreserve privaat

LvB Bestuur	€	5.954
-------------	---	-------

Totaal onttrekken aan bestemmingsreserves (-)**€ 937.597**

Totaal mutaties reserves

€ -614.396

Voorzeningen

2.2 Voorzeningen

	Stand per 1-1-2016	Dotaties	Onttrekkingen	Vrijval	Rente mutatie (bij contante waarde)	Stand per 31-12-2016	Kortlopend deel < 1 jaar	Langlopend deel > 1 jaar
2.2.1 Personeelsvoorzieningen	1.005.559	737.324	26.184	662.934	0	1.053.765	305.220	748.545
2.2.3 Overige voorzieningen	1.682.844	202.946	76.370	72.898	0	1.736.522	120.279	1.616.243
Voorzeningen	2.688.403	940.270	102.554	735.832	0	2.790.287	425.499	2.364.788

Personeelsvoorzieningen

Hieronder vallen de volgende personeelsvoorzieningen:

Voorziening jubilea gratificaties VO en PO

Deze voorziening bedraagt ultimo 2016 € 198.783, waarvan € 192.022 voor het VO en € 6.761 voor het PO. Deze voorziening is bedoeld voor jubileum aanspraken conform de CAO VO en PO.

Voorziening spaarverlof VO

Deze voorziening bedraagt ultimo 2016 € 287.130. Deze voorziening is gebaseerd op personeelsleden die werktijd "sparen" en hiervan in de toekomst verlof willen gaan genieten. Dit is conform de CAO VO geldende regeling.

Voorziening vervanging VO

Deze voorziening bedraagt ultimo 2016 € 212.350. Deze voorziening is voor vervanging en gebaseerd op de kosten van de vervangers van de langdurige zieken per ultimo kalenderjaar.

Voorziening PB 50 sparen VO

Deze voorziening vloeit voort uit de in 2014 afgesloten CAO voor het VO. Hierin is de mogelijkheid opgenomen om de 50 uren persoonlijk budget te sparen en in de toekomst op te nemen. Deze voorziening bedraagt ultimo 2016 € 351.347.

Voorziening duurzame inzetbaarheid PO

Deze voorziening bedraagt ultimo 2016 € 4.154. Deze voorziening is gebaseerd op personeelsleden die duurzame inzetbaarheid uren sparen voor een voorafgaand vastgesteld doel conform de voorwaarden uit de CAO PO.

Overige voorzieningen

Dit betreft onder andere een voorziening voor groot onderhoud boven € 100.000 voor het VO. Het meerjarenonderhoudsplan is in 2016 geactualiseerd en in 2016 hebben er geen onttrekkingen plaatsgevonden. De voorziening voor het VO bedraagt € 1.650.466.

Voor de voorziening groot onderhoud PO is rekening gehouden met het in 2016 geactualiseerde meerjarenonderhoudsplan. De voorziening groot onderhoud PO bedraagt € 86.056.

Kortlopende schulden

2.4 Kortlopende schulden

	31-12-2016	31-12-2015
	EUR	EUR
2.4.3 Crediteuren	353.612	656.874
2.4.7 Belastingen en premies sociale	1.255.210	1.250.199
2.4.8 Schulden ter zake van pensioenen	310.367	321.009
2.4.9 Overige kortlopende schulden	205.151	189.372
2.4.10 Overlopende passiva	3.235.872	3.347.160
<u>Kortlopende schulden</u>	<u>5.360.212</u>	<u>5.764.614</u>

	31-12-2016	31-12-2015
	EUR	EUR
Uitsplitsing		
2.4.7.1 Loonheffing	1.241.659	1.230.109
2.4.7.2 Omzetbelasting	8.214	12.597
2.4.7.3 Vervangings- en participatiefonds	5.337	7.493
<u>Belastingen en premies sociale verzekeringen</u>	<u>1.255.210</u>	<u>1.250.199</u>
2.4.9.2 Overige	205.151	189.372
<u>Overige kortlopende schulden</u>	<u>205.151</u>	<u>267.167</u>
2.4.10.2 Vooruit ontvangen subsidies OCW geoormerkt	88.668	103.495
2.4.10.3 Vooruit ontvangen investeringssubsidies	1.410.943	1.566.726
2.4.10.4 Vooruit ontvangen termijnen	518.384	483.702
2.4.10.5 Vakantiegeld en -dagen	1.121.278	1.072.102
2.4.10.6 Accountants- en administratiekosten	29.800	15.600
2.4.10.8 Overige	66.799	105.535
<u>Overlopende passiva</u>	<u>3.235.872</u>	<u>3.347.160</u>

Overige kortlopende schulden

Overige bestaat uit:

2.4.9.2 Overige

	31-12-2016	31-12-2015
	EUR	EUR
Eigen bijdrage uitkeringskosten	31.746	9.819
Inhuur personeel	29.722	7.727
Huur kopieerapparatuur	25.645	22.744
Excursies	21.791	12.500
Kosten uitstroom leerlingen	18.150	32.800
Advieskosten	12.464	8.921
Kosten CJP Pas	12.216	0
Terugbetaling teveel ontvangen uitkeringen UWV	10.200	0
Verzuimdienstverlening 4 ^e kwartaal	8.266	0
Kosten praktijkschool	7.374	23.957
Nog te betalen energielasten december	4.568	6.125
Afdracht samenwerkingsverband	4.238	0
Netto-lonen	3.827	389
Telefoon- en portiekosten	2.982	2.588
Vacatiegeld RvT-lid	2.773	0
Afvalkosten	2.772	2.065
Goede doelen	2.433	0
Bankkosten	2.261	0
Huur sporthal	2.025	0
Leerling-vereniging O.19	111	126
Europees Platform	0	13.000
ROC A12	-3.250	30.712
Overige	2.837	15.899
Totaal overige	205.151	189.372

Overige overlopende passiva

Overige bestaat uit:

2.4.10.8 Overige

	31-12-2016	31-12-2015
	EUR	EUR
Vooruit ontvangen subsidies OCW niet geormerkt		
- subsidie LGF gelden	0	13.162
- subsidie prestatie	34.259	54.864
- subsidie na-en bijscholing VMBO	0	5.834
Borgsommen kluisjes, pasjes en boekenfonds	26.540	25.220
Overige LvB	0	455
Vooruit ontvangen subsidie Europees platform	6.000	6.000
Totaal overige	66.799	99.535

Model G Verantwoording subsidies

G1 Verantwoording subsidies waarvan het eventuele overschot wordt toegevoegd aan de lumpsum

Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag van toewijzing EUR	Ontvangen t/m verslagjaar EUR	Prestatie afgerond?
Subsidie voor studieverlof 2015	712484-1	20 nov 2015	1.937	1.937	Ja
Subsidie voor studieverlof 2015	708888-1	21 sep 2015	157.970	157.970	ja
Subsidie voor studieverlof 2015	706761-1	21 sep 2015	17.350	17.350	ja
Subsidie voor studieverlof 2016	776587-1	20 sep 2016	129.247	129.247	nee
Subsidie voor studieverlof 2016	774993-1	20 sep 2016	34.995	34.995	nee
Subsidie voor studieverlof 2016	779812-1	22 nov 2016	-12.528	-12.528	ja
Subsidie voor studieverlof 2016	779988-1	22 nov 2016	-877	-877	ja
Subsidie voor studieverlof 2016	785586-1	20 dec 2016	-8.519	-8.519	ja
Totaal			319.575	319.575	

G2 Verantwoording van subsidies die volledig aan het doel/activiteit moeten worden besteed met verrekening van het eventuele overschot

G2A Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag van toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	Totale kosten 31-12-2016	Te verrekenen
Totaal			0	0	0	0

G2B Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag van toewijzing	Saldo 1-1-2016	Ontvangen t/m verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Totale kosten 31-12-2016	Saldo nog te besteden 31-12-2016
			0	0	0	0	0	0

Hoofdstuk 6 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

6.1 Langlopende contracten

Voor het schoonmaken van de locaties van de Stichting Christelijk Voortgezet Onderwijs Over- en Midden-Betuwe is middels een Europese aanbesteding een contract afgesloten voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van 6 maanden. De jaarlijkse verplichting bedraagt circa € 540.000.

Voor reproductieapparatuur van de locaties van de Stichting Christelijk Voortgezet Onderwijs Over- en Midden-Betuwe is middels een aanbestedingstraject een contract afgesloten voor 3 jaar (verloopt 1 juli 2017). De jaarlijkse verplichting bedraagt circa € 82.500.

Voor de levering van energie van de locaties van de Stichting Christelijk Voortgezet Onderwijs Over- en Midden-Betuwe is middels Europese aanbesteding een contract afgesloten vanaf 1 januari 2015 tot en met 31 december 2020. De jaarlijkse verplichting bedraagt circa € 395.000.

De dienstverlening inzake de salarisadministratie is middels een Europese aanbesteding contractueel afgesloten vanaf 1 januari 2015 t/m 31 december 2017.

De jaarlijkse verplichting bedraagt circa € 60.500.

Voor de inkoop van leermiddelen (intern- en extern boekenfonds) is in 2014 op basis van een Europese aanbesteding, een hernieuwd contract voor onbepaalde tijd afgesloten met een opzegtermijn van 6 maanden. De startdatum contract is schooljaar 2015-2016.

De jaarlijkse verplichting bedraagt circa € 1.300.000.

Voor het busvervoer is middels een Europese aanbesteding een raamovereenkomst afgesloten vanaf 26 juli 2016 t/m 25 juli 2018 en deze kan maximaal vier keer met een jaar worden verlengd. Het opzegtermijn van deze overeenkomst is 4 maanden. Het busvervoer is op afroep en derhalve geen jaarlijkse verplichting. Echter, de verwachting is dat jaarlijks circa € 102.000 wordt ingezet voor alleen busvervoer.

6.2 Verontreinigde gronden

Uit de notariële akte van de bestuursoverdracht van 6 juli 1995, verleden bij notaris Mr. P.M. Clant te Bemmelen, blijkt dat de bodem en/of het grondwater van het perceel Van der Duyn van Maasdamstraat 25 te Elst (Elst, sectie K 1740) alsmede het perceel Julianastraat 17 te Huissen (Huissen, sectie I 2438) zijn verontreinigd. Alle feitelijke lasten en beperkingen die hier uit voort (kunnen) vloeien zijn destijds uitdrukkelijk door de Stichting Katholiek Voortgezet Onderwijs Over Betuwe aanvaard.

6.3 Vordering OCW/LNV

Op grond van de regeling onvoorziene gevallen bij invoering vereenvoudiging bekostiging VO, wordt een vordering op OCW opgenomen ter hoogte van de op balansdatum bestaande schuld aan het personeel voor opgebouwde vakantiegeld-aanspraken, verschuldigde pensioenpremies en loonheffingen met een voorgeschreven maximum van 7,5% van de personele lumpsum. De vordering is pas opeisbaar op het moment dat de continuïteit van de organisatie in het geding is. Aangezien er momenteel geen sprake is van discontinuïteit is de vordering niet in de balans opgenomen.

De personele lumpsum bedraagt € 28.586.856

De vordering bedraagt maximaal 7,5 % van de personele lumpsum € 2.144.014

Jaarrekening 2016

Stichting Christelijk Voortgezet Onderwijs Over- en Midden-Betuwe

---

De schulden aan het personeel inzake de tot en met december opgebouwde vakantiegeld en aanspraken, afdracht pensioen premies en afdracht loonheffingen over de maand december bestaan uit:

Vakantiegeld	€	911.510
Bindingstoelage	€	74.754
Uit te betalen PB 50 uren	€	13.661
Loonheffingen december 2016	€	1.241.659
Pensioenpremie december 2016	€	<u>310.367</u>
Totaal	€	2.551.951

6.4 Gebeurtenissen na balansdatum

Ten aanzien van gebeurtenissen na de balansdatum kan worden gemeld dat er geen andere gebeurtenissen van importantie na balansdatum hebben plaatsgevonden, die van invloed kunnen zijn op het jaarverslag 2016.

Hoofdstuk 7 Toelichting op de staat van baten en lasten

Overheidsbijdragen

3.1 Rijksbijdragen

	2016	2015
	EUR	EUR
3.1.1 Rijksbijdragen OCW	32.669.489	31.838.122
3.1.2 Overige subsidies OCW	2.561.828	2.635.903
3.1.4 Ontvangen doorbetalingen rijksbijdrage SWV	138.069	110.066
Rijksbijdragen	35.369.386	34.584.091
Uitsplitsing		
Overige subsidies OCW		
3.1.2.1.1 Geoormerkte subsidies	151.496	132.932
3.1.2.1.2 Niet-geoormerkte subsidies	2.369.195	2.461.834
3.1.2.1.3 Toerekening investeringssubsidies	41.137	41.137
3.1.2.1 Overige subsidies OCW	2.561.828	2.635.903

De rijksbijdragen zijn hoger dan begroot door met name de toekenning van de prestatiesubsidie voortijdig schoolverlaten (€ 77K). Deze was niet begroot. Daarnaast hebben meer docenten gebruik gemaakt dan de lerarenbeurs dan voorzien (€ 32K).

Niet-geoormerkte subsidies

Niet geoormerkte subsidies bestaan uit:

	2016	2015
	EUR	EUR
3.1.2.1.2 Niet-geoormerkte subsidies		
Gratis lesmateriaal	1.340.452	1.334.798
Prestatiebox subsidie	931.148	822.935
Leerling gebonden financiering	13.162	0
Na- en bijscholing leerkrachten VMBO	5.834	4.166
Buitenonderhoud	1.735	29.989
Beter presteren	0	61.993
Maatschappelijke stages	0	130.953
Overige subsidies en vergoedingen	76.864	77.000
Totaal niet-geoormerkte subsidies	2.369.195	2.461.834

In 2016 zijn een tweetal subsidies komen te vervallen. Dit betreft de subsidie voor maatschappelijke stage en de subsidie voor beter presteren. De subsidie leerling gebonden financiering betreft een oude subsidie die jaren op de balans heeft gestaan.

Ontvangen doorbetaling rijksbijdrage SWV

Ontvangen doorbetaling rijksbijdrage SWV bestaat uit:

3.1.4	Ontvangen doorbetalingen rijksbijdrage SWV	2016 EUR	2015 EUR
	Ontvangen gelden SWV v/h leerlinggebonden financiering	138.069	171.284
	Bijdrage in tekort SWV	0	-61.218
	<u>Totaal ontvangen doorbetalingen rijksbijdrage SWV</u>	138.069	110.066

In 2015 is het tekort in het samenwerkingsverband van de VO scholen in rekening gebracht. In 2015 heeft de basisschool van het samenwerkingsverband € 45K ontvangen in tegenstelling tot 2016 (€ 16K) en 2014 (€ 18K).

3.2 Overige overheidsbijdragen en subsidies

		2016 EUR	2015 EUR
3.2.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies	317.215	282.521
	<u>Overige overheidsbijdragen en -subsidies</u>	277.775	282.521
	Uitsplitsing		
3.2.2.1	Overige gemeentelijke bijdragen en subsidies	305.740	232.425
3.2.2.2	Overige overheidsbijdragen en subsidies	11.475	50.096
3.2.2	<u>Overige overheidsbijdragen en -subsidies</u>	317.215	282.521

De overige overheidsbijdragen zijn voornamelijk hoger door de incidentele extra bijdrage van de gemeente voor busvervoer ad € 29K. Daarnaast is in 2015 een incidentele vergoeding ontvangen voor een welzijnsonderzoek (€8K) en een hogere bijdrage ontvangen van de Lerende Regio Arnhem (€ 33k in 2015 t.o.v. € 11K in 2016).

Overige gemeentelijke bijdragen en subsidies

Overige gemeentelijke overheidsbijdragen en subsidies bestaan uit:

3.2.2.1 Overige gemeentelijke bijdragen en subsidies	2016 EUR	2015 EUR
Doorbelaste kosten gemeente	107.279	33.036
Vergoeding OZB door gemeente	81.413	81.574
Vrijval gemeentelijke bijdrage Junior College	50.352	50.352
Vrijval gemeentelijke bijdrage Mozartstraat	24.259	24.259
Vrijval gemeentelijke bijdrage Zetten	20.936	20.936
Vergoeding LRA	11.476	42.111
Vrijval gemeentelijke bijdrage Heister	7.383	7.383
Vrijval gemeentelijke bijdrage Maasdam	5.875	5.875
Vrijval gemeentelijke bijdrage Huissen	4.263	4.263
Subsidie gemeente schoolbegeleidingsdienst	3.445	4.172
Subsidie gemeente cultuureducatie	534	574
Subsidie Welzijnsonderzoek	0	7.986
<u>Totaal Overige gem. bijdragen en subsidies</u>	<u>317.215</u>	<u>282.521</u>

Andere baten**3.5 Overige baten**

	2016 EUR	2015 EUR
3.5.1 Verhuur	61.456	82.997
3.5.2 Detachering personeel	156.122	133.545
3.5.3 Schenking	0	262.872
3.5.4 Sponsoring	1.488	1.632
3.5.5 Ouderbijdragen	376.105	370.023
3.5.6 Overige	1.042.297	1.010.362
<u>Overige baten</u>	<u>1.637.468</u>	<u>1.861.431</u>

In 2015 heeft een incidentele schenking plaatsgevonden van een opgeheven steunstichting. In 2016 is de omzet voor verhuur lager door een wisseling van huurder van één van de locaties.

Overige baten

Overige baten bestaan uit:

3.5.6	Overige	2016 EUR	2015 EUR
	Bijdrage buitenschoolse activiteiten		
	leerlingen	572.900	657.298
	Kantine	123.874	101.985
	Tijdelijke plaatsing leerlingen	87.296	0
	ROC A12	52.583	44.940
	Materialen	32.627	38.610
	Cluster 1 en 2 leerlingen	29.971	31.624
	VMBO on stage	26.500	13.000
	IB examens/examentraining	20.470	18.513
	Platform bijdragen	10.783	9.119
	Huiswerkklas	8.689	5.873
	Mediatheek	5.184	5.578
	Boekenfonds	5.063	4.757
	Schadevergoedingen	3.393	4.312
	Vrijval investeringsubsidies	1.577	1.577
	Verkoop vaste activa	265	2.915
	Overige	61.122	70.261
	Totaal Overige	1.042.297	1.010.362

Lasten

4.1 Personeelslasten

	2016 EUR	2015 EUR
4.1.1 Lonen en salarissen	28.109.896	26.859.559
4.1.2 Overige personele lasten	1.830.265	2.084.488
4.1.3 Af: uitkeringen	-164.617	-201.245
Personeelslasten	29.775.544	28.742.802
Uitsplitsing		
4.1.1.1 Brutolonen en salarissen	22.425.821	21.395.456
4.1.1.2 Sociale lasten	2.925.523	2.690.834
4.1.1.3 Pensioenpremies	2.699.071	2.703.615
4.1.1.4 Participatiefonds	37.772	39.842
4.1.1.5 Vervangingsfonds	21.709	29.812
<u>Lonen en salarissen</u>	<u>28.109.896</u>	<u>26.859.559</u>
4.1.2.1 Dotaties personele voorzieningen	74.390	337.903
4.1.2.2 Personeel niet in loondienst	482.365	477.027
4.1.2.3 Overig	1.273.510	1.269.558
<u>Overige personele lasten</u>	<u>1.830.265</u>	<u>2.084.488</u>

De personele lasten zijn hoger dan begroot door diverse redenen. Enerzijds de gestegen loonkosten, zowel in salaris en bijbehorende premies alsook CAO faciliteiten, anderzijds door meer tijdelijke inzet voor het vervangen van medewerkers. Ook zijn er in 2016 ontslagvergoedingen (111K) uitgekeerd en zijn de uitkeringskosten (€ 83K) hoger dan begroot. Daarnaast is gedurende het kalenderjaar 2016 al geconstateerd dat het proces inzake het beheer van de personele lasten niet optimaal is verlopen. In 2016 werd nog gewerkt met verschillende verantwoordingsperioden (schooljaar en kalenderjaar) met

verschillende uitgangspunten (meeste actuele gegevens ten tijde bekend), waardoor het proces niet optimaal op elkaar heeft aangesloten. Hierdoor zijn de personele lasten lager ingeschat dan gewenst. Hier is in het najaar 2016 succesvol actie op ondernomen. Ten opzichte van 2015 zijn de kosten flink toegenomen ondanks dat het aantal medewerkers gemiddeld nagenoeg gelijk is gebleven. De dotatie personele voorzieningen is ten opzichte van 2015 afgenomen. Voor PB50 uren en vervanging langdurig zieken was de dotatie lager dan in 2015.

Personeel

De scholengroep heeft gemiddeld in 2016 534,1 medewerkers (416,6 fte) in dienst. In 2015 waren gemiddeld 534 medewerkers (415 fte) in dienst (dit is inclusief de Dr. Lammerts van Buerenschool). De WNT wordt toegelicht onder hoofdstuk 9.3.

Personeel niet in loondienst

Het merendeel van de kosten in 2016 zijn gemaakt vanwege vervanging van medewerkers die langdurig afwezig zijn door zwangerschap en/of ziekte.

Overig

Overig bestaan uit:

4.1.2.3 Overig	2016 EUR	2015 EUR
Cursuskosten	374.768	445.471
Uitkeringskosten collectief deel	354.684	268.083
Maaltijden en consumpties tijdens werktijd	131.241	102.757
Uitkeringskosten eigen risico	78.615	67.087
Kosten verwerking salarisadministratie	80.615	83.623
Kosten medische begeleiding personeel	48.442	55.943
Wervingskosten personeel	44.005	78.373
Mobiele telefoon in bruikleen	40.754	31.086
Personeelsactiviteiten	39.617	53.202
Geschenken (incl. eindheffing)	33.575	31.474
Arbovoorzieningen	18.176	19.764
Overige devices	59	3.035
Belasting en premies voorgaande periode	-4.699	13.266
Mutatie openstaande verlofuren	-2.446	-25.265
Overige	36.104	41.659
Totaal overig	1.273.510	1.269.558

De overige personele lasten zijn in totaliteit hoger ten opzichte van de begroting 2016. Oorzaken zijn te herleiden naar gestegen kosten voor wat betreft het eigen risicodeel van de uitkeringskosten, extra ingezette coaching trajecten ten behoeve van duurzame inzetbaarheid medewerkers en inhuur derden.

4.2 Afschrijvingen

4.2.2 Afschrijvingen	2016 EUR	2015 EUR
	1.034.260	1.017.685

Afschrijvingen

Afschrijvingen bestaan uit:

	2016 EUR	2015 EUR
Gebouwen	205.872	197.839
Inventaris en apparatuur	695.209	712.403
Overige materiële vaste activa	133.179	107.443
4.2.2 Afschrijvingen	1.034.260	1.017.685

De afschrijvingen 2016 zijn nagenoeg conform de begroting en zijn gebaseerd op de lopende afschrijvingen en het investeringsbudget.

4.3 Huisvestingslasten

	2016 EUR	2015 EUR
4.3.1 Huur	266.791	151.379
4.3.3 Onderhoud	610.375	479.452
4.3.4 Energie en water	451.095	451.611
4.3.5 Schoonmaakkosten	638.763	616.411
4.3.6 Heffingen	109.414	120.070
4.3.7 Dotatie overige onderhoudsvoorzieningen	130.048	239.633
4.3.8 Overige	204.949	114.142
Huisvestingslasten	2.411.435	2.172.698

De lagere huisvestingslasten ten opzichte van de begroting zijn het gevolg van diverse verschillen. De onderhoudsuitgaven zijn € 70K lager dan voorzien, net als de energielasten (€29K). Ook valt de dotatie groot onderhoud lager uit dan voorzien (€ 92K) door de herijking van de meerjaren onderhoudsplannen. Daar staat tegenover de incidentele kosten voor de plaatsing van de gymzaal in Huissen (€ 109K) en de daarbij behorende hogere huurlasten (€ 84K). De uitgaven voor de gymzaal in Huissen verklaren ook grotendeels de stijging van de lasten ten opzichte van 2015.

Dotatie overige onderhoudsvoorzieningen

In 2016 is het meerjaren onderhoudsplan geactualiseerd. In 2016 is een bedrag van € 76.370 vrijgevallen uit de voorziening.

4.4 Overige lasten

	2016 EUR	2015 EUR
4.4.1 Administratie- en beheerlasten	1.626.978	1.761.850
4.4.2 Inventaris, apparatuur en leermiddelen	1.898.720	1.840.094
4.4.4 Overige	1.264.392	1.284.388
Overige lasten	4.790.090	4.886.332

De lagere overige instellingslasten hebben betrekking op een veelheid van posten. Zo zijn onder andere de kosten voor huur kopieerapparatuur (€ 49K) en leermiddelen (€ 98K) hoger dan begroot. Ook zijn ten opzichte van de begroting minder uitgaven gerealiseerd voor buitenschoolse activiteiten (€ 176K), kantine uitgaven (€ 26K) en administratie en beheer (€ 24K).

Administratie en beheerlasten

Administratie en beheerlasten bestaan uit:

4.4.1 Administratie en beheerlasten	2016 EUR	2015 EUR
Administratie en beheer	1.222.629	1.300.103
Advieskosten	56.756	55.869
Telefoon- en portokosten e.d.	76.649	103.160
Kantoorartikelen	22.366	27.251
Accountantskosten	38.595	26.395
Advieskosten fiscaal	1.815	0
Advieskosten	208.168	249.072
<u>Totaal overige</u>	<u>1.626.978</u>	<u>1.761.850</u>

In 2015 zijn incidentele kosten ad € gemaakt ten behoeve van de fusie tussen Dr. Lammerts van Buerenschool en de SGOMB.

Specificatie honorarium accountant	2016 EUR	2015 EUR
4.4.1.1 Onderzoek jaarrekening	35.798	40.601
4.4.1.3 Adviesdiensten op fiscaal terrein	3.985	12.100
<u>Accountantslasten</u>	<u>39.783</u>	<u>52.701</u>

Hierboven zijn de kosten gepresenteerd met betrekking tot het desbetreffende jaar. Het totaal in rekening gebrachte honoraria in 2016 bedraagt door het totale netwerk waarvan de accountantsorganisatie deel uitmaakt bedraagt € 27.222 (2015:€ 46.579 Mazars Paardekooper Hoffman N.V. en € 2.316 DVE Onderwijs Audit B.V.). Op de balans is een reservering opgenomen van € 29.800.

Inventaris, apparatuur en leermiddelen

Inventaris, apparatuur en leermiddelen bestaat uit:

4.4.2 Inventaris, apparatuur en leermiddelen	2016 EUR	2015 EUR
Inventaris	1.567.958	1.520.041
Apparatuur	181.529	155.118
Leermiddelen	149.233	164.935
<u>Totaal overige</u>	<u>1.898.720</u>	<u>1.840.094</u>

Overige

Overige bestaat uit:

4.4.4 Overige	2016 EUR	2015 EUR
Buitenschoolse activiteiten	772.410	812.731
Schoolgebonden uitgaven	148.244	157.435
Contributies	141.947	137.825
Kantinekosten	108.305	82.126
Abonnementen	29.690	28.312
Bibliotheek / mediatheek	28.883	31.738
Verzekeringen	22.722	21.920
Representatiekosten	10.021	5.229
Schoolkrant	2.861	4.344
Overige	-691	2.728
Totaal overige	1.264.392	1.284.388

Financieel**5 Financiële baten en lasten**

	2016 EUR	2015 EUR
5.1 Rentebaten	114.656	153.973
5.3 Waardeveranderingen financiële vaste activa en beleggingen	-41.792	-29.224
5.5 Rentelasten (-/-)	-2	0
Financiële baten en lasten	72.862	124.749

Hoofdstuk 8 Overige gegevens

8.1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het Bestuur en de Raad van Toezicht van Stichting Christelijk Onderwijs Over- en Midden-Betuwe

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2016

ONS OORDEEL

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Stichting Christelijk Onderwijs Over- en Midden-Betuwe te Bemmeloord gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Christelijk Onderwijs Over- en Midden-Betuwe op 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2016;
- de staat van baten en lasten over 2016; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

DE BASIS VOOR ONS OORDEEL

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Christelijk Onderwijs Over- en Midden-Betuwe, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het Bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.3 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.3 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het Bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

VERANTWOORDELIJKHEDEN VAN HET BESTUUR EN DE RAAD VAN TOEZICHT VOOR DE JAARREKENING

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

ONZE VERANTWOORDELIJKHEDEN VOOR DE CONTROLE VAN DE JAARREKENING

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen

Apeldoorn, 12 juni 2017

MAZARS PAARDEKOOPER HOFFMAN N.V.

w.g. drs. F. Mazerier RA

Hoofdstuk 9 Verplichte toelichting

9.1 Model E: Verbonden partijen

Naam	Juridische vorm	Statutaire zetel	Code activiteiten	Eigen vermogen EUR	Resultaat EUR	Art 2: 403 BW Ja/Nee	Deelname %	Consolidatie J/N
N.v.t.								

Verbonden partij met belang in bevoegd gezag

Naam	Juridische vorm	Statutaire zetel	Code activiteiten	Eigen vermogen EUR	Resultaat EUR	Art 2: 403 BW Ja/Nee	Deelname %	Consolidatie J/N
Stichting SWV Passend Onderwijs V(S)O 25.06 Arnhem	Stichting	Gemeente Arnhem	94995	1.096.378	524.264	Nee	n.v.t.	Nee
Stichting Samenwerkingsverband Passend Wijs	Stichting	Gemeente Arnhem	94995	383.844	61.609	Nee	n.v.t.	Nee

Stichting SWV Passend Onderwijs V(S)O 25.06 Arnhem

Eigen vermogen en resultaat

De vermelde bedragen zijn ontleend uit jaarrekening 2015 d.d. 23 juni 2016.

Stichting Samenwerkingsverband Passend Wijs

Eigen vermogen en resultaat

De vermelde bedragen zijn ontleend uit jaarrekening 2015 d.d. 3 juni 2016.

9.2 Segmentatie

3 Baten	EUR WO	EUR HBO	EUR BVE	EUR Bovenschools	EUR VO	EUR PO
3.1 Rijksbijdragen	0	0	0	2.453.275	31.818.971	1.097.140
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	0	0	0	0	313.236	3.979
3.5 Overige baten	0	0	0	111.084	1.493.992	32.392
<u>Totaal baten</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>2.564.359</u>	<u>33.626.199</u>	<u>1.133.511</u>
4 Lasten	EUR WO	EUR HBO	EUR BVE	EUR Bovenschools	EUR VO	EUR PO
4.1 Personeelslasten	0	0	0	1.878.477	26.975.387	921.679
4.2 Afschrijvingen	0	0	0	42.838	938.416	53.006
4.3 Huisvestingslasten	0	0	0	50.567	2.289.187	71.681
4.4 Overige lasten	0	0	0	623.819	4.066.054	100.217
<u>Totaal lasten</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>2.595.701</u>	<u>34.269.044</u>	<u>1.146.583</u>
<u>Saldo baten en lasten</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>-31.342</u>	<u>-642.845</u>	<u>-13.072</u>
5 Financiële baten en lasten	0	0	0	71.061	569	1.232
<u>Resultaat</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>39.719</u>	<u>-642.276</u>	<u>-11.840</u>
<u>Totaal resultaat</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>39.719</u>	<u>-642.276</u>	<u>-11.840</u>

9.3 WNT-verantwoording 2016 Scholengroep Over- en Midden-Betuwe

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Scholengroep Over- en Midden-Betuwe van toepassing zijnde regelgeving: het WNT-maximum voor het onderwijs. Het bezoldigingsmaximum in 2016 voor Scholengroep Over- en Midden-Betuwe is € 152.000. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Uitzondering hierop is het WNT-maximum voor de leden van de Raad van Toezicht; dit bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum.

Bezoldiging topfunctionarissen*Leidinggevende topfunctionarissen*

bedragen x € 1		Dhr. H.A. Grimmius
Functie(s)	Voorzitter College van Bestuur	
Duur dienstverband in 2016	1/1 - 31/12	
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	
Gewezen topfunctionaris? ¹	nee	
(Fictieve) dienstbetrekking? ²	nee	
Bezoldiging		
Beloning	138.811	
Belastbare onkostenvergoedingen	0	
Beloningen betaalbaar op termijn	15.196	
Totaal bezoldiging	154.007	
Toepasselijk WNT-maximum ³	152.000	
Motivering indien overschrijding	Naar aanleiding van de publicatie van de rekentool en schema's overgangs-recht op 28 februari 2017 op de website topinkomens.nl is meer duidelijkheid gekomen over de interpretatie van het overgangsrecht. Als gevolg hiervan was er sprake van een terugbetalingsverplichting ad. € 2.007. In 2017 is dit na constatering gecorrigeerd en voldaan.	
Gegevens 2015		
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	
Omvang dienstverband 2015 (in fte)	1,0	
Bezoldiging 2015		
Beloning	146.138	
Belastbare onkostenvergoedingen	5.499	
Beloningen betaalbaar op termijn	16.441	
Totaal bezoldiging 2015	168.078	
Individueel WNT-maximum 2015	178.000	

¹ Van een gewezen topfunctionaris is sprake indien de functionaris in het verleden - maar na 1 januari 2013 - een functie als topfunctionaris heeft bekleed, en bij beëindiging van deze functie vervulling bij dezelfde instelling of rechtspersoon een functie als niet-topfunctionaris is gaan vervullen. Gedurende deze periode van functie vervulling in de andere functie kwalificeert de functionaris als 'gewezen topfunctionaris'.

² Indien 'ja': afzonderlijke looncomponenten verplicht vermelden; indien 'nee': alleen totaal honorarium (excl. BTW) vermelden bij Totaal bezoldiging (het gaat om een extern ingehuurde functionaris)

³ $y = \frac{x \cdot a \cdot b}{365}$ waarbij: x = voor instelling geldend WNT-bezoldigingsmaximum, a = deeltijdfactor (maximaal 1,0 fte) en b = functieduur in kalenderdagen

Jaarrekening 2016

Stichting Christelijk Voortgezet Onderwijs Over- en Midden-Betuwe

Toezichthoudende topfunctionarissen

<i>bedragen x € 1</i>	Dhr. Drs. B.H.T. Roodink	Dhr. Drs. B. van Lingen	Mw. mr. N. Stommels
Functie(s)	Voorzitter RvT	Lid RvT	Lid RvT
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Bezoldiging			
Beloning	8.250	5.500	5.500
Belastbare onkostenvergoedingen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Beloningen betaalbaar op termijn	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal bezoldiging	8.250	5.500	5.500
Toepasselijk WNT-maximum ⁴	22.800	15.200	15.200
Motivering indien overschrijding: zie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2015			
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2015 (in fte)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bezoldiging 2015			
Beloning	8.250	5.500	5.500
Belastbare onkostenvergoedingen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Beloningen betaalbaar op termijn	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal bezoldiging 2015	8.250	5.500	5.500
Individueel WNT-maximum 2015	26.700	17.800	17.800

<i>bedragen x € 1</i>	Dhr. Drs. J.V.C.T. van Duren RC	Mw. mr. S.A.B.D. Gosselt	Mw. P.M. Schouten
Functie(s)	Lid RvT	Lid RvT	Lid RvT
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/8 - 31/12
Bezoldiging			
Beloning	5.500	5.500	2.292
Belastbare onkostenvergoedingen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Beloningen betaalbaar op termijn	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal bezoldiging	5.500	5.500	2.292
Toepasselijk WNT-maximum	15.200	15.200	6.372
Motivering indien overschrijding	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2015			
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	n.v.t.
Omvang dienstverband 2015 (in fte)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bezoldiging 2015			
Beloning	5.500	5.500	n.v.t.
Belastbare onkostenvergoedingen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Beloningen betaalbaar op termijn	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal bezoldiging 2015	5.500	5.500	n.v.t.
Individueel WNT-maximum 2015	17.800	17.800	n.v.t.

⁴ $y = 15\%$ of 10% van $\frac{x \cdot b}{365}$ waarbij: x = voor instelling geldend WNT-maximum en b = functieduur in kalenderdagen

bedragen x € 1	Dhr. Drs. Th. Verwoert RA
Functie(s)	Lid RvT
Duur dienstverband	1/8 - 31/12
Bezoldiging	
Beloning	2.292
Belastbare onkostenvergoedingen	n.v.t.
Beloningen betaalbaar op termijn	n.v.t.
Totaal bezoldiging	2.292
Toepasselijk WNT-maximum	6.372
Motivering indien overschrijding	n.v.t.
Gegevens 2015	
Duur dienstverband	n.v.t.
Omvang dienstverband 2015 (in fte)	n.v.t.
Bezoldiging 2015	
Beloning	n.v.t.
Belastbare onkostenvergoedingen	n.v.t.
Beloningen betaalbaar op termijn	n.v.t.
Totaal bezoldiging 2015	n.v.t.
Individueel WNT-maximum 2015	n.v.t.

Bijlage 1: Toelichting aansluiting vergelijkende cijfers 2015

1 Activa	Geconsolideerd	SgOMB	LvB	LvB
	31-12-2015	Oorspronkelijk	Na aanpassing	Oorspronkelijk
	EUR	EUR	EUR	EUR
Vaste Activa				
1.2 Materiële vaste activa	5.115.115	4.978.022	137.093	153.202
1.3 Financiële vaste activa	<u>1.600.274</u>	1.600.274	<u>0</u>	<u>0</u>
Totaal vaste activa	<u>6.715.389</u>	<u>6.578.296</u>	<u>137.093</u>	<u>153.202</u>
Vlottende activa				
1.5 Vorderingen	638.222	556.898	81.324	81.324
1.6 Effecten	551.852	551.852	0	0
1.7 Liquide middelen	<u>7.941.421</u>	<u>7.421.496</u>	<u>519.925</u>	<u>519.925</u>
Totaal vlottende activa	<u>9.131.495</u>	<u>8.530.246</u>	<u>601.249</u>	<u>601.249</u>
Totaal activa	<u>15.846.884</u>	<u>15.108.542</u>	<u>738.342</u>	<u>754.451</u>
2 Passiva				
	Geconsolideerd	SgOMB	LvB	LvB
	31-12-2015	Oorspronkelijk	Na aanpassing	Oorspronkelijk
	EUR	EUR	EUR	EUR
2.1 Eigen Vermogen	7.393.867	6.842.862	551.005	550.147
2.2 Voorzieningen	2.688.403	2.600.586	87.817	104.784
2.4 Kortlopende schulden	<u>5.764.614</u>	<u>5.665.094</u>	<u>99.520</u>	<u>99.520</u>
Totaal passiva	<u>15.846.884</u>	<u>15.108.542</u>	<u>738.342</u>	<u>754.451</u>

Jaarrekening 2016

Stichting Christelijk Voortgezet Onderwijs Over- en Midden-Betuwe

3 Baten	Geconsolideerd	SgOMB	LvB	LvB
	2015	2015	Na correctie	Oorspronkelijk
	EUR	EUR	2015	2015
	EUR	EUR	EUR	EUR
3.1 Rijksbijdragen	34.584.091	33.369.081	1.215.010	1.215.010
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	282.521	277.775	4.746	4.746
3.5 Overige baten	1.861.431	1.828.074	33.357	33.357
<u>Totaal baten</u>	<u>36.728.043</u>	<u>35.474.930</u>	<u>1.253.113</u>	<u>1.253.113</u>
4 Lasten				
	Geconsolideerd	SgOMB	LvB	LvB
	2015	2015	Na correctie	Oorspronkelijk
	EUR	EUR	2015	2015
	EUR	EUR	EUR	EUR
4.1 Personeelslasten	28.739.164	27.752.306	986.858	996.006
4.2 Afschrijvingen	1.017.685	968.954	48.731	32.622
4.3 Huisvestingslasten	2.172.699	2.061.273	111.426	119.245
4.4 Overige lasten	4.889.648	4.775.834	113.814	113.814
<u>Totaal lasten</u>	<u>36.819.196</u>	<u>35.558.367</u>	<u>1.260.829</u>	<u>1.261.687</u>
<u>Saldo baten en lasten</u>	<u>-91.153</u>	<u>-83.437</u>	<u>-7.716</u>	<u>-8.574</u>
5 Financiële baten en lasten	124.428	121.486	2.942	2.942
<u>Nettoresultaat</u>	<u>33.275</u>	<u>38.049</u>	<u>-4.774</u>	<u>-5.632</u>